LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM

ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI

1903.

QUINQUE-ECCLESIIS, TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (B. MADARÁSZ) 1904.

INDEX

litterarum circularium a. 1903.

Pag.

Abbates nominantur 12
Ábrahám Stephanus 174
Adószámitás a papok jövedelménél 50
Ajánlott irodalmi művek:
Breznay Béla dr. „Religio“ . 51
Bubregh Béla „Rövid kis katekizmus“ 52
Csicsáky Imre XIII. Leó költem. forditása 41
Csukovics János kiadványai 13, 52
Frey János, dr., „Természet- jog és észjog léte“ 51
Greksa Kázmér, dr., Cantate Imak. 76
Hanuy Fer., dr., Egyházjogi és Egyháztört. értek.“ . . 107
Kármelita rendház „Imakönyvei“ 13
Maison Jeromos „Gyakori sz. áldozás“ 52
Rosty Kálmán „Magyarország Nagyasszonya“ költ. . . . 183
Schrempf J. Szertartáskönyv 26
Statisztikai hivatal kiadv. . 73
Tóth Mike „Életpálya“ . . 76
Alapitv. hiv. 1902. zárszámadásai 76
Alkoholizmus ellen minist. rend. 62
Államsegélyek elszámolása . . 106
Allocutio Leonis XIII. . . . 69
„ Pii X. in consist. secreto 169

Pag.

Allocutio Praesulea initio a. 1903. 1
Allocutio Vicarii Capitularis . . 101
Altare privilegiatum 57
Aschenbrenner Julius 31
Auerbach Josephus . 31, 103, 112
Aulik David 174

Baptismus prolium parentum acath. 57
Bater Josephus 102
Beyrouth facultas orient. . . . 158
Bélyegek 181
Bittó István aut. képv. halála . 45
Blandl Georgius . . . 103, 112
Braun Stephanus 94
Breznay Béla, Religio . . . 51
Budánovics Vincentius . . . 112
Buzsáky Emericus 81

Capitulum Quinque-Eccl. . 99, 101
Capitularis Vicarius 101
Concursus in Seminarium . . 60
„ pro pensione . . . 82
„ „ beneficio Beremend 82
„ „ „ Lengyel 102
„ „ „ Németmárok 102
„ „ „ Ráczpetre 102
„ „ „ Szentiván 134
„ „ „ Szigetvár 82
Confirmationis ordo 44

Pag.

Congreg. s. *Rit. et Univ. Inqu.* de numero impedim. inter nepotes, quorum avus et avia ipsi inter se nepotes fuerunt 27
Congreg s. *Rit.* litaniis Lauretanis praeconium „Mater boni consilii" addendum decrevit . 77
Congreg s. *Rit.* in casu occurentiae fest. 93
Congreg. s. *Rit.* de nocturno neoordin. 133
Congreg. s. *Officii* de numero imped. inter duorum fratrum duabus sororibus iunctorum filium respective filiam . . 28
Congreg. s. *Officii* de facultate disp. in articulo mortis . . 157
Congreg. s. *Indulg.* Sacrisque Reliqu. praeposita de methodo perag. viam Crucis in sacellis sororum relig. 30
Congreg. s. *Indulg.* etc. de dubiis circa altare priv. . . . 57
Congreg. s. *Episcop. et Regul.* super dubia circa decretum de votis simplicibus votis sollemnibus praemittendis . . 55
Congreg. s. *de Propag.* fide, de transitu e graeco ad latinum ritum 78
Congreg. s. *Univ. Inquis.* de dubio in cautionibus matrim. mixt. 132
Consignationes piorum oblatorum 21
Czindery Andreas 103

Cselenkó Ioannes 103
Cserti Stephanus 94

Pag.

Csicsáky Imre XIII. Leó költem. fordit. 41

Deák Ferencz születésének jubil. 112
Dispensatio in lege ieiunii et abstin. pro 1903. 11
Dispensatio in lege abstinentiae pro 1-a Jan. 1904. 167
Dubniczky Ladisl. 103
Dujmovics Sigism. 103

Éber Geysa 31, 94, 112
Electio Pii PP. X. 97
„ Vicarii Capit. 101
Pro eligendo Episcopo preces . 111
Encyclica Pii PP. X. 149
Examinis prosynodalis resul. . 158
Exercitia sacra pro sacerdotibus 79, 103
„ „ „ docentibus 80, 104

Facultates pro foro externo ad quinquennium 15
Facultates pro foro interno ad quinquennium 17
Facultates dispensandi super imped. cognationis spir. . . . 43
Facultas orientalis in Beyrouth 158
Fehér Franciscus 103
Fekete Augustinus praepositus . 12
Fekete Antonius 134
Felsőnyék 174
Fodor Josephus 134
Folnegovics Georgius 94
Forint értékü államjegyek érvényességének ideje 85
Földes Desiderius 94
Frey János . . . 51, 81, 102, 174
Fridrik Geysa 174
Füzy Szaniszló 45

Pag.

Gazdasági iskolák részére a tanterv beszerzendő 96
Gerebenics Sándor „Jézus és Mária“ beszédek 41
Glück Stephanus 94
Görcsöny 31
Greksa-Lányi imakönyv . . . 76

Gyermekek törvényességének kétségbevonása 178

Házassági itélet kézbesitése . . 178
Helyesirás isk. szabályai . . . 45
Hepp Ioannis obitus 173
Herger Josephus 102
Herkules fürdőn kedvezm. tanitóknak 63
Herr Augustinus 157
Hetyey Samuelis obitus . . . 99
Hirling Antonius 31
Hitoktatásról szóló táblázatos kimutatások 70
Hittudori rang elnyerése az osztr. egyetemeken 158
Hoffer Gregorius 103
Hoffmann Carolus 103, 134
Horvát kormányi rend. az állami kegy- és nyugdijasok stb halálának bejelentéséről . . . 74
Horváth Dionys. 103
„ Ioannes 103, 112

Immaculatae Conceptionis B. M. V. jubil. 132
Impedimentorum numerus inter nepotes, quorum avus et avia ipsi inter se nepotes fuerunt . 27

Pag.

Impedimentorum numerus inter duorum fratrum duabus soroibus iunctarum filium respective filiam 28
Indulgentiae a surdomutis lucrandae 43
Indulgentiae orationi concessae: „O Jesu, Salvator mi etc . . .“ 110
Inspector scholarum dioec. . . 174
Intelem a hivekhez a karácsonyi ünnepek alkalmából . . . 165
Irgalmasrend tartom. főnökének halála 45
Iskolaadó ügyben minist. végháttározat 83
Iskolai ünnepély Deák Ferencz születésének száz éves évfordulója alkalmára 113
Iskolák és polit. községek jogi viszonyai 115
Iskolába járástól gyermekét visszatartó szülő büntetése . . 116
Iskolai ingatlanok telekkönyvi ügye 175
Itélet kézbesitése házassági ügyben 178

Jeiunii et abstin. lex pro 1903. 11
Jubileum Pontif. Leonis XIII. 10

Káin Abel 112, 174
Kapossy Joannes 94
Kath. orsz. nagygyülés . . . 134
Kaufman András . . . 103, 112
Kegyuri szolgálmányok tárgyában ministeri döntés 32

Pag.

Képviselő — autonomiai — választás 70, 95
Keresztény szociális kurzus . . 95
Késmárky József 94
Kézbesitési utasitás 64
Kimutatás a hitoktatásról . . . 70
Kimutatás a kath. egyetemre befolyt pénzekről 82
Kimutatás az orsz. kath. tanitói segély alapról 119
Körmendy Izidorus 103
Közigazgatási birósági döntés a papság adójának számitásáról 50
Külföldi honosságu szülők gyermekeinek vallása 117

Lackenbacher pályázat . 105, 162
Leonis XIII. jubil pontif. . . . 10
Leonis XIII. allocutio pro festis Nativ. D. 53
Leonis XIII. allocutio in consist. 77
XIII. Leo pápa betegsége alkalmával imák rendeltetnek . . 86
Leonis XIII. obitus 87
Leonis XIII. allocutio in consist. 91
Leopoldina societas 135
Lerch Stephanus 112
Liebelt Franciscus 174
Loretoi litánia uj praeconiuma 78

Marton Alexander 31
Márton Michaelis obitus . . . 81
Matrimonia mixta 109, 132
Mayer Carolus 31
Miniszt. rend. az óvoda- és tankötelelesek beiratására szolgáló tanusitv dijmentessége tárgyában 31

Pag.

Miniszt. döntés kegyuri szolgálmányok tárgyában 32
Miniszt. rend. a szünidei tanitói- és tanitónői továbbképző tanfolyamok tárgyában . . . 46
Miniszt. rend. a helynevek ragozatlan postai használatáról . 50
Miniszt. rend. az óvónők, tanitók- és tanitónők magyar honosságáról 61
Miniszt. rend az alkoholizmus ellen 62
Miniszt. rend. a kézbesitési utasitás tárgyában 64
Miniszt. rend. a német, uj, egységes helyesirás tárgyában . 70
Miniszt. rend a tanitói, tanitónői és óvónői képesitőlevél helyes kiállitásáról 71
Miniszt. rend. ingyen konyhák létesitéséről szegény elemi iskolások részére 71
Miniszt. rend. a 15 éven aluli gyermekeknek a korcsmáktól távoltartásáról 82
Miniszt. rend. a tanitói személyváltozások bejelentéséről . . 84
Miniszt. rend. a portómentes lelkészi levelezés tárgyában . . 96
Miniszt. rend. a polgári községek és felekezeti iskolák anyagi viszonya tárgyában . . . 115
Miniszteri rend. a tanköteles gyermeket az iskolától visszatartó szülőre nézve 116
Miniszteri rend. külföldi honosságu szülők gyermekei vallásának megállapitásról . . . 117

Pag.
Miniszteri rend. a vasárnapi munkaszünet tárgyában 123
Miniszteri rend. az iskolai évnek 2 félévre való beosztása tárgyában 159
Miniszteri rend. iskolai ingatlanok telekkönyvi ügyében . . . 175
Miniszteri rendelet elhagyott gyermekek állami gondozásáról . 176
Min. véghatározat iskolaadó ügyben 83
Morschhauser Josephus . . . 94
Mors Leonis PP. XIII. . . . 87
„ Eppi Samuelis Hetyey . . 99
Müller Carolus 103
„ Ludovicus 103

Nagy Adalbertus. 81
Nagy Stephanus 81
Névjegyzéke a vármegyék és városok uj neveinek 35
Névtári adatok gyüjtése . . . 94
Nunkovics Gabriel 31

Nyári Simon 94

Obitus Bater Josephi 102
„ Eppi Samuelis Hetyey . 99
„ Hepp Ioannis 173
„ Leonis PP. XIII. . . . 87
„ Márton Michaëlis . . . 81
„ Nagy Adalberti 81
„ „ Stephani 81
„ Otrokóczy Ludovici . . 81
„ Wagner Adolphi , . . 111
Oboli Petri urgentur 174
Officium neoordinatorum . . . 133

Pag.
Okmánybélyegek ujak adattak ki 181
Ordinatio 59, 79
Ordo confirmationis 44
Orsz. kath. nagygyülés . . . 134
Orsz. kath. tanitói segélyalap 68, 112, 159
Osztrák egyetemeken a hittudori rang 158
Ovó- és tankötelesek összeirása . 21
Óvónők, tanitók és tanitónők magyar honossága 61

Pályázat Báró Sina Simon-féle volt tanitók részére tett alapitványra 33
Palkó Josephus 94
Pensio 94, 157
Pia oblata publicantur . . . 21
Pius PP. X . . . 97, 149, 169
Portómentes levelezés tárgyában keresk. miniszteri rend. . . 96
Praepositus Maior Capituli annuntiat mortem Episcopi . . 99
Preces pro eligendo Episcopo 111
Preces post Missam a Leone XIII. ordinatae recitandae sunt 173

Quadragesimale jejunium a 1903. 11

Ráczpetre 174
Recensio thesium pro corona vernali a. 1902. 44
Recensio thesium pro corona autumn. 59
Reinhard Georgius 31
Reisz Antonius 94
Religio 54

Pag.
Riedlinger Desid. . . . 103, 112
Római zarándoklat . . . 41 75
Rosty Kálmán 183

Sajt Stephanus 103
Sandrk Michaël 103
Schematismus adatai 94
Scholarum dioec. inspector . . 174
Schrempf József „Szertartás-könyv“ 26
Schultz Carolus 102
Segélyalapból — orsz. kath. — segélyt nyert tanitók . . . 112
Seminariumba felvétel . . 60, 79
Sina Simon báró alapitványra pályázat 33
Sipos Stephanus 12, 174
Slavoniai lelkészek részére utasitás az állami kegy- és nyugdijasok stb. halálának bejelentése tárgyában 74
Spiritualis cognationis dispens. facult. 43
Statisztikai hivatal kiadványai ajánl. 73
Stefán Arthur 103
Streicher Josephus abbas . . 12
Subsidium Troll pro sacerdotibus 20
„ „ „ docentibus . 20

Szánthó Ignatius 174
Szentiván 174
Szent-István-Társulat 96
Szent-László társulati kimutatás 1902. 13
Szentmiklóssy járadék 12
Szocziális ker. kurzus 95

Pag.
Tápintézetbe való pályázat . . 60
Tan- és óvókötelesek összeirása Tolna vármegyében 21
Tanitók részére tett Sina Simon br. alapitványra pályázat . . 33
Tanitó- és tanitónői szünidei tanfolyamok 46
Tanitók részére Herkulesfürdőn kedvezmények 63
Tanitói — kath. orsz. — segélyalapból nyerendő ösztöndijak és segélypénzekért a kérvények benyujtásának ideje . . 68
Tanitók nevei, kik orsz. kath. segélyalapból segélyt nyertek 112
Tanitói — orsz. kath. — segélyalap kimutatása 119
Tanitói — orsz. kath. — segélyalap tagsági könyvecskéi ujakkal cserélendők ki 159
Tanitói személyzetben előforduló változások bejelentésének ideje 84
Temetői jogok 180
Theses theol. pro 1903. . . . 13
Theses theol. pro a. 1902. vernales recensentur 44
Theses theol. pro a. 1902. autumn. recensentur 59
Tichy Alexander 134
Tolna vm. közig. bizotts. rendelete óvó- és tankötelesek összeirásáról 21
Tolna vm. községeinek hivatalosan megállapitott nevei . . 182
Tóth Ludovicus 94
„ Mike 76
Törvényes születés kétségbevonása 177

Transitus e graeco ad latinum ritum 78
Troll jubileum sacerdot. . . . 58
Troll subsidium pro sacerdotibus 20
„ „ „ docentibus . 20

Unitas Ecclesiae, allocutio praesulea 1
Universitas orientalis in Beyrouth 158

Vármegyék és városok hivatalos névjegyzéke 35
Vallási hovátartozása külföldi honosságu szülök gyermekeinek 117
Varga Franciscus 103
Vasárnapi munkaszünetről min. rend. 123
Vaszary Colomannus 134
Viae Crucis persolv. methodus apud sorores Relig. . . . 30
Vicarius Capitularis . . . 101
S. Vincentii a Paulo officium et Missa 172
Vota simplicia sollemnibus praemittenda 55

Wagner Adolphus . . . 94, 111
Wajdits Carolus 103
Walter Antonius vicarius capitularis 101

Zarándoklat Rómába . . . 41, 75
Zárszámadások ehm. alapitványi hivat. 76
„Zászlónk“ ifjusági folyóirat . 163

Zserdin Josephus 103

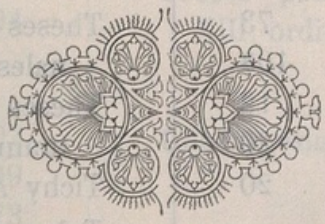

Tartsd meg Isten Szent Atyánkat 1903. Krisztusnak helytartóját!

I.

196
1903.

Tisztelendő Testvérek!

De unitate Ecclesiae.

Századunk hajnalán, midőn a társadalmat bomlasztó erők és törekvések egyre félelmesebb hatásait látjuk, kimondhatatlanul vigasztaló feltekinteni az Anyaszentegyházra, az egységnek ezen sziklavárára.

A földi hatalmak mindjobban érzik alapjuk ingadozását, az árnak, mely ellenük tör, hullámcsapásait; mindjobban érzik, hogy a nyers erőben, a fegyverekben hiába biznak, mikor a tekintély és felsőbbség gyökérszálai szakadoznak.

De ki is ne látná, hogy ez az áramlat mennyire beszivódott már a társadalom rétegeibe; mily korhasztó hatással van a nemzeti együttérzésre, a hazafias közakaratra, a népek egységére?!

Ugy vagyunk ma már, hogy nép és nemzet, ország és társaság egyaránt érzi a testébe ütött éket, s rettegve fél a végső veszélytől, az egység kötelékeinek szétpattanásától.

Csak egy társaság van, mely ezen züllés közt is egészen biztosan áll; a melyet a bontó erők nem gyengithetnek meg; a melyben a vezér és kormányzó nem félti hatalmát, bár minden támadás öt éri legjobban.

És ez a társaság a Krisztus Egyháza. Az az Egyház, melynek alapjait Krisztus vetette meg, s a melynek egysége Isten alkotása.

Tekintsük közelebbről ez isteni művet, hogy bizalmunk megszilárduljon, hogy szeretetünk fellobogjon, hogy hűségünk és ragaszkodásunk törhetlen és tántorithatlan legyen az Anyaszentegyház s annak feje a Szentatya iránt.

I.

Minden emberi társaságnak szüksége van bizonyos egységre, mert minden társaság oly emberek sokasága s összege, akik egy közös czél elérése végett egyesülnek, a melyet egyenkint vagy sehogysem, vagy csak nagy nehezen tudnának elérni.

Azonban e társas törekvésnél a közczélra való egységes munkához mindenkor és feltétlen szükség van egységes, vezető erőre, a mely a sok egyént s az egyes erőket összetartsa, irányitsa, a czél felé igazgassa.

Ez áll minden társaságra, az egyházira úgy, mint a polgárira nézve.

Ámde más szempontból nagy különbség van az ideigtartó, a polgári és az egyházi, lelki társaság közt, a mely utóbbi, minthogy czélja nem a mulékony javak keresése, hanem az örök élet, az örök boldogság megszerzése és biztositása, természetfölötti.

Természetfölötti, mert czélja is természetfölötti, tudniillik ama tulvilági boldogság, melyről sz. Pál igy ir:

„*Szem nem látta, fül nem hallotta, sem az ember szivébe föl nem hatott, mit Isten azoknak készitett, akik őt szeretik.*“[1])

A polgári társulásnak csiráit és létokait a természettel örökli az ember, mert már a természet arra utalja, hogy földi jólétét a társulás előnyei által biztositsa. Ugyancsak a természet sugallata nyomán ismeri a czélt — a földi jólétet — és az eszközöket, melyek ezt munkálják. Nincs egyébre szükség, minthogy a társulás egy bizonyos kormányzó erőnek elfogadásával tényleg megtörténjék.

Nem igy a lelki, a természetfölötti társulásnál! E társulás alkotó elemeit, belső létokait az emberek nem hordják magukban. Itt sem a czél, sem az eszközök ismerete nem születik velünk, minthogy mind a kettő természetfölötti. Sőt még a sokaság czéltudatos alárendeltsége sem jön létre azzal, hogy valamely hatalom kormányozza őket.

A hitre van itt szükség; a hitre, mely kitűzi és megismerteti a czélt, mely a természet fölött áll; egységes tanitó hivatalra van szükség, mely Istentől nyert megbizatásból változatlanul fentartja és hirdeti a hitet s annak igazságait; szeretetre van szükség, mely a hivőket egymás közt, mint egy test tagjait a közös fő alatt összeköti, a közös törekvést, a czélra való haladást ébreszti, mozgatja, hajtja.

Miből látható, hogy az egyházi, a lelki társulatnak három alkotó eleme van: a hit, a szeretet, a közös fő.

És ebből a három elemből alkotta meg isteni Alapitója Egyházának egységét.

„*Atyám!* — mondja főpapi imájában — *eljött az óra, dicsőitsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőitsen téged; . . . Kijelentettem a te nevedet* **az embereknek,**

---

[1]) I. Kor. II. 9.

kiket nekem adtál e világból . . . *Én őérettük könyörgök . . . Szent Atyám tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál,* **hogy egygyé legyenek,** *mint mi vagyunk. . .*

Nemcsak őérettök könyörgök pedig, hanem azokért is, **kik az ő igéjök által hinni fognak bennem,** *hogy mindnyájan egygyé legyenek, amint te Atyám, én bennem és én tebenned, ugy ők is mibennünk egygyé legyenek s igy elhigyje a világ, hogy te küldöttél engem. Én a dicsőséget is, melyet nekem adtál közlöttem velök,* **hogy egygyé legyenek,** *mint mi is egy vagyunk. Én őbennök és te énbennem;* **hogy tökéletesen egygyé legyenek** *és megismerje a világ, hogy te küldöttél engem és szeretted őket, amint engem is szerettél.*"[1])

Jézus Krisztus ezen imádsága az ő határozott és feltétlen akaratát foglalja magában, amiért is ezen akaratnak csalhatatlanul teljesülnie kellett.

Mert hiszen *Ő*, az Istennek mindenható Fia, az Atyával egylényegü Isten, nem azért kér s imádkozik, mintha azt, amit kér, magától meg nem tehetné, hanem hogy mig egyrészt nekünk az imára fönséges példát ad, addig másrészt imájában teremtő akaratát kinyilatkoztassa.

Kikért imádkozik **s mit** kér tehát Krisztus ezen imájában?

Apostolaiért könyörög először, mint az Ujszövetség imént felavatott és uj papságáért.

Ámde azokért is, akik apostolainak tanitása folytán hinni fognak benne. „*Nemcsak őérettök könyörgök pedig, hanem azokért is, kik az ő igéjök által hinni fognak bennem . . .*" azaz hiveiért a világ végéig.

S mit kér Krisztus mindezek számára?

„Hogy egygyé legyenek."

Annyiszor és oly nagy nyomatékkal hangsulyozza imája főczélját, a hivők egységét, hogy az szavaiból folytonosan kicseng, annak jele gyanánt, miszerint e fönséges órában ezt látta az Ujszövetség Egyháza számára a legfontosabbnak.

S minő egységet kér Egyháza részére?

Először is egységet a hitben.

Világosan kitünik ez abból, hogy az emberekért imádkozik. a mennyiben hiveivé lesznek, „*hogy egygyé legyenek,*" egygyé ama hitben, melyet Ő tanitott, a melyet utánna hü tanitványai az idők végéig hirdetendők lesznek s a melyet mindazok el fognak fogadni, akik az általa szerzett üdvösséget el akarják nyerni.

A hit emez egységére czéloz sz. Pál, midőn mondja: „*Egy az Úr,* **egy a hit,** *egy a keresztség. Egy az Isten, és mindenek Atyja, ki mindenek fölött vagyon, mindeneken és mindnyájunkban.*"[2])

Hogy pedig ezen hitbeli egység minden időkre biztosittassék: felállitotta Egyházában a tévmentes tanitó hivatalt, melynek egységeért és hitszilárdságáért első sorban imádkozott. Azért mondja sz. Pál az efezusiakhoz: „*És Ő adott némelyeket*

---

[1]) Ján. XVII. 1—23.

[2]) Efez. IV. 5.

ugyan apostolokul, némelyeket pedig prófétákul, másokat pedig pásztorokul és tanitókul a szentek teljes kiképzésére . . . mignem mindnyájan eljutunk **a hitnek** *és az Isten Fia ismeretének* **egységére** . . . *hogy ne legyünk többé habozó kisdedek s ne hajtassunk ide s tova a tudomány minden szelétől az emberek gonoszsága által . . .*"[1])

A hitnek egysége a hivek elméjét egyesiti a közös czél körül. Ám, **a hitbeli egységen kivül szükség van a szeretet egységére is**, mely egységessé tegye a sokaság akaratát és egy testté füzze össze a különböző egyéneket. És a szeretetnek ezen egységét teremtette meg Krisztus Urunk, mert ugyanő, ki fent imádkozik, hogy övéi egygyé legyenek, nemsokára rá meghalt, mint sz. János mondja: *„nemcsak a nemzetért* (a zsidók népéért), *hanem hogy az Istennek elszéledt fiait egybegyüjtse.*"[2]) És Ő maga mondja ugyancsak sz. Jánosnál: *„Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is el kell hoznom és hallgatni fogják az én szómat és egy akol leszen és egy pásztor.*"[3])

Az elszéledteket egybegyüjteni, egy akollá tenni egy pásztor alatt, mit jelent pedig egyebet, mint összefüzni őket a szeretet által ugy, hogy egy erkölcsi egészet képezzenek, mindnyájan egységben és lelki közösségben éljenek. *„Arról ismernek meg mindnyájan,* — mondja sz. Jánosnál, — *hogy az én tanitványaim vagytok, ha szeretettel lesztek egymáshoz,*[4]) mely a tökéletesség köteléke.

E kettős egységnek szükségképen kiegészitője **a harmadik: a kormányzó hatalom egysége.**

A hit és a szeretet egysége a dolog természete szerint szükségessé teszi a kormányzói hatalom egységét, mely a számos tagból alakuló társaságot, mint erkölcsi egészet összetartsa és a bomlás veszedelme nélkül czéljához vezesse.

Az Egyház tagjai ugyanis sz. Pál szerint **egy testet** képeznek, *mert mindnyájan egy testté kereszteltettünk.*"[5]) Sz. Máténál **egy országnak** mondatik az egyház.[6]) Szent Péter **házhoz** hasonlitja, a hivekhez szólván: *„Ti is, mint élő kövek épüljetek föl rajta lelki házul.*"[7]) Szent Jánosnál maga Krisztus Urunk **egy akolnak** mondja Anyaszentegyházát: *„Egyéb juhaim is vannak, melyek nem ez akolból valók; azokat is el kell hoznom és hallgatni fogják az én szómat és egy akol leszen és egy pásztor.*"[8])

De egy testnek csak egy feje lehet; egy országnak egy uralkodója, egy háznak egy ura, egy akolnak pedig egy pásztora; s igy az Egyháznak is, mely mindeme képes beszédekben testnek, háznak, országnak és akolnak mondatik, egy feje és kormányzója lehet, vagyis benne a kormányzásnak teljesen egységesnek kell lenni ugy, hogy azok között, akik ezen kormányzásban bármiként is részt vesznek, minden megoszlás, eltérés, szakadás ki legyen zárva.

Azért mondta már sz. Cziprián: *„Valamint a napban számtalan a sugár, de fénye mégis egy; és miként a fának nagyon sok az ága, de mindig egy az éltető erő, mely a szilárd gyökérzetben rejlik; és jóllehet, mikor egy forrásból számos patak*

---

[1]) Efez. IV. 11—14. [2]) Ján. XI. 52. [3]) Ján. X. 16. [4]) Ján. XIII. 35. [5]) I. Kor. XII. 13. [6])Máté XVI. 19. [7]) Péter I. lev. II. 5. [8]) Ján. X. 16.

ered, a kiömlő bőség folytán e sokaság szétszakadtnak látszik, az egység az eredetben megvan... Igy az Isten Egyháza is fényt árasztva sugarait szétbocsátja az egész világra; de azért egy a fény, mely mindenütt ragyog, mindenüvé elhat s a testnek egysége nem bomlik föl azért."

Ez azon hármas kötél (funiculus triplex), mely a Krisztus Egyházát mindig együtt tartja; az egységnek azon kapcsa, a mely nem lazulhat és meg nem szakadhat, mert Krisztus Urunk teljes, tökéletes és bevégzett egységet akart Egyházában, amint mondja: „*hogy tökéletesen egygyé legyenek.*"

Ezen hármas egység Krisztus igaz Egyházának, katholikus Anyaszentegyházunknak ismertető jele.

Mert egy bene a hit: ugyanazok hitigazságai; ugyanazok erkölcsi törvényei az egész világon; ugyanazon tételei vannak minden hivő számára.

Egy benne a szeretet, mely a különféle világrészek, ezekben az országok, nemzetek és népek katholikus hivőit egy közös fő alatt összetartja, hogy mint egy testnek tagjai egy erkölcsi egészet képezzenek, ugyanazon szentségekben s közös áldozatban részesüljenek.

Végül egységes benne a kormányzat. Mert egy feje, kormányzója s legfőbb pásztora van: a szentséges római Pápa, a kinek kezében — függetlenül minden egyéb földi hatalomtól — összpontosul az egész Világegyháznak kormányzási joga; a kinek a lelkiekben ugyanazon módon alattvalója minden egyes hivő, legyen az király avagy koldus, egyházi, világi, pap vagy püspök, s bármely nemzet fia.

Ezt a hármas egységet jellemzi a vatikáni szent zsinat, midőn mondja: „*Lelkünk örök pásztora és püspöke, hogy megváltásának üdvözitő munkáját örökössé tegye, eltökélte, hogy szent Egyházat alapit, melyben mintegy az élő Isten hajlékában minden hivőt egységes hit és szeretet kapcsa füzzön össze. A miért is, még mielőtt megdicsőült volna, Atyját kérte nem csupán az apostolokért, hanem azokért is, akik az ő tanitásuk folytán hinni fognak benne, hogy mindnyájan egygyé legyenek, mint a Fiu és az Atya is egy. Miként tehát apostolait is, kiket kiválasztott a világból, úgy küldötte, mint őt küldte az Atya: ép úgy akarta azt, hogy egyházában pásztorok és tanitók legyenek a világ végeig. Hogy pedig a püspöki hatalom egységes és osztatlan legyen, és a hivők sokasága az egymással összeköttetésben levő papok által a hit és a közösség egységében megőriziessenek, szent Pétert a többi apostolok fölé helyezvén, benne mindkét egységnek megalkotta örök lételvét és látható alapját.*"[1])

II.

Krisztus Egyházában a mondottak szerint megvan a teljes és bevégzett egység, melyet Egyházának maga Krisztus adott. És ezt az egységet tőle sem a rosszakarat el nem vitathatja, sem bármely erőszak el nem választhatja, mert az

Centrum unitatis.

[1]) Sess. IV. Const. I.

Istenfia épitette fel azon bámulatos egységi alapra, melyet sem az idő nem fog megingatni, sem erő és hatalom meg nem dönthet soha.

És ez alap *a Pápaság, az Egyház egységének középpontja.*

Innét a kormányzás bevégzett egysége; innét a hivőknek közös kapcsolata, s innét végül szent hitünknek változatlan tisztasága, szeplőtlen szépsége.

Annál nagyobb ugyanis valamely társaságban az egység, minél osztatlanabb annak kormányzása, minél mélyebbre hat s jobban érvényesül a közös fő irányitó, intéző hatalma. Már pedig a kormányzás megosztatlansága, a központi erő teljes kialakulása sehol annyira nem valósul, mint a Krisztus Egyházában, melyben még a tizenkét apostol közül is, kiket Egyházának kormányára rendelt, kiválasztott egyet, hogy öt valamennyi fölé helyezze, reábizván a legfőbb hatalmat; a többire annyiban, a mennyiben vele közösségben élnek.

„*Te Péter vagy*, mondja Simonnak, azaz köszál, *és e kőszálon fogom épiteni Anyaszentegyházamat és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta. És neked adom a mennyek országa kulcsait. És a mit megkötendesz a földön, meg leszen kötve mennyekben is; és a mit feloldandasz a földön, fel leszen oldozva mennyekben is.*“[1])

Jézus Krisztus eme szavai szerint az Péter az Anyaszentegyházban, ami az alapfal bármely épitményben. Miként tehát az alapfal rendeltetése egységet, szilárdságot kölcsönözni az egész felépitménynek: azonképen hivatása és rendeltetése Péternek, hogy a Krisztus Egyházában a nyájat és pásztorokat együtt tartsa, az üdvösség utján kalauzolja s mindazt, mi az Isten földi országában a mennyeinek elnyerésére hasznos és szükséges, legfőbb hatalommal rendezze, intézze.

Ez okból bizza meg Pétert a bárányok és juhok legeltetésével, mondván: „*Legeltesd az én bárányaimat*“, „*Legeltesd az én juhaimat.*“[2])

E szó „*legeltetni*“ a szentirásban a kormányzó, az intéző hatalomnak kifejezése. Magáról az Ur Krisztusról, kinek adatott minden hatalom a mennyben és a földön, mondatik a királyok II. könyvében: „*Neked mondotta az Ur: Te legelteted népemet, Izraelt és te leszesz fejedelem Izrael fölött.*“[3]) Izaiásnál meg: „*Ime az Ur eljön erősséggel és az ő karja uralkodni fog, ... mint pásztor ugy legelteti ő nyáját.*“[4]) Ezekielnél: „*És támasztok nekik egy pásztort, ki őket legeltesse, az én szolgámat Dávidot, ő legelteti majd őket és ő leszen nekik pásztoruk. Én, az Ur, pedig nekik Istenök leszek és az én szolgám Dávid közöttük fejedelem.*“[5]) Mikeásnál pedig: „*De te efratai Betlehem! kicsiny vagy ugyan Juda ezrei között, mégis te belőled származik nekem, ki uralkodó legyen Izraelben; ... és állandó levén, legeltetni fog az Ur erejével,*“[6]) amit sz. Máténál ekkép olvashatunk: „*És te Betlehem, Juda földe! épen nem vagy legcsekélyebb Juda főbbjei között; minthogy belőled származik a vezér, ki népemet, Izraelt kormányozni fogja.*“[7])

Világos ezekből, hogy a mily hatalommal küldetett Krisztus, az Isten Fel-

[1]) Máté XVI. 18—19. [2]) János XXI. 16—17. [3]) Kir. II. könyv 5. rész 2. vers. [4]) Iz. XL. 10—11. [5]) Ezekiel XXXIV. 23—24. [6]) Mikeás V. 2—4. [7]) Máté II. 6.

kentje, az Ur népének legeltetésére: ugyanazon, csakhogy kölcsönzött hatalommal tétetett Péter a Krisztus bárányainak és juhainak, a hiveknek és pásztoroknak fejedelmévé.

Minthogy pedig a vatikáni szent zsinat szerint: *„Amit a pásztorok feje és a juhok nagy pásztora, a mi Urunk Jézus Krisztus szent Péter apostolban az Egyháznak örökké tartó üdvére s folytonos javára megalapitott: annak az Egyházban, mely kőszálon épülve az idők végeig szilárdan fog állni, ugyancsak az Ő akaratából folytonosan fenn kell maradnia:"*[1]) annak okából, valamint az apostolok pásztori hivatala a püspökökben, mint az ő törvényes utódaikban folyvást él, ugy él a főpásztori hivatal is a római püspökben, mint szent Péter utódjában mindig.

Ámde a pápaság nem csupán a kormányzásban képviseli az Egyháznak egységi alapját azon lelki hatalomnál fogva, melyet Krisztus sz. Péterre s benne minden pápára ruházott, hanem a pápaság a formális és szerves kapocs is ezen Egyház összes hivei közt, mely szelid, de erős hatalommal egy anya ölében és szerető keblén egyesiti e nagy világ minden táján lelhető tagjait, a koronás királyokat s a vadon fiait, a dusgazdag urat és a szegény koldust, az egyházi embert és a világ fiát, az egyik népet ugy, miként a másikat. A pápaság nem nemzeti, nem román, szláv avagy germán, nincs személyhez vagy országhoz kötve, nem mondhatja kizárólag magáénak egyetlen egy nép sem: birodalma mindnyájuk fölött áll, az összes népeket nemzeti jellegük, faji sajátságuk veszedelme nélkül egy lelki egészszé, Krisztus országává olvasztja magában, melyben minden nemzet otthonára talál.

A pápa azonkivül, hogy legfőbb kormányzója az egész Egyháznak: letéteményese és első öre azon eszközöknek is, a melyeket Jézus Krisztus szerzett, hogy Egyháza és összes hivei ugyanazon módon és biztos sikerrel munkálhassák kitüzött czéljukat, amely, minthogy természetfölötti, csakis ezek által érhető el teljes biztossággal.

S ezek az eszközök, ezek a kegyszerek, melyek a Megváltó szenvedése s halálának érdeméből jutottak az Egyház birtokába: a keresztáldozat vérontás nélküli, örök folytatása és ama hét szentség, a melyeket Jézus Krisztus rendelt. Eme kincsek legfőbb kezelője sz. Péter utóda, az Egyháznak feje. Ezek azon változatlan kapcsok, a melyek a pápaság hiveit egymás közt is mindig összetartják, a melyek a szent közösség s a szeretet benső kötelékét elevenitik és fentartják. Mert ezeknek használata által ragaszkodnak az Egyház fejéhez, aki mindezeknek első kincstárosa, az igaz Egyházhoz, melynek mindez örök tulajdona s füződnek egymáshoz egy testvéri társasággá, mely Krisztusból, az örökké élő szőllőtőből meriti életét s erejét.

Végül mindkettőnek, a szent közösségnek és a szeretet egységének gyökere s megingathatlan szilárdságuk okfeje a hit egységében vagyon, melynek isteni záloga ismét a pápaság, a pápának hiterkölcs dolgában tévmentes tanitóhivatala.

---

[1]) Pastor aeternus II. fejezet.

Folyománya és következménye ez azon legfőbb kormányhatalomnak, melyet Krisztus Urunk szent Péternek s benne minden utódjának adott. Mert ha Krisztus Jézus a pápát Egyháza fejévé és az Egyház örök egységének alapjává és forrásává tette: tévmentessé, csalatkozhatlanná is kellett tennie mindazon dolgokban, melyek a legfő pásztor vezetése alatt az Egyház földöntuli czéljának elérésére szükségesek. Azért mondja a vatikáni zsinat: „*Ugyanazon csalhatatlansággal bir a pápa, a melylyel az isteni Megváltó akarata szerint az Egyház a hit és erkölcsök kérdéseiben fel vagyon ruházva.*“[1])

Igy lett a pápaság az Egyház hármas egységének alapjává, a lelki hatalomnak és hatóságnak egységes középpontjává.

De ez a hatalom, melyet Krisztus Egyházában olyan csodálatos magasságra emelt, hogy csak az élő hit szemei hatolnak fel hozzá, nem az önkény, nem az erőszak hatalma, hanem a legtisztább szeretet uralma: az Atya uralma.

Mását, analogonját, a természet körében legfeljebb a családok nyujtják.

Itt találjuk fel a gyengédséget és szivességet abban, aki szolgál s engedelmeskedik, a jóságot és a szeretetet abban, aki parancsot oszt.

Itt, hacsak a gonoszság meg nem rontja a természet rendjét, mindent a szeretet s a tisztelet hoz létre és hat át.

Mert jóllehet az apa hatalma erőteljes, igazi hatalom s a legközvetlenebb gyermekére nézve, mégis a vér köteléke, a lét közössége s ama gyöngéd, titokzatos viszony, mely ezen okokból származik: a gyermeket természetszerü meghódolásra birják, hogy ezt a hatalmat, ezt a felsőbbséget tisztelje, szeresse és neki szív-örömest engedelmeskedjék.

És ez a hatalom iránt való tiszteletnek, igaz hódolatnak gyönyörködtető képe.

Ámde a családon kivül hol van még egy ily kép? Hol találjuk főkép napjainkban, mikor az egyéni függetlenség immár korlátokat nem tür; mikor az egoizmus minden szenvedélye és minden szeszélye szinte féket vesztett?

A természetfölötti rendben, a pápának Istentől származó hatalmi körében van meg az eredeti kép.

Miként a nap, hogyha sugarai szétömlenek az ébredő természeten, titokzatos és szelid erővel maga felé vonja a lényeket, életet és üdeséget árasztva szét: azonképen vonz a pápai hatalom, melyben csodás erő atyai jósággal párosul és boldog derüt fakaszt a hivők szivében, akik önként és szeretetteljes tisztelettel veszik körül a pápák személyét ép ugy akkor, midőn hatalmasak, mint a mikor gyengék: ép ugy akkor, midőn az események szerencsés menete fölemeli, mint mikor a válságok és bajok förgetege megalázza őket. Mert bennük a Krisztus helytartóját látják, a kereszténység közös Atyját tisztelik és áldják.

---

[1]) Sess. IV. cap. IV.

És minél sietősben változnak a történelmi dolgok; minél nyugtalanabbak és lázasabbak az emberi elmék; minél sűrűbbek az élet viharai és támadásai a rend és törvényesség ellen: annál jobban és dicsőségesebben kiemelkedik a pápaság, az egység eme sziklája, vigasztalására a szorongatott emberi nemnek.

* * *

Ép manapság, amidőn a társadalomnak majdnem minden szerkezete recseg; a midőn osztályok osztályok ellen gyülölködve fenekednek; a midőn láz, nyugtalanság egész a kétségbeesésig gyötri a lelkeket: ép manapság ragyog fel jobban mint valaha a pápaság, mint a vigasztalás, remény és egy szebb jövőnek záloga.

Püspökök és papok, fejedelmek és alattvalók, gazdagok és szegények egyenkint és csoportokban sietnek a világ minden részéből az egység középpontjába, Rómába; odaforditják népek és nemzetek figyelmüket, ahonnan egyedül kaphatnak még utbaigazitást és vigasztálást: a kereszténység közös Atyjához; még azok is, a kik nem fogadják el kormányzói hatalmát, tőle várják az irányfonalat, mely a lelkeket a meghasonlás örvényéből kikalauzolja

Pedig ma egy aggastyánnak reszkető kezében van Szentegyházunk kormányrudja!

Csakhogy ez az aggastyán szent Péter utóda, a megingathatatlan kőszál, melyen felépült és áll a Krisztus Egyháza; ez az aggastyán Krisztus helytartója azon áldott, fenséges hatalommal, mely zár és nyit, köt és old miként a földön, azonképen a mennyekben; ezen aggastyán a Világegyház főpásztora, a kereszténység közös Atyja oly isteni megbizással, melyet koronázásakor nyert, midőn eme szavak hangzottak hozzája: *„Fogadd a tiarát, melyet hármas korona ékesit, hogy tudjad, miszerint királyok és fejedelmek atyja, a földkerekség kormányzója, s a Megváltó Jézus Krisztus helytartója vagy immár a földön.“*

Ez az aggastyán XIII. Leó, a ki azzal a nagy hatalommal, a mely benne atyai jósággal s szeretettel párosul, immár 25 év óta munkálja az emberiség javát, Jézus Krisztus hiveinek üdvét.

Bámulattal tekint fel rá most az egész világ; szivek-lelkek örömtől repesnek és áldva dicsérik a gondviselő Istent, a ki annyi jubileum után eme ritka, csodálatos ünnepséget adta, mely husz hosszú században csak kétszer fordult elő.

Mi is adjunk hálát az Istennek, hogy őt megtartotta, hogy a sok gond, bánat és fájdalom meg nem törte, hogy nagy szivének szeretetét ránk is kiárasztja.

A midőn százmilliók örömmel üdvözlik, és a világ minden tájékáról köréje gyülnek gyermekei: lélekben és szeretetben szálljunk mi is hozzá, hogy jóságos ajkairól s reszkető kezeiből fogadjuk atyai áldását.

Kelt Pécsett, 1903. évi január hó 6-án.

197
1903.

Szentséges Atyánknak, XIII. Leó pápának, pápai jubileuma.

F. évi február 20-ikán lesz Szentséges Atyánk, XIII. Leó, pápává történt választatásának *25-ik évfordulója*.

Illő és méltó, hogy ezen örvendetes évforduló alkalmával hálát adjunk az imádandó isteni Gondviselésnek.

Hogy pedig ez a hála, valamint Szentséges Atyánk, az Egyház középpontja iránt való gyermeki szeretet és ragaszkodás érzelmei minél szélesebb körben felébredjenek és lángra gyuljanak, elrendelem, hogy f. évi **február 1-én és 15-ikén** tiszt. lelkészkedő Papságom a szószékről kihirdesse az Egyháznak ezen ünnepét, s azon felül Hatvanad vasárnapon, f évi február 15-ikén, fenti körlevelem szellemében az Egyház Egységéről és az Egyház egységének középpontjáról, a Pápáról, szentbeszédet tartson, buzditván a hivőket, miszerint dicsőségesen uralkodó Szentséges Atyánknak minél teljesebb boldogságáért buzgó imával forduljanak a Mindenhatóhoz, magán az évfordulón pedig, melylyel a jubileum is véget ér, minél számosabban vegyenek részt a hálaadó sz. misén.

Az ünnepség megtartása a következő módon történjék:

február 19-én este

az „*Úr angyalá*“-ra szóló harangozás után a templomok összes harangjai fél órán keresztül szóljanak s jelezzék a következő nagy napot;

február 20-án,

vagyis Szentséges Atyánk pápává történt választásának 25-ik évfordulóján:

1. A reggeli, déli és esti „*Úr angyalá*“-ra szóló harangozás után a templomok összes harangjai fél órán keresztül ismét szóljanak mindenütt;

2. az összes szent misékben collecta veendő a Pápáért;

3. Minden plebániatemplomban s azon fiókegyházakban, ahol rendes istenitisztelet és azon nyilvános vagy félnyilvános kápolnákban, a melyekben mindennap szokott mondatni sz. mise, ünnepélyes énekes sz. mise tartassék (Uti in Missali Romano die 18. Jan. festo Cathedrae S. Petri habetur, in qua Gl., — omissis orationibus ibidem notatis — dic. *unica Oratio* pro Papa, Tract. Cr. Praef. de Apost. — *Ite Missa est* tono solemni, U. E. S. Joannis, *col. alb.*)

Az ünnepélyes mise előtt ünnepélyes Te Deum mondatik a megfelelő Vers. és Oratióval. Mise után pedig „Hol sz. Péter“ czimü pápai hymnus énekeltessék.

Minthogy pedig az e napi ünnepséget a lehető legnagyobb fénynyel és külső pompával illik megtartani, a templomot és az oltárt úgy kell disziteni, mint az Urnak ünnepein szokás.

A kath. iskolák, intézetek, egyletek és egyházi társulatok növendékei és tagjai igazgatóik, tanitóik és fejeik vezetése alatt az ünnepélyes szent misén résztvenni tartoznak. A fönhatóságom alá tartozó összes iskolákban pedig ezen napon *szünet* lesz.

Végül tekintettel arra, hogy ezen rendkivüli örömünnep péntekre esik, pápai jogositvány alapján (venia per decretum S R. et U. Inquisitionis die 5. Dec. 1895 omnibus catholici orbis Sacrorum Antistitibus tributa) megengedem, hogy a hivek ezen napon hus eledeleket használjanak úgy azonban, hogy a péntekre esö abstinentiát az ezt megelözö szerdán, vagyis feb. 18-án tartsák meg. Mit a hiveknek Hatvanad vasárnapon a szószékröl kell kihirdetni.

193
1903.

Circa observantiam jejunii et abstinentiae per annum 1903. vigore facultatis ab Apost. Sede die 27-a Januarii a 1899. (Vide circ. Dioec. a. 1899. Nr. XVIII.) clementissime pro septennio Nobis concessae, sicut anno elapso, sequentia dispensando in Domino et indulgendo quoad clerum tam saecularem quam regularem (quin huius peculiaribus statutis strictius jejunium praescribentibus derogetur) et quoad laicos Dioecesis Quinque-Ecclesiensis statuimus: **Dispensatio in lege abstinentiae pro a 1903. concessa.**

1. Dies jejunii cum unica ad satietatem refectione et cum abstinentia a carnibus sint:

a) Feria IV. et VI. Adventus, b) feria IV, VI. et sabbata Quadragesimae c) dies feriales hebdomadae majoris a feria IV. inchoando, d) omnes per annum dies quatuor temporum. Tandem e) pervigiliae festorum Nativitatis Domini, Pentecostes, ss. Apostolorum Petri et Pauli, Assumtionis B. M. V. et Omnium Sanctorum.

2. In Feriis Quadragesimae II. III. et V. — excepta FeriaV. in Coena Dominiusum carnium in unica quidem ad saturitatem refectione concedimus, minime vero in serotina, vetita promiscuitate carnium et piscium etiam diebus dominicis.

Usus qui apud nos invaluit comedendi carnes etiam iu collatione vespertina, juxta schema indulti novissimi a Sede Apostolica editi, tollendus est et fideles hortandi sunt, ut abstineant; pauperes vero et indigentes monendi sunt, ut hac in re Confessariorum judicio sese comittant.

3. Diebus Dominicis Quadragesimae usus carnium etiam in iterata refectione permittitur.

4. Dies simpliciter abstinentiales, quibus quidem saepius refici permissum est, sed a carnibus abstinendum venit, sunt omnes reliquae per annum Feriae VI-ae, quae non sunt dies jenunii et superius (puncto I.) non comprehenduntur.

5. Ab abstinentia dierum Sabbati per annum — exceptis diebus jejunio consecratis, — vi indultus apostolici, qui volunt hoc anno quoque relevati sunt.

6. Condimenti ciborum instar, etiam in refectione serotina, quamcumque pinguedinem adhiberi permittimus, excepta tantum Feria VI-a in Parasceve.

7. Iter agentibus, donec peregrinantur et coguntur adire diversoria, in quibus cibi esuriales obtineri facile nequeunt; insuper negotiatoribus et occasione nundinarum mercaturam exercentibus necnon multitudini confluenti ad easdem nundi-

nas; iis etiam, qui mensam propriam non habent et toto anno cibum sumunt in diversoriis, tabernariis seu cauponibus eorumque familiis et famulis, his omnibus dispensationem uberiorem in abstinentiae lege concedimus, exceptis tamen postremis tribus Majoris Hebdomadae diebus, et pervigilio Nativitatis Domini. Servis pariter et ancillis ac recipientibus aliqua dependentiae ratione victum penes eas Familias, quae legi abstinentiae non pareant, indulgemus, dummodo obvietur contemtui religionis; studeant tamen, ut saltem Feria VI. Majoris Hebdomadae abstinentiam observent.

8. **Festo Annuntiationis** BMV. a. 1903. incidenti in feriam IV. Quadrag. et **festo Circumcisionis Domini,** prima Januarii a. 1904. incidenti in feriam VI. quia sunt festa fori, e decreto S. R. et U. Inquis. Congregationis dd. 5-a Dec. 1894. **esus carnium permittitur,** abstinentia tamen huius feriae feria IV. praecedenti est anticipanda.

Item **festo Nativitatis** D N. I. Chr. in feriam VI. a. c incidente e *lege communi* **permittitur esus carnium.**

Hortamur vero omnes in Domino et monemus hoc indulto neque abstinentiam diei Sabbati abrogatam, neque legem jejunii e medio sublatam vel suo vigore exutam esse. Lex ecclesiastici jejunii et abstinentiae manet, et qui eam ad litteram sequi et explere porro quoque malunt, meritis augebuntur. Qui tamen hac dispensatione utuntur, eos id licite facere, neque per id ulli officio deesse. Dummodo hanc indulgentiam uberioribus pietatis operibus atque cumprimis, qui opibus valent, amplioribus eleemosynis compensare satagant.

Cum vero circa legem abstinentiae et jejunii ignorantia magna inveniatur, praesentibus provoco Ven. Animarum Curatores, ut hanc dispensationem dominica *Quinquagesimae* populo fideli ex ambone annuntiare, simul autem eundem congrue edocere velint, quae circa hanc legem scitu sunt necessaria.

199
1903.

Census fundationis Caroli Szentmiklóssy obtinuit Stephanus Sipos.

Census die 1-a Augusti a. 1902 solutos fundationis piae memoriae Caroli Szentmiklóssy parochi condam in statu quietis (vide litteras circ. VII. sub nr. 2249/1902) ad succolandos presbyteros juniores dignos et bene meritos adjudicavi *Stephano Sipos*, cooperatori in Fadd, qui non solum gradus academicos jam obtinuit, sed etiam in vita sociali zelose, et prudenter operatur.

200
1903.

Personalia.

Streicher Josephus parochus in Paks, begnissime nominatus abbas tit. de Kána ceu de Káva, — item *Fekete Augustinus*, parochus in Tolna, benignissime nominatus praepositus tit. S. Joannis Bapt. de Zsámbék die 7-a a. c. in sacello meo domestico per Me benedictionis abbatis, respective praepositi participes redditi sunt cum facultate in dioecesi pontificalibus utendi.

201
1903.

Pro coronis districtualibus Cleri Curati theses elucubrandae sequentes praefiguntur: Theses theologicae decursu a. 1903. elaborandae.

I. Pro corona vernali e Theologia Dogmatica: Exponatur et demonstretur omnimoda daemonum ad homines relatio.

II. Pro corona autumnali e Theologia Pastorali: Melyek a hitélet emelésének eszközei?

202
1903.

A Szent-László-Társulat czéljaira 1902. év folyamán befizetett tagdijakról és adományokról szóló kimutatást minden plébánia részére jelen körlevelemhez csatolva megküldöm. Szent-László társulati kimutatás.

203
1903.

A budapesti kármelita rendház imakönyveit, ájtatossági munkáit és egyéb czikkeit (szentképek, szent-olvasók stb) annyival melegebb pártfogásába ajánlom a t. lelkészkedő papságnak, mivel megrendelése által az angyalföldi, nagy költséggel épült és fontos missiót teljesitő kármelita templom adósságainak törlesztését is előmozditja. Árjegyzék hapható a Kármelita zárdában Budapesten VI. Huba-u. 12. Irodalmi mű vek ajánltatnak.

Csukovits János missiótársasági papnak ujabb épületes és tömeges terjesztésre szánt füzeteit a t. lelkészkedő Papság figyelmébe ajánlom: Tagsági könyvecske a keresztény kat. *családapák* vallásos társulatának tagjai számára, 100 példány ára 4 korona.

Tagsági könyvecske a ker. kat. *családanyák* vallásos társulatának tagjai számára, 100 példány 4 korona.

Tagsági könyvecske a ker. kat. hajadonok vallásos társulatának tagjai számára, 100 példány ára 4 korona.

Tagsági könyvecske a ker. kath. ifjak vallásos társulatának tagjai számára, 100 példány ára 4 korona.

Felhivás a kat. apákhoz, Felhivás a kat. anyákhoz, Fölhivás a kat. hajadonokhoz, Levél a kath. ifjakhoz, — cz. füzetek ingyen küldetnek.

„A mi papjaink.“ A hivő kath. nép számára, 100 példány ára 4 korona.

Pécsett, 1903. évi január hó 16-án.

Samuel, m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis, Typis Lycei Episcopalis (B. Magarász) 1902.

II.

498
1903

Tenor facultatum quinquennalium a S. Sede Apostolica impetratarum:

1) *Facultates a Summo Pontifice Nobis pro foro externo ad quinquennium concessae*:

FACULTATES CONCESSAE A SS. D. N. D. Leone Divina Provid. PP. XIII. referente me infrascripto S. Congnis de Propaganda Fide Secretario in audientia diei 5. Januarii 1903. R. P. D. Samueli Hetyey Episcopo Quinque-Ecclesiensi ad quinquennium: Facultates pro foro externo ad quinquennium denuo concessae.

1. Absolvendi ab haeresi, et apostasia a fide, et a schismate quoscumque, etiam ecclesiasticos, tam saeculares, quam regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi sanctum officium exercetur, nisi in locis missionum, in quibus impune grassantur haereses, et post judicialem abjurationem illuc reversi, in haeresim fuerint relapsi, et hos in foro conscientiae tantum.

2. Tenendi, et legendi, non tamen aliis concedendi, praeterquam ad tempus tamen, iis Sacerdotibus, sive laicis quos praecipue idoneos, atque honestos esse sciat, libros prohibitos, exceptis operibus Dupuy, Volney, M. Reghellini, Pigault, le Brun, De Pottar, Bontham, J. A. Dulaure, Fêtes et Courtisanes de la Grêce, Novelle di Casti, et aliis operibus de obscoenis, et contra Religionem ex professo tractantibus.

3. Dispensandi in 3. et 4. simplici et mixto in contrahendis et in contractis; cum haereticis conversis etiam in 2. simplici, et mixto dummodo nullo attingat primum gradum, et in his casibus prolem susceptam declarandi legitimam.

4. Dispensandi super impedimento publicae honestatis justis ex sponsalibus proveniente.

5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante ac restituendi jus petendi debitum amissum.

6. Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, praeterquam inter levantem et levatum, necnon inter baptizantem et baptizatum

7. Hae vero dispensationes matrimoniales, videlicet, 3. 4. 5. et 6. non concedantur, nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, et si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, et in dispensationibus huiusmodi declaretur expresse illas concedi tamquam a Sedis Apostolicae delegato, ad quem effectum etiam tenor hujusmodi facultatum inseratur, cum expressione temporis, ad quod uerint concessae.

8. Dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto tantum provenientibus, excepta ea, quae ex homicidio voluntario contrahitur.

9. Dispensandi, et commutandi vota simplicia in alia pia opera. exceptis votis castitatis, et religionis.

10. Absolvendi ab omnibus censuris etiam speciali modo in Bulla Apostolicae Sedis moderationi diei 12-a Oct. 1869. Romano Pontifici reservatis, excepta absolutione complicis in peccato turpi.

11. Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta, et alia utensilia ad sacrificium missae necessaria, ubi non interveniat sacra unctio, et reconciliandi ecclesias pollutas aqua ab episcopo benedicta, et in casu necessitatis, etiam aqua non benedicta ab episcopo.

12. Conferendi ordines extra tempora, et non servatis interstitiis, usque ad sacredotium inclusive.

13. Dispensandi super defectu aetatis unius anni ob operariorum penuriam ut promoveri possint ad sacerdotium, si alias idonei fuerint.

14. Conficiendi olea cum quinque saltem sacerdotibus, non tamen extra diem Coenae Domini, nisi necessitas aliud urgeat.

15. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen, ut in prima missa non sumserit ablutionem, per unam horam ante auroram, et aliam post meridiem, sine ministro, sub dio, et sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis sanctorum, et praesentibus haereticis, schismaticis, infidelibus, et excommunicatis, et aliter celebrare non possit. Caveat vero, ne praedicta facultate, seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quam ex gravissimis causis, et rarissime utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quod si hanc eandem facultatem alteri sacerdoti juxta postestatem inferius apponendam communicare aut causas ea utendi alicui, qui a sancta Sede hanc facultatem obtinuerit, approbare visum fuerit, serio ipsius conscientiae injungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris prudentiae, ac zeli, et qui absolute nocessarii sunt, nec pro quolibet loco, sed ubi gravis necessitas tulerit, et ad breve tempus eamdem communicet, aut respective causas approbet.

16. Deferendi sanctissimum Sacramentum occulte ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis, in loco tamen decenti si ab haeriticis, aut infidelibus est periculum sacrilegii.

17. Induendi se vestibus saecularibus, si aliter vel transire ad loca eorum curae comissa, vel in eis permanere non poterunt.

18. Recitandi rosarium, vel alias preces, si breviarium secum deferre non poterunt, vel divinum officium ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.

19. Dispensandi, quando expedire videbitur, super esu carnium, ovorum, et lacticiniorum tempore jejuniorum, et quadragesimae; non tamen per generale indultum sed in casibus particularibus.

20. Communicandi has facultates in totum, vel in partem prout opus esse secundum ejus conscientiam judicaverit, Sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus, et praesertim tempore sui obitus, ut sede vacante sit qui possit supplere donec Sedes Apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debebit per delegatos, aut unum ex eis, alio modo provideat.

21. Et praedictae facultates gratis, et sine ulla mercede exerceantur, et ad quinquennium tantum concessae intelligentur.

22. Utendi eisdem facultatibus in dioecesi sibi commissa tantum.

Datum Romae ex Aed dictae S. Congnis die et anno ut supra Aloysius Veccia, secretarius.

2) Tenor Rescripti, quo facultates pro foro interno exercendae ad quinquennium novum conceduntur:

Seraphinus Divina Miseratione Episcopus Tusculanus **S. R. E. Cardinalis Vanutelli** SS. DD. Nostri Papae et Sedis Apostolicae *Maior Poenitentiarius*.

Facultates pro foro interno ad quinquennium renovatae.

Vobis Ven. in Christo Patri Samueli Hetyey Episcopo Quinque-Ecclesiarum infrascriptas communicamus facultates ad quinquennium duraturas, quibus non obstante Constitutione Apostolicae Sedis pro foro conscientiae per vos, sive per vestrum vicarium in sipiritualibus generalem, dummodo in sacro presbyteratus ordine sit constitutus, etiam extra sacramentalem confessionem pro grege vobis commisso, et intra fines vestrae dioecesis tantum, atque de speciali, in unoquoque casu exprimenda, Sedis Apostolicae auctoritate vobis delegata, uti valeatis; quasque canonico poenitentiario, necnon vicariis foraneis pro foro pariter conscientiae, ac in actu sacramentalis confessionis dumtaxat, etiam habitualiter, si vobis placuerit: aliis vero confessariis, cum ad vos, sive ad praedictum vicarium generalem in casibus particularibus poenitentium recursum habuerint, pro exposito casu impertiri possitis, nisi ob peculiares causas aliquibus confessariis a vobis specialiter subdelegandis, per tempus arbitrio vestro statuendum, illas communicare judicabitis.

1. Absolvendi ab excommunicatione Romano Pontifici simpliciter reservata ob manus violentas injectas in Clericos, sive in Regulares, dummodo non fuerit secuta mors, vel mutilatio, seu laethale vulnus, aut ossium fractio; et dummodo

casus ad forum ordinarii deducti non fuerint; injunctis injungendis et praesertim ut parti laesae competenter satisfiat.

II. Absolvendi a censuris contra duellantes statutis, in casibus dumtaxat ad forum ordinarii non deductis; injuncta gravi poenitentia salutari, et aliis injunctis quae fuerint de jure injungenda.

III. Absolvendi quoscumque poenitentes (exceptis haereticis publicis, sive publice dogmatizantibus) a quibusvis sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis incursis ob haereses tam nemine audiente, vel advertente, quam coram aliis externatas, ob infidelitatem et catholicae fidei abjurationem private admissas, sortilegia ac maleficia haereticale etiam cum sociis patrata, necnon ob daemonis invocationem cum pacto donandi animam, eique praestitam idololatriam, ac superstitiones haereticales exercitas, ac demum ob quaecumque insinuata falsa dogmata incursis postquam tamen poenitens complices, si quos habeat, prout de jure, denunciaverit, et quatenus ob justas causas nequeat ante absolutionem denunciare, facta a poenitente seria promissione denunciationem peragendi cum primum et meliori modo, quo fieri poterit, et postquam in singulis casibus coram absolvente haereses secrete abjuraverit, et pactum cum maledicto daemone initum expresse revocaverit, tradita eidem absolventi syngrapha forsan exarata aliisque mediis superstitiosis ad omnia comburenda seu destruenda; injuncta pro modo excessuum gravi poenitentia salutari cum frequentia Sacramentorum et obligatione se retractandi apud personas coram quibus haereses manifestavit, et reparandi illata scandala.

IV. Absolvendi a censuris incursis ob violationem clausurae regularium utriusque sexus, dummodo non fuerit commissa cum intentione ad malum finem, etiam effectu non secuto, nec casus fuerint ad forum ordinarii deducti; cum congrua poenitentia salutari. Et insuper absolvendi mulieres tantum a censuris, et poenis ecclesiasticis ob violationem ad malum finem clausurae virorum religiosorum incursis, dummodo tamen casus occulti remaneant, injuncta gravi poenitentia salutari, cum prohibitione accedendi ad ecclesiam aut conventum seu coenobium dictorum religiosorum durante occasione peccandi.

V. Absolvendi a censuris ob retentionem et lectionem librorum prohibitorum incursis, iniuncta congrua poenitentia salutari, nec non firma obligatione tradendi prout de jure sive per se sive per alium absque ulla mora et quantum fieri poterit ante absolutionem libros prohibitos quos poenitens in sua potestate retineat.

VI. Absolvendi a casu Sedi Apostolicae reservato ob accepta munera a regularibus utriusque sexus, injuncta poenitentia salutari, et quando agitur de muneribus quae valorem decem scutatorum non excedunt, imposita aliqua eleemosyna absolventis judicio taxanda et caute eroganda cum primum poterit in beneficium religionis aut conventus cui facienda esset restitutio, dummodo tamen non constet, quod illa fuerint de bonis propriis religionis; quatenus vero accepta munera vel fuerint ultra valorem scutatorum decem, vel constet fuisse de bonis propriis

religionis, facta prius restitutione, quam si de praesenti poenitens adimplere nequeat, emissa seria promissione restituendi infra terminum absolventis arbitrio praefiniendum ; alias sub reincidentia.

VII. Absolvendi a censuris, et poenis ecclesiasticis eos qui sectis vetitis massonicis, aut carbonariis, aut aliis eiusdem generis sectis nomen dederunt aut qualemcunque favorem praestiterunt, ita tamen ut a respectiva secta omnino se separent, eamque abjurent, libros, manuscripta ac signa sectam respicientia, si quae retineant, in manibus absolventis tradant ad Ordinarium quamprimum caute transmittenda, aut saltem, si justae gravesque causae id postulent, comburenda ; iniuncta pro modo culparum gravi poenitentia salutari, cum frequentia sacramentalis confessionis aliisque iniunctis de jure iniungendis : necnon absolvendi eos qui eiusmodi sectarum duces et coriphaeos occultos denunciare culpabiliter neglexerint, injuncta pariter salutari poenitentia et firma obligatione sub reincidentia eosdem vobis vel aliis ad quos spectat prout de jure denunciandi.

VIII. Absolvendi religiosos cujuscunque ordinis (etiam moniales, per confessarios tamen pro ipsis a vobis approbatos vel specialiter deputandos) non solum a praemissis, sed etiam a casibus et censuris in sua religione reservatis, dummodo religiosi apud confessarium subdelegatum legitimam habuerint licentiam peragendi confessionem sacramentalem.

IX. Dispensandi ad petendum debitum conjugale cum transgressore voti castitatis privatim emissi qui matrimonium cum dicto voto contraxerit, hujusmodi poenitentem monendo, ipsum ad idem votum servandum teneri tam extra licitum matrimonii usum quam si marito vel uxori respective supervixerit.

X. Dipensandi cum incestuoso seu incestuosa ad petendum debitum conjugale, cujus jus amisit ex superveniente occulta affinitate per copulam carnalem habitam cum consanguinea vel consanguineo sive in primo, sive in primo et secundo, sive in secundo gradu suae uxoris seu respective mariti ; remota occasione peccandi, et injuncta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali singulis mensibus per tempus arbitrio dispensantis statuendum.

XI. Dispensandi super occulto impedimento primi, necnon primi et secundi, ac secundi tantum gradus affinitatis ex illicita copula provenientis, quando agitur de matrimonio cum dicto impedimento jam contracto, et quatenus agatur de copula cum suae putatae uxoris matre dommodo illa secuta fuerit post eiusdem putatae uxoris nativitatem et non aliter : monito poenitente de necessaria secreta renovatione consensus cum sua putata uxore vel suo putato marito, certiorato, seu certiorata de nullitate prioris consensus, sed ita caute, ut ipsius poenitentis delictum nusquam detegatur : et quatenus haec certioratio absque gravi periculo fieri nequeat, renovato consensu juxta regulas a probatis auctoribus traditas : remota occasione peccandi ac injucta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali semel in mense per tempus dispensantis arbitrio statuendum.

Item dispensandi super dicto occulto impedimento, seu impedimentis affinitatis ex copula illicita etiam in matrimonis contrahendis, dispensandique facultatem subdelegandi, etiam habitualiter parochis Vestrae dioecesis, quando tamen omnia parata sint ad nuptias, nec matrimonium usque dum ab Apostolica Sede obtineri possit dispensatio absque periculo gravis scandali differri queat; remota semper occasione peccandi et firma manente conditione, quod copula habita cum matre mulieris hujus nativitatem non antecedat; injuncta in quolibet casu poenitentia salutari.

XII. Dispensandi super occulto criminis impedimento dummodo sit absque ulla machinatione et agatur de matrimonio jam contracto; monitis putatis conjugibus de necessaria consensus secreta renovatione, et injuncta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali semel singulis mensibus per tempus dispensantis arbitrio statuendum.

Item dispensandi super eodem occulto impedimento, dummodo sit absque ulla machinatione, etiam in matrimoniis contrahendis, in casibus tamen urgentioribus in quibus tempus non suppetat recurrendi ad S. Sedem; injuncta gravi poenitentia salutari et confessione sacramentali semel singulis mensibus per tempus dispensantis arbitrio statuendum.

Mens autem nostra es 1° ut si forte ex oblivione vel inadvertentia ultra praedictum terminum his facultatibus vos uti contingat, absolutiones seu dispensationes exinde impertitae ratae sint et validae; 2° ut iniunctio confessionis sacramentalis, de qua sub nn. X. XI. et XII. non sit *irritativa* sed tantum *praeceptiva*; 3° ut his facultatibus non solum singillatim sed etiam cumulatim in uno eodemque casu uti possitis.

Datum Romae ex Aedibus nostris die 21. Novembris 1902. Aloysius Carcani, S. C. Reg.

499/1903.

Subsidium e fundatione Troll pro sacordotibus.

Census fundationis Illmi ac Rssmi D. Francisci *Troll* pro egenis et aegrotis sacerdotibus factae pro 1902. obtinuerunt:

Aulik David, Bistyán Vitus, Bődy Stephanus, Bődy Carolus, Fekete Alexander, Koch Julius, Reiner Franciscus, Szabó Desiderius, Szabó Geysa, Schmeller Aloysius, Schunk Franciscus, Vidák Josephus.

Census supraallati, 200 coronarum, erga apocham penes Cassam Fundat. Dioec. gen. levari possunt.

Troll-féle alapitvány 1902. évi kamatait elnyert tanitók névsora.

500/1903.

Tekintettel az 1855/1899. és 996/1900. sz. a. körrendeletekre, melyek értelmében a kerületi esperesek és plébánosok ismételten felhivattak, hogy a tanitók

részére tett Troll-féle alap kamataira való előterjesztéseiknél sohase azt tekintsék, hogy melyik tanitó nem részesült azokban, hanem, hogy ki teljesiti leghivebben kath. tanitói kötelmeit, és hogy ki dolgozza ki tőle telhető szorgalommal az egyházmegyei tanfelügyelőség által évenkint kitüzetni szokott tételeket: az esperesi kerületek ajánlottjai közül:

Bodonyi Nándor, baranya-sellyei, *Földvári Nándor*, mohácsi, *Friedszám Kabos*, Baranya-szabolcsi, *Hübner József*, nádasdi, *Kircz István*, teveli, *Kovács István*, dráva-szent-mártoni, *Svarda Gyula*, málomi, *Stefán Péter*, dárdai, *Tormássy* Mihály nagy-kondai tanitók voltak csak figyelembe vehetők, mint akik az emlitett körlevelekben megszabott feltételeknek mindenben eleget tettek; a többiek ellenben, kiket a kerületek szintén ajánlottak, a kérdéses pályatételek egyikének vagy másikának be nem mutatása miatt mellőzendők levén, helyettük az egyházmegyei tanfelügyelő által javaslatba hozott:

Erdősi János, mözsi, *Glatt Adolf*, bonyhádi, *Hal Viktor*, pécsváradi *Helényi Julia*, baranya-mágocsi, *Horváth István*, szegzárdi, *Jung Ferencz*, kis-köszegi, *Kőházi Gizella*, döbröközi, *Ruzsinszky József*, bakóczai, *Somsich Sándor*, keszüi, *Straub János*, gödrei, *Szalay Gyula*, hirdi, *Szuszits Kálmán*, bogdásai, *Tarlós János*, szegzárdi tanitókat az alapitólevélben hasonló esetekre biztositott jogomnál fogva részesitettem.

Miről oly felhivás kapcsán értesitem a tisztelendő plébános urakat, hogy az érdekelt tanitókat figyelmeztessék, miszerint 100 koronáról kiállitott és szabályszerüen felbélyegzett nyugtájukat az egyházmegyei alapitványi hivatalhoz küldjék.

501.
1903.

Publicantur consignationes de piis oblatis.

Congsignationes piorum oblatorum: 1. pro finibus catholicis (oboli S. Petri), 2. pro missionibus, 3. pro custodibus s. sepulcri, 4. pro instructione coecorum pubescentium sub ·/. advolutas mitto V. Clero dioecesano.

502.
1903.

Tolna vm. közig. bizottságának határozata a m. kir. vallás- és közokt. nm. ministernek 1902. év 4120. eln. sz. kelt rendelete kapcsán az ovó és tankötelesek összeirása a tankötelezettség teljesitésének ellenőrzése s az ovó- és tankötelesekről vezetendő statisztikai kimutatások iránt.

A nm. vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszteriumnak 1902. évi nov. 25-én 4120./eln. sz. a. kelt rendelete értelmében az óvó- és tankötelesek összeirása, a tankötelezettség tejesítésének ellenőrzése, s az óvó- és tankötelesekről vezetendő statisztikai kimutatások iránt, Tolna vármegye tekintetes Közigazgatási bizottsága által f. évi január 15-én 73. sz. a. hozott, és nekem is beküldött határozatát az alábbiakban tudomásvétel és miheztartás végett azon reményben közlöm a nt. esperes-tanfelügyelő, plébános-igazgató, és tanitó urakkal, nem különben a rom. kath. iskolaszékekkel, hogy annak végrehajtását a maguk részéről, a keresztény nevelés, és közmüvelődés előmozditása érdekében levő szoros hivatásbeli, és hazafias kötelességüknek ismerendik.

Tolna vármegye közigazgatási bizottságától.

Iktatószám 73.
1903.

Tárgy:

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministernek 1902. évi november hó 25-én 4120/eln. sz. a. kelt rendelete az óvó- és tankötelesek összeirása, a tankötelezettség teljesitésének ellenőrzése s az óvó- és tankötelesekről vezetendő statisztikai kimutatások iránt.

Határozat.

I. Rész.

Az óvó- és tankötelesek összeirására vonatkozólag utasitja a közigazgatási bizottság a vármegyében lévő községi elöljáróságokat és elrendeli:

1. hogy az óvó- és tanköteleseknek az 1903./1904. tanévre leendő összeirását folyó évi április hó 1-étől kezdve junius hó 30-áig bezárólag az A/1. mintáju lajstromos iveken házról-házra és lakásról-lakásra járva, családonkint egy példányban irják össze és ezen kimutatást a községi irattárban a hozzájuk tartozó A/1. összesitési segédtáblával együtt gondosan őrizzék meg;

2. hogy az óvó- és tankötelesek összeirására a községek *a férfi tanitókat igénybe vehetik, sőt megkeresés esetén a tanitók a felelősség terhe alatt teljesiteni is kötelesek,* — a tanitó kivánságára azonban a községi elöljáróság egy tagját mellé rendelni tartozik és a község az összeirást teljesitő tanitónak ezen teendőiért 3 korona napidíjat s ha a község belterületéről legalább 3 kilométer távolságra lévő helyen teljesiti az összeirást, a napidíjon felül még előfogatot is tartozik adni. *Az összeirást teljesitő tanitó osztályában az összeirási napokon a tanitás szünetelhet, mely szünnapok számát az iskolai helyi hatóság állapitja meg;*

3. hogy minden tanköteles gyermek abban a községben vétessék fel a tankötelesek összeirásába, a melyben szülője lakik, még abban az esetben is, ha a gyermek esetleg más községben járna is fel iskolába; tehát nem a gyermeknek, hanem szülőjének vagy egyéb gondviselőjének rendes lakóhelye legyen mérvadó. Az iparos- és kereskedőtanonczok mindenkor ott irandók össze, a hol munkaadójuk állandóan lakik, vagyis azon mesternél, a kihez tanonczul beszegődtek;

4. hogy az összeirásban — bármikor hajtassék is az végre — mindenkor a szeptember hó 1-jének megfelelő állapot tartandó szem előtt s az összeirás utólag ezen állapothoz képest helyesbitendő, vagyis az időközben elhalt, avagy szülőikkel gondviselőikkel más községbe költözött gyermekek az összeirásból törlendők, viszont pedig mindazok, a kik szülőikkel vagy egyéb gondviselőikkel együtt az összeirás után, de még szeptember 1-je előtt a községbe költöztek, vagy mint tanonczok,

vagy mint cselédek a községbeli iparosmestereknél, vagy kereskedőknél, illetőleg gazdáknál alkalmazást nyertek, a kimutatásba pótlólag felveendők. Az összeirás ilyetén helyesbitéséről és pótlásáról a községi elöljáróságok kötelesek gondoskodni, részint az **E.** mintájú lap felhasználásával, részint pedig az 1902. évi 4130. eln. számu vkminiszteri rendelettel kiadott és a községeknek a statisztikai hivatal által megküldendő utasitás **10.** és **11.** §-aiban foglaltak alapján;

5. hogy az adatokat bevallók az összeirók által figyelmeztessenek, miként a ki tudva hamis vagy valótlan adatokat vall be, vagy az adatok bevallását megtagadja, vagy valamely tanköteles gyermeket szándékosan elhallgat, 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető;

6. hogy 1903. évben foganatositandó óvó- és tankötelesek összeirásához ezen korszámitási táblát használják.

Akik 1888. szept. 1-je és 1889.	augusztus 31-ike között születtek, azok 1903. szept 1-jén	14 évesek
„ 1889. „ „ 1890.		13 „
„ 1890. „ „ 1891.		12 „
„ 1891. „ „ 1892.		11 „
„ 1892 „ „ 1893.		10 „
„ 1893. „ „ 1894.		9 „
„ 1894. „ „ 1895.		8 „
„ 1895. „ „ 1896.		7 „
„ 1896. „ „ 1897.		6 „
„ 1897. „ „ 1898.		5 „
„ 1898. „ „ 1899.		4 „
„ 1899. „ „ 1900.		3 „

7. hogy az összeirási iv statisztikai csoportositás jelzetü rovatai is az összeirással egyidejüleg kitöltessenek;

8. hogy az összeirást átvett községi elöljáróság vizsgálja meg, vajjon az összeirásból nem maradt-e ki valamely hely; továbbá hasonlitsa össze a népszámlálás adataival, valamint az állami anyakönyvezetők által évről-évre kiadott helyesbitő ujabb adatokkal és az iparhatóságoknál vezetett tanoncz-lajstromokból készült kivonatokkal egyszóval a felmerült hiányok azonnal pótoltassanak, vagyis e tekintetben tartsa szem előtt az utasitás **13.** §-át;

9. hogy az elsőfoku iparhatóságtól az iskolai év kezdete előtt 2 héttel áttett **C.** minta szerint szerkesztett iparos- és kereskedő-tanonczok jegyzékét az összeirással hasonlitsák össze, a hiányokat pótolják, s az iskolázás megkezdése után a tankötelezettség teljesitésére vonatkozó rovatokat az iskolaszék által töltessék ki s az igy kiegészitett kimutatást az iskolaszékekkel, illetőleg az iparostanonczískolai bizottsággal való előzetes közlés és láttamoztatás után szeptember hó végeig küldjék vissza az elsőfoku iparhatósághoz:

10. hogy az összeirás főeredményét a **D.** minta felhasználásával minden évben felhivás nélkül szeptember 20 ig a kir tanfelügyelőséggel közöljék;

11. hogy az összeiráshoz szükséges nyomtatványokat az utasitással együtt, a m kir. központi statisztikai hivatal minden külön kérelem nélkül idejében és ingyen bocsátja a községek rendelkezésére;

b) az anyakönyvvezetők kötelességévé teszi a bizottság:

hogy a tankötelesek összeirásának ellenőrzése czéljából végzendő mindazon munkálatokat, a melyek a vkmin. által 1902. évben 4120 eln. sz. a. kiadott utasitás **II.** §-a értelmében az állami anyakönyvvezetők feladatát képezik, a községi elöljáróságok megkeresésére pontosan teljesitsék;

c) a kir. tanfelügyelőség kötelességévé teszi a bizottság:

hogy a községekben való megjelenésük alkalmával az óvó- és tankötelesek összeirását a segédtáblával együtt behatóan vizsgálja felül s a községektől felülvizsgálat végett esetleg bekivánt összeirásokat 8 nap alatt küldje vissza;

d) a járási főszolgabirák (szolgabirák) kötelességévé teszi a bizottság:

hogy évenkint legalább egyszer személyesen szerezzenek meggyőződést arról miszerint a községi elöljáróság, *valamint a községbeli tanitók az óvó- és tankötelesek összeirása körüli teendőket minő lelkiismeretességgel teljesitik s megtartják-e ezen határozatban a bizottság által megállapitott határidőket.*

II. Rész.

A tankötelezettség teljesitésének nyilvántartása és az iskolai mulasztások körül követendő eljárást illetőleg:

a) a községek kötelességévé teszi a bizottság:

1. hogy az összeirási iveket a beiratkozások — vagyis minden év szeptember 15 ike után, mely időre minden iskolában a tanitásnak kezdetét kell vennie — a községek az összes iskolák, óvodák vagy menedékházak helyi hatóságainak a felvételi naplókkal való összehasonlitás végett azonnal adják ki, de ha a községben 3 vagy több iskola vagy ovóintézet van, ott az érdekelt iskolák, ovóintézetek vezetőit valamely szünnapra vagy a községházához, vagy valamely iskolához a község hivja össze, hol a bejegyzések és k zigazgatások együttesen eszközöltessenek;

2. hogy a községi elöljáróságok a fennebbi összehasonlitás után az iskolába nem járó gyermekek szülőit a községházára idézzék meg, gyermekük beiskolázására őket szigoruan utasitsák és alkalmazzák velük szemben az 1868 évi 38. t.-cz. 4. §-át. A befolyó birság-pénzeket átvételi elismervény ellenében haladéktalanul szolgáltassák be az illető iskola pénztárába;

3. hogy minden községi elöljáróság felelősség terhe mellett vezesse a **G.** minta szerinti iskolamulasztási nyilvántartó könyvet.

b) Tanitók, tanitónők, óvónők, iskolaszékek, gondnokságok, felügyelő-bizottságok kötelességei:

1. hogy az iskolába, óvódába és menedékházakba beiratkozott tanulók pontos iskolába járásának ellenőrzése czéljából minden kisdedóvó és menedékházvezetőnő az F_1, az elemi iskola vezetője az F_2, az iparostanoncz-iskola vezetője az F_3, szám alatt kiadott mulasztási kimutatást havonkint minden hó 15-én és utolsó napján a lefolyt időszakban igazolatlanul mulasztó tanulókról lezárva állitsa ki és azt kézbesitő könyv mellett a rá következő napon az iskolaszéknek, gondnokságnak, felügyelő-bizottságnak, illetőleg a tanonczískola az elsőfoku iparhatóságnak szolgáltassa át. — Az iskolaszék, gondnokság, felügyelő-bizottság, iparhatóság a jegyzéket megvizsgálja, a szülőket vagy gondviselőket megidézi, őket kihallgatja és ha a kimaradás mentségeül valamely, a *törvény szerint elfogadható és kellően beigazolt ok forog fenn, felmentés adható*, s a felmentés a mulasztási kimutatás jegyzet rovatába vezettessék be, ha pedig beigazolt és elfogadható ok nem forog fenn, akkor ahhoz képest, hogy hányad izben jeleztetik a gyermek igazolatlanul elmaradó gyanánt, a szülőket vagy más gondviselőket felszólitja az iskolai ovódai törvényből folyó kötelességeik teljesitésére, *illetve a mulasztási kimutatást annak átvétele után legfeljebb 7 nap alatt, további eljárás végett, kézbesitő könyvvel a községi elöljárósághoz teszi át, ki az iskolaszék által fel nem mentettekkel szemben az 1868. évi 38. t.-cz. 4-dik §-a szerint köteles eljárni, s a befolyt birságpénzt az iskola pénztárába beszolgáltatni, s ha a kir. tanfelügyelőség kivánja, a mulasztási kimutatásokat és a nyilvántartó könyveket hozzá beküldeni tartozik;*

c) a főszolgabirák (szolgabirák) kötelességévé teszi a bizottság:

hogy a nyilvántartó könyvet évenkint legalább egyszer a helyszinén személyesen vizsgálják meg és azt beérkezésük sorrendjében irattárba helyezett mulasztási kimutatásokkal tüzetesen egybevetve irják alá.

III Rész.

Az óvó- és tankötelesekre és a tankötelezettség teljesitésére vonatkozó statisztikai kimutatások szerkesztéséről.

a) A község kötelességévé teszi a bizottság:

1. hogy az óvó- és tankötelesek számáról, az iskolába járókról és nemjárókról minden tanévről 2 példányban statisztikai kimutatást készitsen, az egyiket házi példány gyanánt irattárában őrizze meg, a másikat pedig a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz közvetlenül küldje meg. *A tanitók a statisztikai kimutatást összeállitani kötelesek.*

2. hogy az óvó- és tankötelesek összeirásához, a mulasztások- és a statisztikai kimutatásokhoz szükséges összes nyomtatványokat a m. kir központi statisztikai hivatal ingyen bocsátja rendelkezésükre.

b) a főszolgabirák, (szolgabirák) kötelességévé teszi a bizottság:

hogy az e részben mulasztást vagy szabálytalanságot elkövető község elöl-

járóságát esetről esetre 2—10 koronáig terjedhető rendbirsággal büntessék meg s eljárásuk eredményéről a panaszlót vagy hatóságot 30 nap alatt értesitsék.

IV. Rész.

Ezen rendelet 1903. évi január hó 1-én lép életbe, melylyel az óvó- és tankötelesek összeirására, valamint az iskolamulasztási kimutatásoknak eddigi kezelésére vonatkozó rendeletek, *közigazgatási bizottsági határozatok hatályukat vesztik, tehát 1903. évi január 1-től a mulasztási kimutatások a községek által birálandók el és azok a kir. tanfelügyelőhöz be nem terjesztendők.*

Végre elrendeli a közigazgatási bizottság, hogy ezen határozatról a járási főszolgabirák és ezek utján az összes községi elöljáróságok, ez által pedig vétbizonyitvány csatolása mellett az összes iskolaszékek, gondnokságok, felügyelő-bizottságok és önálló anyakönyvvezetők, *legvégül az egyházmegyei főhatóságok ezen határozat 1—1 példányával és a kir tanfelügyelő 1 határozattal közvetlenül értesittessék.*

Szegzárd, 1903. január 15.

Gróf Széchenyi Sándor
főispán,
a közig. bizottság elnöke.

503.
1903.

Schrempf József, Szertartáskönv, ajánltatik.

Schrempf József, kántortanitó által összeállitott és kiadott „*Szertartás-könyv kántortanitók* részére" cz munkát, mely az egész évi egyházi szertartásokat és vecsernyéket megfelelő szöveggel és hangjegyekkel tartalmazza, egyházmegyém tanitói karának figyelmébe ajánlom. Kapható fentnevezett kiadónál: Belišće, Slavonia. Ára 5 korona.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 12-a Februarii a. 1903.

Samuel, m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1903.

III.

820
1903

I.

Beatissime Pater.

Non raro contingit in Gallia matrimonio iungi sponsos in secundo aequali consanguinitatis gradu devinctos, quorum subinde soboles, post secundam generationem, easdem iterum in eodem gradu prohibitas nuptias appetit contrahere: ex quo fit ut in hoc posteriore casu sponsis duplex communis stipes originis existat, unus quidem principalis et remotior, in quarto gradu, alter vero intermedius et proximus in secundo.

De numero impedimentorum inter nepotes, quorum avus et avia et ipsi nepotes inter se fuerunt.

Iamvero, in his circumstantiarum adiunctis, non una est Auctorum sententia circa numerum impedimentorum eaque declerandi necessitatem.

Alii enim unicum putant dari in casu dirimens impedimentum consanguinitatis, nimirum in secundo aequali gradu, nec ulterius tacto semel stipite proximiori, esse attendendum ad stipitem remotiorem quarti gradus. eo quia, aiunt, prohibet canonica iurisprudentia quominus stipes idem bis in enumeratione impementorum adhibeatur.

Alii e contra, praeter impedimentum praefatum secundi gradus, de quo nulla esse potest controversia, duplex aliud haberi contendunt quarti gradus aequalis impedimentum, necessario, sub periculo nullitatis declarandum; unum quidem dum sponsi linea per avum, et linea sponsae per aviam usque ad communem stipitem quarti gradus protenditur, alterum autem dum, inversa ratione, ad eundem gradus quarti stipitem ducitur linea sponsi per aviam et per avum linea sponsae; nec isti auctores laesam reputant allatam superius regulam, quae vetat utique ne utraque linea simul per eamdem personam transeat, minime vero impedit transitum per duas diversas, mariti et uxoris (avi et aviae) personas intermedium stipitem constituentes.

Quidam demum utramque sententiam existimant in iure probabilem, nec ad validitatem matrimonii referre utrum prima (de unico impedimento) an posterior (de triplici impedimento) adhibeatur in praxi.

His positis, quandocumque in dies crescit lugendus sane numerus matrimoniorum inter consobrinos, ad compescendos angores conscientiae, Episcopus Cenomanensis ad pedes Sanctitatis Tuae provolutus, humiliter postulat sequentis dubii solutionem :

In casu stipitis intermedii (secundi gradus) ex duobus inter se iterum (in secundo gradu) consanguineis constituti, utrum unicum existat et declarari debeat in libello suplici dispensationis, impedimentum consanguinitatís, videlicet illud solum quod ex hoc proximiori stipite intermedio procedit;

An insuper duo alia habeantur et declaranda sint impedimenta, provenientia ab remotiori stipite communi (quarti gradus) per lineas in stipite intermedio coniunctas.

Feria IV, die 11. Martii 1896.

In Congregatione generali S. R. et U. Inquisitionis, proposita suprascripta instantia, E.mi ac Rev.mi D.ni Cardinales Inquisitores Generales, praehabito RR DD. Consultorum voto, respondendum decreverunt:

Negative ad 1.: Affirmative ad 2.

Sequenti vero feria V, 12 dicti Mensis SS. mus D. N. Leo Div. Prov. Pp. XIII. in audientia R. P. D. Adsessori S. O. impertita, relatam sibi E.morum Patrum resolutionem benigne adprobare dignatus est. — I. Mancini can. Magnoni S. R. et U. Inquis. Not.

821
1903

II.

Beatissime Pater.

Ulterior praecedentis decreti dilucidatio et de numero impedimentorum inter duorum fratrum, duabus sororibus iunctorum, filium respective filiam.

Recens vulgata est responsio S. C. S. Officii data ad Episcopum Cenomanensem, circa impedimenta consanguinitatis multiplicia, casu quo sponsi in secundo gradu consanquinitatis revincti, avum et aviam habent in secundo item gradu coniugatos; ex qua responsione aperte sequitur:

1.° In casu contemplato adesse non solum impedimentum in secundo aequali, sed etiam in quarto aequali;

2.° Ideoque non sufficere declarationem, item nec dispensationem impedimenti in secundo aequali; unde matrimonium contractum in huiusmodi hypothesi, id est declarato et dispensato solo impedímento secundi gradus, esse nullum.

Sequitur praeterea 3.° Consanguinitatem in quarto gradu esse duplicem; quia cum avus et avia sponsorum non se habeant per modum unius stipitis sed

ut personae, ideoque stipites distincti, iam duplex est via ad ascendendum usque ad ulteriorem stipitem.

Videtur autem illa duplex consanguinitas in quarto aequali ita duplex constituere impedimentum, ut si unicum declaretur et dispensetur impedimentum in quarto gradu (declarato item et dispensato altero in secundo gradu aequali) matrimonium foret nullum.

Porro frequentior praxis in Curiis ecclesiasticis nostrarum regionum duplex tantum, non triplex, in casu proposito retinebat et dispensandum curabat impedimentum: scilicet unum in secundo aequali, alterum in quarto aequali. Numquid igitur dispensationes sic datae nullius fuissent momenti et matrimonia sic contracta invalida? Namque graves pro matrimoniorum valore adesse videntur rationes. Nam: 1.° Dum oratores arborem genealogicam exhibent, ex qua aperte deducitur eos descendere in secunda generatione a parentibus qui in secundo gradu aequali contraxerant, liquide et candide aperiunt omnia, nec locus esse videtur subreptioni. — 2.° Dum Curia, considerans casum et arborem genealogicam, dispensat super duplici tantum impedimento, res prout sunt, contemplantur et casui vero prospicere intendit; durumque videretur dicere matrimonium nullum fuisse, eo quod Curia, omnia casus elementa habens, duplex tantum vidisset impedimentum, dum triplex erat.

Sed et alia difficultas oritur ex praefata decisione. Casu enim quo fratres duxerint duas sorores, jam eorum filii non duplici tantum sed quadruplici impedimento consanguinitatis in secundo aequali devincirentur. Quia nempe, si pater et mater singulorum non per modum unius stipitis se habeant, iam quoad singulos filios, duplex datur via ascendendi ad duplicem stipitem ulteriorem, unde quatuor sunt impedimenta quod nemo auctorum, si unus, me conscio, excipiatur, docuit, nullaque ex Curiis, quantum scire fas est, in praxi servat: quando enim adsint sponsi quorum pater materque sunt respective frater et soror alterutrius patris et matris, Curiae dispensationem petunt aut concedunt super duplici tantum impedimento in secundo gradu aequali.

Quum vero in hac Dioecesi N innumera sint matrimonia cum variis impedimentis consanguinitatis contracta, sequentium dubiorum solutio a S. Congregatione S. Officii enixe petitur nempe:

I. Quando duo sponsi constituuntur in secundo aequali consanguinitatis gradu, et eorum avus et avia ipsi in secundo consanguinitatis gradu matrimonium contraxerant, ita ut devinciantur etiam quarto gradu consanguinitatis, utrum necessario petenda et obtinenda sit dispensatio super triplici impedimento, nempe in secundo et in duplici quarto, an valida sit dispensatio forsan petita et obtenta super duplici tantum impedimento, nempe secundi aequalis et quarti item aequalis. — Et quatenus negative ad secundam partem;

II. Quid agendum quoad matrimonia in hac Dioecesi cum simili dispensatione contracta, nempe super duplici tantum impedimento in secundo et quarto?

III. Dum duo fratres duas sorores duxerunt, num eorum soboles devinciatur duplici vel quadruplici vinculo consanguinitatis in secundo aequali? — Et quatenus quadruplici:

IV. Num invalida sint matrimonia inter hujusmodi contracta cum dispensatione super duplici tantum consanguinitatis impedimento in secundo aequali? — Et quatenus invalida:

V. Quid faciendum quoad matrimonia in hac Dioecesi sic contracta?

Et Deus etc.

Feria IV, die 22. Februarii 1899.

In Congregatione Generali ab E.mis DD. Cardinalibus in rebus fidei et morum Inquisitoribus Generalibus habita, propositis suprascriptis dubiis, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, iidem EE. ac RR. Patres respondendum mandarunt:

Ad. I. Quoad primam partem, affirmative ut in fer. IV. die 11. Martii 1896 in Cenomanen. — Quoad secundam partem pariter affirmative; dummodo exponatur casus uti est, non obstante errore materiali in computatione impedimentorum.

Ad. II. Provisum in praecedenti.

Ad. III. Duplici tantum consanguinitatis impedimento in secundo gradu aequali.

Ad. IV. et V. Provisum in praecedenti.

Sequenti vero Feria VI, die 24. eiusdem mensis et anni, in audientia a SS. D. N. Leone Div. Prov. Pp. XIII. R. P. D. Adsessori impertita, SS. mus D. N. resolutionem EE. et RR. Patrum adprobavit. — I. Can. Mancini, S. R. et U. Inquis. Not.

822
1903.

Circa methodum peragendi exercitium Viae Crucis in sacellis Sororum religiosarum.

Superiorissa Generalis Instituti Adorationis Perpetuae, cuius domus princeps extat Bruxellis in Archidioecesi Mechliniensi huic S. Congregationi Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praepositae sequentia exponit:

In Decreto huius S. C. die 6. Augusti 1757 praescribitur, in pio Viae Crucis exercitio publice peragendo ob angustiam loci unumquemque de populo locum suum tenere posse, dummodo Sacerdos cum duobus clericis sive cantoribus circumeat ac sistat in qualibet statione ibique consuetas preces recitet. Anno elapso ab eadem S. Congregatione quaesitum fuit I. „An ista methodus servari queat, ob angustiam loci, in sacellis domorum communitatum religiosarum“ et II. „An loco Sacerdotis cum duobus clericis unus tantum e fratribus non Sacerdos circumire ac sistere in qualibet statione suestasque preces recitare valeat“, et S. Congregatio in una Instituti Fratrum Maristarum a Scholis diei 27. Februarii 1901 respondit „Affirmative ad utrumque“.

Nunc vero praefata Superiorissa sequens dubium solvendum proponit:

„An loco unius ex fratribus in domibus religiosarum, una ex sororibus circumire ac sistere in qualibet statione suetasque preces recitare valeat?“

S. Congregatio, audito unius ex Consultoribus voto respondit: „Affirmative.“

Datum Romae ex Secretaria eiusdem S. Congregationis die 7. Maii 1902.

S. Card. *Cretoni*, Praefectus.
† *Franciscus Sogaro*, Archiepiscopus Amiden. Secr.

824/1903.

Dr. Antonius Hirling, adusque educator penes Inclyt. Familiam denati Comitis Julii Károlyi, praesentatus et institutus est ad parochiam Görcsöny. Personalia.

Missi sunt cooperatores:

Josephus Auerbach, administrator interimalis beneficii parochialis Görcsöny, ad Abaliget,

Georgius Reinhardt de Abaliget ad Olasz,

Geysa Éber ex Olasz ad Nádasd,

Alexander Marton e Nádasd ad Bonyhád,

Carolus Mayer e Bonyhád ad S. Aug. Quinque-Ecclesiis.

Gabriel Nunkovics e parochia ad S. Aug. Quinque-Ecclesiis ad parochiam S. Michaëlis Archang. in Mohács.

Julius Aschenbrenner, cooperator ad S. Michaëlem Archang. in Mohács ob infirmitatem a servitiis dioecesanis ad interim relevatus est.

825/1903.

A m. kir. belügyministernek 1902. évi 69.444. sz. a. kelt határozata: A tankötelezettséggel egybekötött és az érdekeltekre háruló anyagi terhek lehető megkönnyitése és egyúttal az anyakönyvvezetők munkájának megkimélése czéljából is az érdekelt minister urakkal egyetértőleg elrendelem, hogy az anyakönyvvezetők addig is, mig az óvoda- és tankötelezettség teljesitésének ellenőrzése tárgyában ujabb rendelkezés történik, az óvodai és az elemi iskolai beirás czéljára, az e végből jelentkező (gyámok) részére a terjedelmes születési anyakönyvi kivonat helyett csupán a nélkülözhetetlen adatokra szoritkozó tanusitványt állitsanak ki. A tanusitvány, mely kizárólag csak a jelzett czélra használható s a felvevő óvoda és elemi iskola vezetősége altal visszatartandó: dij- és bélyegmentes; s csupán a nyomdai előállitási költség terheli a szülőket, illetve gyámokat. Ott, a hol az anyakönyvvezetők az arra alkalmas helyviszonyok között esetleg a tanusitványban foglalt adatokat felölelő hiteles összletes kimutatást készitenek és bocsátanak az iskolai hatóság rendelkezésére, a jelzett czélra természetesen külön tanusitványok kiállitására szükség nem lesz. Az óvoda- és tankötelesek iskolai beiratására szolgáló tanusitványok dijtalanul és bélyegmentesen állitandók ki.

826
1903.

Miniszteri döntés kegyuri szolgálmányok ügyében.

A magy. kir. vallás és közokt. Ministertől — 46555/1902. — Máramaros vármegye tek. alispáni hivatalának. — A Schréter, Hillman és társai ferenczvölgyi czégnek kegyuri szolgáltatmányai tárgyában f évi márczius 31-én 7051. sz a. kelt jelentésére vonatkozólag az összes közlemények visszazárása mellett annak előrebocsátásával, hogy a nevezett czéget fölülvizsgálati kérelmével elutasitandónak találtam, a következőkről értesitem tekintetes alispáni hivatalt: Nem forog fenn ugyanis a szóban levő esetben az 1901 évi XX. t.-cz. 3-dik §-ban a felülvizsgálati kérelem megengedhetősége tekintetében felállitott egyik jogalap sem, mert az ügyben eljárt alsófoku hatóság illetékességéhez szó sem férhet s erre a felülvizsgálati alapra folyamodó maga sem helyezkedik — de nem sértett az alsófoku hatóság anyagi jogszabályt sem, minélfogva folyamodó erre az alapra sem fektetheti fö'ülvizsgálati kérelmét — Amit kérvényező czég fölülvizsgálati kérelmében előad, az nem bir olyan jelentőséggel, hogy ennek alapján az alsófoku hatóságok határozatait megsemmisithetném s uj eljárást rendelhetnék el. Tarthatatlan ugyanis folyamodónak azon érvelése, hogy a kérdéses kötelezettség nem olyan természetü, hogy az a mindenkori birtokost terhelné s hogy a kir. kincstár mint volt kegyur s a római katholikus egyház között ex consensu létrejött s a gyakorlat révén érvényre jutott ezen kötelezettség a birtokváltozás folytán a kir. kincstár jogutódát ne terhelné. Folyamodó ezen kijelentéssel maga elismeri, hogy itt *dologbeli kegyuri jogról* van szó, tehát birtokkal van az összekötve, mely — tehát a birtok jogi sorsában osztozik, azaz — *elidegenités esetében átmegy az uj tulajdonosra már a dolog természeténél fogva még akkor is, ha ez határozottan kikötve nem lenne.* Ezt különben kifejezetten kimondja az 1864 évi augusztus 24-iki 15104. szám alatt kelt s nálunk ma is hatályban levő udvari rendelet Egyébként annak bizonyitása, hogy a szóban levő kegyuri jog azon birtokkal, melyet folyamodó czég megvett, nincs összekötve, folyamodót terhelte, de ő az eljárás folyamán — a jegyzőkönyv tanusága szerint — semmi olyat fel nem hozott, mi állitása igazolásaként megállhatott volna. Meg nem állhat az a kifogás sem, hogy ő mint Mózes-hitü, kegyuri jogokat nem gyakorolhat s igy kötelezettségei sem lehetnek, — mert joggyakorlatunk értelmében a Mózes-vallásu állampolgárok is gyakorolhatnak kegyuri jogokat, de nem személyesen, hanem *keresztény megbizott*, meghatalmazott által. — A kegyuri jognak megfelelő kötelezettségeket természetesen joggyakorlás következtében ők is viselni tartoznak. — Mindezek figyelembe vételével a benyujtott fölülvizsgálati kérelmet elutasitom. — Budapest, 1902. évi szeptember 3. — *Wlassics*, s. k.

827
1903.

A magy. kir. vallás- és közoktatásügyi Ministertől. 92861/1902. szám. *Körrendelet.* A „báró Sina Simon"-féle népiskolai volt tanitók segélyezésére rendelt alapitványnál *egy 200 koronás hely lévén üresedésben*: van szerencsém a főtiszt. egyházmegyei főhatóságot tisztelettel felkérni, hogy ezen hely betöltése czéljából, az 1868. évi október hó 11-én 15784. szám alatt közölt és hivatali elődömnek *1895. évi május hó 19-én 65280/94. szám alatt kelt megkeresésével ujból megküldött alapitólevél értelmében*, a minősitési táblázat csatolása mellett, **hármas kijelölést** *folyó évi május hó végéig* hozzám juttatni méltóztassék.

Pályázat volt tanitók részére a Báró Sina Simon-féle alapitványra.

Budapesten, 1903. évi február hó 7-én. A miniszter meghagyásából: *Kacskovics* s k. osztálytanácsos. Valamennyi Főtiszt. egyházmegyei Főhatóságnak.

Másolat. 15784. számhoz. *Alapitólevél.* Melynek erejével elismertetik, miszerint hódosi és kizdiai *Sina Simon* Ő császári s apostoli királyi Felsége valóságos belső titkos tanácsosa, a cs. kir. vaskoronarend nagy keresztes, s a cs. kir. lipótrend középkeresztes vitéze s a magyar tudományos akadémia igazgató tagja. *Ő Felsége Erzsébet ausztriai Császárné Magyarország Királynéjának* Budán 1868. évi Szent-György hó 22-ik napján Isten segedelmével szerencsésen végbement születése ötletéből, csik-szent-királyi és krasznahorkai *gróf Andrássy Gyula*, Szent István első apostoli király jeles vitéz rendjének nagy keresztese, s magyar királyi miniszterelnök által kijelölendő hazai czélra *tiz ezer forintot* szentelvén, miután ezen összeg a fentérintett örvendetes esemény emlékének megörökitése czéljából, örök alapitványul a népnevelés terén kiérdemelt férfiak és ezek árváinak segélyezésére fordittatni határoztatott, az alapitványra való felügyelet Ő cs. és kir. Felsége vallás- és közoktatási magyar miniszter által ezennel elvállaltatik, s az alapitvány czéljára, vagyonának kezelésére s a jövedelem kiosztására nézve, egyidejüleg a következők állapitatnak meg.

I. Az alapitvány örök időre *„Báró Sina Simon néptanitó segélyezési alap"*, czimét viselendi.

II. Vagyonát azon 10,000 frtnyi tőke képezi, mely az alapitó által, a fentérintett alkalomból, miniszterelnök ur rendelkezése alá bocsátatott, illetőleg az ezen összegen vásárolt s a magy. kir. központi állampénztárban őrzött tiz ezer ötszász osztr. értékü magyar földhitelintézeti papirok és harminczkilencz forint hetvenhárom krajczár (39 frt. 73 kr.) pénzfölösleg. Ezen tőke-vagyon a vallás- és közoktatási magy. kir. miniszter felügyelete alatt a nevezett állampénztár által fog szabályszerüen pénztárilag kezeltetni.

III. Czélja magyar és erdélyországi kiérdemült néptanitóknak vallás- és nemzetiségrei tekintet nélkül segélyezése.

IV Ez alapból *segélyezésre igényt tarthatnak* azon néptanitók:

1. Kik aggkor avagy más oknál fogva, de ön hibájukon kivül, néptanitói tisztük teljesitésére alkalmatlanokká váltak s keresetképtelenek;

2. Kik annyi vagyonnal nem birnak, hogy abból megélhetnének, sem más segélyt nem élveznek, vagy legalább nem oly mérvben, hogy abból vagyonuk jövedelmét is hozzá véve, megélhetnének;

3. Kik igazolják, hogy mig hivatalukat viselni képesek valának, azt hiven s buzgón betölték s feddhetetlen életet éltek s élnek.

4. Több folyamodó közül a szegényebbek s azok fognak első sorban figyelembe vétetni kik multjok és jellemükről kitünőbb bizonyitékokat birnak felmutatni.

5. Végre a fentebbi kellékekkel birt tanitók szegény árvái, a mennyiben keresetképtelen néptanitók elegendő számmal nem jelentkeznének.

6. Az alapitványi segélyt, mely évente egyszáz (100) osztr. ért. frtnál kevesebb, de . . frtnál több sem lehet, a tanitók életfogytiglan élvezik.

Árva fiuk tizennyolcz, leányok tizenöt éves korukig élvezendik, megjegyeztetvén, miszerint egy árva segélye egyszáz frtot meg nem haladhat.

7. Széchényi-Kollonich-féle segélydijt élvező római és görög katholikus néptanitók, a báró Sina Simon féle segélydijban részesittetvén, az előbbinek élvezetétől elesnek. Ezen két alapitványból ugyanazon egyén egy időben segélyt nem huzhat.

V. Az alapitvány ügyei a vallás- és közoktatási magyar kir. miniszteriumban tárgyaltatnak; ugyanaz intezkedik az alapitványi tőke kamatainak kiosztása iránt is.

A római és görög katholikusok, a görög keletiek és unitáriusokra nézve az illető püspökök, a mindkét hitvallásu evangelikusokra nézve az illető superintendensek, végre az izraelitákra nézve a tankerületi főigazgatóságok s az erdélyi kir. főkormányszék, fognak a nevezett minister által három tanitó és egy tanitói árvának a IV. pontban érintett kellékekre való tekintettel záros határidő alatt leendő kijelölésére felhivatni. A kijelöltek közül a vallás és közoktatási minister választand.

VI. A mennyiben hitfelekezeti jelleggel nem biró néptanodák fognának felállittatni, az V. pontban érintett kijelölésre azon közegek is felfognak hivatni, melyek ezen tanodák fölötti felügyelet gyakorlására megyénként vagy kerületenként hivatva leendnek.

Mely alapitvány levél három eredeti példányban kiadatván, ezek egyike az alapitványi tőkét felaján ott báró Sina Simon, másika a czélt kijelölő ministerelnök grf. Andrássy Gyula uraknak fog kiszolgáltatni, harmadika a vallás és közoktatási magyar kir. ministerium levéltárába megőrzés végett elteendő.

Kelt Budán, 1868. évi október havának 11-ik napján. Vallás és közoktatási magyar királyi minister által. A másolat hiteléül: Hirt János c. k. aligazgató. — A másolat másolatának hiteléül: Grabotsay Adolf, igazgató.

A fentebbiek alapján felhivom egyházmegyém iskoláiban működött, és tanitással már nem foglalkozó azon róm. kath. néptanitókat, kik az alapitólevél 1, 2, 3, 4, 5, 6. és 7-ik pontjai értelmében, a báró Sina Simon-féle alapitványnál meg-

ürült, és elöbb idézett 200 koronás helyre igényt tartanak: hogy az alapitólevél feltételeinek mindenben megfelelő, és hiteles okmányokkal, köztük szegénységi és erkölcsi bizonyitványnyal, továbbá keresztlevéllel felszerelt, és magyarnyelven szerkesztett folyamodványaikat legkésöbb f. évi április hó 30-ikáig, az illetékes plébániahivatalok utján egyházmegyei tanfelügyelőségemhez annál inkább nyujtsák be, mert elkésve érkezett, vagy hiányosan felszerelt folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak

Pécs, 1903. márczius 10-én

828/1903.

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi Minisztertől 2797/1904 szám A magyarországi vármegyék, törvényhatósági jogu, valamint rendezett tanácsu városok hivatalos neveinek az 1898. évi IV törvénycikk 2 §-a alapján az országos községi törzskönyvbizottság által megállapitott „Jegyzékét" a vonatkozó s a kir. tanfelügyelőkhöz egyidejüleg intézett körrendelet egy példányával oly felkéréssel van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóságnak tisztelettel megküldeni, hogy az érintett vármegyei és város nevek helyes és törvényes használata iránt, a saját főhatósága alá tartozó iskolák és iskolai alantos hatóságokra nézve is intézkedni méltóztassék. — Budapesten, 1903. évi január hó 29-én *Wlassics Gyula.*

A vármegyék és városok hivatalos neveinek jegyzéke.

A magyarországi vármegyék, törvényhatósági jogu, valamint rendezett tanácsu városok hivatalos neveinek az 1898 évi IV. t.-cz. 2. § a alapján az országos községi törzskönyv-bizottság által megállapitott „Jegyzékét" a vallás- és közoktatásügyi nmélt. m. kir. miniszter urnak fentidézett kérelme kapcsán oly felhivással közlom egyházmegyém tiszt. papságával és az összes iskolák elüljáróságával, hogy az egyházi és iskolai hivatalos iratokban, feljegyzésekben, naplókban, nyilvántartásokban, népiskolai bizonyitványokban, tanitói, tanitónői, óvónői oklevelekben a közlött jegyzéknek megfelelő hivatalos nevek használtassanak és az iskolai tankönyvekben, valamint térképeken az előadások közben, addig is, mig az általános intézkedés erre nézve megtörténik, helyesbittessenek.

A belügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbizott m. kir. miniszterelnök 1902 évi 16.698/. sz. alatt kelt rendeletével, az 1886. évi XXI t.-czikk 1. §-ában felsorolt vármegyék és törvényhatósági joggal felruházott városok neveinek a törvénybe iktatott és alább is kitüntetett alakjukban való kizárólagos használatát elrendelte, a rendezett tanácsu városok neveit pedig az 1898. évi IV. t.-czikk 2. §-a alapján az alábbiakban állapitotta meg:

I. Vármegyék.

1. Abauj-Torna
2. Alsó-Fehér
3. Arad
4. Árva
5. Bács-Bodrog
6. Baranya
7. Bars
8. Békés

25. Hont
26. Hunyad
27. Jász-Nagykun-Szolnok
28. Kis-Küküllő
29. Kolozs
30. Komárom
31. Krassó-Szörény
32. Liptó
33. Mármaros
34. Maros Torda
35. Moson
36. Nagy-Küküllő
37. Nógrád
38. Nyitra
39. Pest-Pilis-Solt-Kiskun
40. Pozsony
41. Sáros
42. Somogy
43. Sopron
44. Szabolcs
45. Szatmár
46. Szeben
47. Szepes
48. Szilágy
49. Szolnok-Doboka
50. Temes
51. Tolna
52. Torda-Aranyos
53. Torontál
54. Trencsén
55. Turócz
56. Udvarhely
57. Ugocsa
58. Ung
59. Vas
60 Veszprém
61. Zala
62. Zemplén
63. Zólyom.
9. Bereg
10. Besztercze Naszód
11. Bihar
12. Borsod
13. Brassó
14. Csanád
15. Csik
16. Csongrád
17. Esztergom
18. Fejér
19. Fogaras
20. Gömör és Kis-Hont
21. Győr
22. Hajdu
23 Háromszék
24. Heves

II. Törvényhatósági joggal felruházott városok.

1. Arad
2. Baja
3. Debreczen
4. Győr
5. Hódmező-Vásárhely
6. Kassa
7. Kecskemét
8. Kolozsvár
9. Komárom
10. Maros-Vásárhely
11. Nagy-Várad
12. Pancsova
13. Pécs
14. Pozsony
15. Selmecz- és Bélabánya
16. Sopron
17. Szabadka
18. Szatmár-Németi
19. Szeged
20. Székesfehérvár
21. Temesvár
22. Ujvidék
23. Versecz
24. Zombor.

III. Budapest.

IV. Fiume.

V. Rendezett tanácsu városok.

A város neve (a legutóbbi Helységnévtár szerint)	Az 1898. évi IV. t.-cz. 2. §-a alapján megállapitott név.
Alsó-Fehér vármegye.	
1. Abrudbánya	1. Abrudbánya
2. Gyula-Fehérvár	2. Gyulafehérvár
3. Nagy Enyed	3 Nagyenyed
4. Vizakna	4. Vizakna.
Bács-Bodrog vármegye.	
1. Zenta	1. Zenta.
Bars vármegye.	
1. Körmöczbánya	1. Körmöczbánya
2 Léva	2. Léva
3. Újbánya	3. Újbánya
Békés vármegye.	
1. Gyula	1. Gyula.
Bereg vármegye	
1. Beregszász	1. Beregszász
2. Munkács	2. Munkács.
Besztercze-Naszód vármegye.	
1. Besztercze	1. Besztercze.
Borsod vármegye.	
1. Miskolcz	1. Miskolcz.
Brasso vármegye.	
1. Brassó	1. Brassó.
Csanád vármegye.	
1. Makó	1. Makó.
Csik vármegye.	
1. Csik-Szereda	1. Csikszereda.
Csongrád vármegye.	
1. Szentes	1. Szentes.
Esztergom vármegye.	
1. Esztergom	1. Esztergom.
Gömör és Kis-Hont vármegye.	
1. Dobsina	1. Dobsina
2. Jolsva	2. Jolsva
3. Nagy-Röcze	3. Nagyröcze

A város neve (a legutóbbi Helységnévtár szerint.)	Az 1898. évi IV. t.-cz. 2. §-a alapján megállapitott név.
4. Rima-Szombat	4. Rimaszombat
5. Rozsnyó	5. Rozsnyó.
Hajdu vármegye.	
1. Hajdú-Böszörmény	1. Hajdúböszörmény
2. Hajdú-Nánás	2. Hajdúnánás
3. Hajdú-Szoboszló	3. Hajdúszoboszló.
Háromszék vármegye.	
1. Kézdi-Vásárhely	1 Kézdivásárhely
2. Szepsi-Szent-György	2. Szepsiszentgyörgy.
Heves vármegye	
1 Eger	1. Eger.
2. Gyöngyös	2. Gyöngyös.
Hont vármegye.	
1. Korpona	1. Korpona.
Hunyad vármegye.	
1. Déva	1. Déva
2. Hátszeg	2. Hátszeg
3. Szászváros	3. Szászváros
4. Vajda-Hunyad	4. Vajdahunyad
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye.	
1. Jászberény	1. Jászberény
2. Karczag	2. Karczag
3. Kis-Ujszállás	3. Kisujszállás
4. Mező-Tur	4. Mezötur
5. Szolnok	5 Szolnok
6. Turkeve	6. Turkeve
Kis-Küküllő vármegye.	
1. Erzsébetváros	1. Erzsébetváros
Kolozs vármegye.	
1. Kolozs	1 Kolozs
Krassó-Szörény vármegye.	
1. Karánsebes	1. Karánsebes
2. Lugos	2. Lugos
Mármaros vármegye.	
1. Mármaros-Sziget	1. Mármarossziget
Maros-Torda vármegye.	
1. Szász-Régen	1. Szászrégen

A város neve (a legutóbbi Helységnévtár szerint.)	Az 1898. évi IV. t.-cz. 2. §-a alapján megállapitott név.
Nagy-Küküllő vármegye.	
1. Medgyes	1. Medgyes
2. Segesvár	2. Segesvár
Nógrád vármegye.	
1. Losoncz	1. Losoncz
Nyitra vármegye.	
1. Érsekujvár	1. Érsekujvár
2. Nyitra	2. Nyitra
3. Szakolcza	3. Szakolcza
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye.	
1. Czegléd	1. Czegléd
2. Kis-Kun-Félegyháza	2. Kiskunfélegyháza
3. Kis-Kun-Halas	3. Kiskunhalas
4. Nagy-Körös	4. Nagykörös
5. Szent-Endre	5. Szentendre
6. Vácz	6. Vácz
Pozsony vármegye.	
1. Bazin	1 Bazin
2. Modor	2. Modor
3. Nagy-Szombat	3 Nagyszombat
4. Szent-György	4. Szentgyörgy
Sáros vármegye.	
1. Bártfa	1. Bártfa
2. Eperjes	2. Eperjes
3. Kis-Szeben	3. Kisszeben.
Somogy vármegye.	
1. Kaposvár	1. Kaposvár
Sopron vármegye.	
1. Kismarton	1. Kismarton
2. Ruszt.	2. Ruszt
Szabolcs vármegye.	
1. Nyiregyháza	1. Nyiregyháza
Szatmár vármegye.	
1. Felső-Bánya	1. Felsőbánya
2. Nagy-Bánya	2. Nagybánya
3. Nagy-Károly	3. Nagykároly
Szeben vármegye.	
1. Nagy-Szeben	1. Nagyszeben
2. Szász-Sebes	2. Szászsebes

A város neve (a legutóbbi Helységnévtár szerint.)	Az 1898. évi IV. t.-cz. 2. §-a alayján megállapitott név.
Szepes vármegye.	
1. Gölniczbánya	1. Gölniczbánya
2. Igló	2. Igló
3. Késmárk	3. Késmárk
4. Leibicz	4. Leibicz
5. Lőcse	5. Lőcse
6. Ó-Lubló	6. Ó-Lubló
7. Poprád	7. Poprád
8. Szepes-Béla	8. Szepesbéla
9 Szepes-Olaszi	9. Szepesolaszi
10. Szepes-Váralja	10. Szepesváralja
Szilágy vármegye.	
1. Szilágy-Somlyó	1. Szilágysomlyó
2. Zilah	2. Zilah
Szolnok-Doboka vármegye.	
1. Dés	1. Dés
2. Szamos-Ujvár	2. Szamosujvár
Temes vármegye.	
1. Fehértemplom	1. Fehértemplom
Torda-Aranyos vármegye.	
1. Torda	1. Torda
Torontál vármegye.	
1. Nagy-Becskerek	1. Nagybecskerek
2. Nagy Kikinda	2. Nagykikinda
Trencsén vármegye.	
1. Trencsén	1. Trencsén
Udvarhely vármegye.	
1. Székely-Udvarhely	1. Székelyudvarhely
Ung vármegye.	
1. Ungvár	1. Ungvár
Vas vármegye.	
1. Kőszeg	1. Kőszeg
2. Szombathely	2. Szombathely
Veszprém vármegye.	
1. Pápa	1. Pápa
2. Veszprém	2. Veszprém.
Zala vármegye.	
1. Nagy-Kanizsa	1. Nagykanizsa
2. Zala-Egerszeg	2. Zalaegerszeg

Zemplén vármegye.

1. Sátoralja-Ujhely	1. Sátoraljaujhely

Zólyom vármegye.

1. Beszterczebánya	1. Beszterczebánya
2. Breznóbánya	2. Breznóbánya
3. Zólyom	3. Zólyom.

829
1903

Szentséges Atyánk, XIII. Leo pápának, pápai 25 éves jubileuma alkalmából a husvéti szt. ünnepekre *Dr. Glattfelder Gyula*, a központi papnevelő tanulmányi felügyelőjének és a Szt. Imre Collegium igazgatójának elnöklete mellett szervezett rendező bizottság Főmagasságu és Főtisztelendő dr. Vaszary Kolos bibornok herczegprimás védnöksége alatt zarándoklatot tervez Rómába. És pedig egyet tengeri uton, melyben kizárólag a tanulóifjuság és tanárok vehetnek részt, egyet pedig egydejüleg szárazon, melyhez szülők és mások is csatlakozhatnak. A fentnevezett elnökkel müködő rendező bizottság által az egyházmegyei tisztelendő papságnak közvetlen megküldött utazási tervre azzal hivom fel az ehm. lelkészkedő papság és az egyházmegyémben müködő hittanárok figyelmét, hogy azt alkalmas módon a hivekkel, illetve a tanuló ifjusággal közöljék. Husvéti római zarándoklat.

Felvilágositásokat nyujt és jelentkezéseket *márcz. 15-ig* elfogad Fieber Henrik, a rendező bizottság titkára. (Budapest VIII. Üllöi-ut 22. sz.)

830
1903

Gerebenics Sándor, györi székesegyházi hitszónok, „Jézus és Mária“ czim alatt egyházi szentbeszédeket adott ki (Egy adventi, két nagyböjti beszédsorozat és 10—10 beszéd Jézus ünnepei s Mária ünnepei czim alatt.) E munkát különösen az egyházmegyei lelkészkedő papság figyelmébe ajánlom. Megrendelhető: Gerebenics Sándor, székesegyházi hitszónoknál Győr, káptalandomb. Ára: füzve 6 korona, kötve 9 korona. Irodalmi müvek ajánltatnak.

Csicsáky Imre, pápai t. kamarás, zsombolyai plébános, Ő Szentségének, XIII. Leónak, pápai jubileuma alkalmából kiadja Szentséges Atyánknak költeményeit ismételten, a legujabbakkal kibövitve. Egyszerü kiadás ára 3 korona, diszes kiadásé 4 kor. E munkát a t. egyházmegyei papságnak annyival inkább ajánlom, mivel annak tisztajövedelme a zsombolyai Jesuleum intézet (árvaház, óvoda, polgári leányiskola és internatus) javára fordittatik. Megrendelhető a fentnevezett fordiló és kiadónál Zsombolyán (Torontál megye.)

Quinque-Ecclesiis, die 10-a Martii, a. 1903.

Samuel m. p.

IV.

1298
1903

DECRETUM
SUPREMAE CONGREGATIONIS S. O.

circa facultatem dispensandi super impedimento cognationis spiritualis.

Feria IV. die 3 Decembris 1902.

Facultas dispensandi super impedimento cognationis spiritualis

In Congregatione Generali S. R. et Univ. Inquisitionis proposito dubio: *Utrum in formulis, quibus concedi solet facultas dispensandi super impedimento cognationis spiritualis, comprehendatur casus cognationis spiritualis inter baptizantem et baptizatum, in iisdem formulis non praevisus*: Eminentissimi ac Reverendissimi DD. Cardinales Inquisitores Generales respondendum decreverunt: *Negative; seu non posse qui concessa per praedictas formulas faculiate gaudent, super impedimento cognationis spiritualis inter baptizantem et baptizatum dispensare; idque communicandum cum omnibus quorum interesse queat, atque in posterum expresse in formulis edicendum. Si quae vero matrimonia cum huiusmodi dispensatione, vi earumdem formularum concessa forte hucusque contracta fuerint; ad omnem circa eorum valorem quaestionem dirimendam, supplicandum SSmo, ut eadem in radice sanata declarare dignetur.*

Et sequenti feria VI, die 5 eiusdem mensis in solita audientia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita, SSmus D. N. D. Leo divina providentia Pp. XIII. relatam Sibi Emorum Patrum suffragia benigne annuere dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

(Ex Arch. S. Congregationis de Propaganda Fide.)

1299
1903

De surdomutis quoad lucrandas indulgentias.

Quamvis haec s. C. Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praeposita, ut suppleretur impotentia, qua surdo-muti detinentur recitandi preces ad lucrandas indulgentias iniunctas, iam providerit per generale decretum diei 16 Februarii 1852, in quo edixit: *Quod si agatur de privatis orationibus, proprii mutorum et surdorum conconfessarii valeant easdem orationes commutare in alia pia opera aliquo modo manifestata, prout in Dno expedire iudicaverint*; nihilominus Episcopus Chambeiensis animo revolvens surdo-mutos nunc perfectiori methodo esse instructos, ut ipsi facilius et uberiori spirituali fructo indulgentias assequi valeant, sequens dubium huic s. Congregationi dirimendum exhibuit: „Utrum expediat, ut surdo-mutis, quin in singulis casibus ad proprium confessarium recurrant, per generale decretum gratia concedatur acquirendi indulgentias, iniunctas preces signis vel mente fundendo, vel tantum easdem legendo sine ulla pronuntiatione?“

Emi Patres in generalibus Comitiis ad Vaticanum habitis die 15 Iulii huius deccurentis anni responderunt: *Affirmative*; et supplicandum SSmo pro gratia, firmo manente decreto generali diei 16 Februarii 1852.

In audientia vero habita ab infrascripto Card. Praefecto die 18 Iulii anni praedicti, SSmus sententiam Emorum patrum approbavit et petitam gratiam clementer elargitus est. — Datum Romae ex Secr. eiusdem s. C. die 8 Iulii 1902. — S. Card. *Cretoni*, Praef., pro R. P. D. *Franc. Sogaro*, Archiep. Amiden. Secr.: *Ios. M.* Canonicus *Cosselli*, Subsitutus.

1300/1903

Ordo Visitationis Canonicae et s. confirmationis.

Deo juvante mense Junii visitationem canonicam instituam simulque sacramentum s. confirmationis sum distributurus et quidem ordine sequenti:

13-a Junii in Siklós (horsum venient Mária-Gyüdenses)	17-a Junii in Német-Márok (horsum venient Lipovaënses).
14-a „ in Berement.	18-a „ in Nagy-Nyárád.
15-a „ in Lapáncsa.	19-a „ in Rácz-Töttös.
16-a „ in Villány.	20-a „ in Maiss.

Festo Pentecostes vero hora 8-a in Ecclesia Cathedrali fideles meos Quinque-Ecclesienses confirmabo.

1301/1903

Recensio thesium pro corona vernali 1902.

Paucissimi thesim plene elucubrarunt. Auctores et Doctores hoc thema nude et brevi annuntiant et ut notum et sat inculcatum supponunt, unde est, ut e proprio Marte componendum et concipiendum erat. Hinc et multi, qui nude et sine ulla fere argumentatione et ratiocinio scripserunt. Alii argumenta afferunt, at non argumentantur sive argumenta non coniungunt, sed solum enumerant. At vero quemadmodum e lapidibus conglomeratis nunquam aedificium exurrecturum est, nisi ordinentur, conjungantur construantur, ita nec elucubratio unquam erit, si argumenta non construantur.

Nequaquam tamen negari potest, diligentiam in materia congerenda minime defuisse. Imo hac in re plurimi laudem merentur. Diligentissimi fuerunt:

Josephus Fodor, cooperator cuius tamen argumenta in diffuso tomo fere evanescunt. Historiam enim potius texit.

Joannes Horváth et *Vitus Bistyán* fuse scribunt at thema vix tangunt. Enarrant „fidem sine operibus mortuam esse.“

Adalbertus Horváth, parochus, aliquantulum strictius loquitur.

Antonius Evetovics, parochus et *Michaël Zsivkó* argumenta produnt, paucis tamen; tantum fere summe necessaria verba faciunt. At sane rem concipiunt, filum tenent et ad rem loquuntur.

Josephus Palkó quoque quasdam habet rationes.

Ferdinandus Hirling, parochus, praecise argumentatur, at de religione.

Henricus Dobos et *Eugenius Gosztonyi* historica afferunt argumenta. Laude dignus est *Petrus Streicher* vadicanus, qui ultro thesim elucubravit.

1302
1903

Nagym. Sárosfai és Nádasdi Bittó István ur, Ő Felsége v. b. t. tanácsosa volt m. kir. miniszterelnök, a baranyavári választó kerület autonomia képviselője stb., f. évi márczius hó 8-ikán tevékeny és munkás életének 81-ik évében Budapesten az Urban elhunyt. Elhalálozását őszinte részvéttel tudatom az egyházm. t. papsággal, különösen pedig a baranyavári autonomiai választó kerülettel. Halálát méltán gyászolja nemcsak a baranyavári autonomiai választó kerület, hanem a magyar katholicizmus is, mert hitét legmagasabb állásában is bátran és nyiltan megvallotta. Az örök világosság fényeskedjék!

Bittó István a baranyavári ker. autonomiai képviselője elhalálozott.

1303
1903

Füzy Szaniszló kir. tanácsos, a vaskorona és Ferencz József-rend lovagja a magyar irgalmas-rend tartományi főnöke f. évi márcz. 16-ikán a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után tevékeny és buzgó életének 73. évében az Urban elhunyt. Halálát őszinte részvéttel tudatom az egyhm. t. papsággal, lelkét pedig buzgó imáiba ajánlom. Requiescat in pace!

Füzy Szaniszló irg. rendi tartományi főnök halála.

1304
1903

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek a magyar iskolai helyesirás szabályai tárgyában 1903. évi 862. eln. sz. a. kiadott körrendelete. — Valamennyi főtiszt. egyházi főhatóságnak.

Miniszteri körrendelet a magyar iskolai helyesirás szabályai tárgyában.

A magyar helyesirás tanitása ujabb időben számos panaszra adott okot, s a Népnevelők Budapesti Egyesülete 1899-ben fölterjesztésben kért, hogy helyesirási mintakönyv kiadásával orvosoljam a fölmerült visszásságokat. E visszásságok részint számos eredeti és idegen szónak ingadozó irása módjából eredtek, részint pedig abból, hogy a fejlődő nyelv és irodalom itt is, ott is rést ütött a hagyományos szabályokon. A helyesirás tanitásának ezen akadályait méltatva megbiztam az Orsz. Közoktatási Tanácsot, tegyen javastatot a nehézségek elháritására. Időközben a Magyar Tudományos Akadémia — mint már azelőtt is több izben — átvizsgálta s egyes pontokra nézve egyszerüsitette a saját kiadványaira megállapitott helyesirási szabályokat. Az Orsz. Közoktatási Tanács hosszas és lelkiismeretes tárgyalások eredményekép a M. T. Akadémia szabályzata alapján olyan munkálatot szerkesztett, mely — amennyire jelenlegi viszonyaink közt lehetett — egyszerübbé s következetesebbé teszi a helyesirási szabályokat, azonfelül igen gondosan megállapitott szójegyzékben ád utasitást a kétes esetekben való eljárásra s különösen az idegen eredetü szókra nézve iparkodik pontosabb határt szabni a magyaros s az idegenszerü

irásmód között. Minthogy a kiejtés idők folytán észrevétlenül változik, az irás pedig vele szemben egy ideig az irodalmi hagyományt követi, némely esetben nem lehet az eddig divott irásmódot egyszerre hibásnak nyilvánitani s azért a szabályzat is megenged egyelőre némely ingadozást. Az ilyen megalkuvást szükségessé teszi az a fontos irodalmi és iskolai érdek, hogy a fejlődés ne erőszakos hanem fokozatos legyen s a fejlődés érdekében az uj német és francia hivatalos szabályzatok is számos esetben választást engednek két-két irásmód között.

A döntést e néhány esetben a pedagógiai belátásra s az irodalmi fejlődésre hagytam, de didaktikai szempontból szükségesnek találom, hogy egy intézet egy irásmód mellett foglaljon állást. Hiszem, hogy az irodalmi fejlődés csakhamar megtalálja azt az utat, melyet az iskola s az irodalom érdeke kijelöl. Mindenképpen remélem, hogy ez a részben az Akadémia, részben a Közoktatási Tanács megállapodásain alapuló uj iskolai helyesirás az e téren uralkodó zavart csökkenteni s rövid idő mulva teljesen meg fogja szüntetni.

Ezek alapján az uj szabályzatot a rendelkezésem és vezetésem alatt álló összes iskolákra irányadóul rendelem. Egyuttal elrendelem, hogy az uj iskolai könyvek s a meglevőknek uj kiadásai ehhez a szabályzathoz alkalmazkodjanak. De a jelenleg használatban lévő kiadások tovább is használhatók, sőt (hogy szegény szülőkre ezzel ujabb terheket ne rójunk) ugyanazon könyvnek uj kiadása mellett is használhatni a régit, kivéve ha az ujkiadás tartalmi tekintetben is tetemes változást szenvedne.

A szabályzat ilyen cimmel jelent meg:

A magyar iskolai helyesirás. Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. Kapható a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium Hivatalos Közlönyének kiadóhivatalában (Wodianer F és Fia Budapesten.)

Erről Cimet becses tudomás végett tisztelettel értesitem. — Budapest 1903. március hó 14-én.

Wlassics Gyula s. k.

„A magyar iskolai helyesirás“ cimü füzetet minden egyházmegyei r. k. népiskola számára szoros alkalmazkodás végett az ehm. tanfelügyelőség 589/1903. isk. sz. alatt a kerületi esperes tanfelügyelők utján már megküldötte

$\frac{1305}{1903}$

Miniszteri leirat a szünidei tanitói és tanitónői továbbképző tanfolyamok tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 91094/1902 szám

Határidő 1903. IV/15. — Valamennyi kir. tanfelügyelőnek.

Hogy a tanulmányaikat már bevégzett és a gyakorlati pályán működő azon tanitóknak és tanitónőknek, kikben, hivatásuk szeretetétől áthatva, a továbbképzés óhaja él, alkalmat adhassanak arra, hogy a szakmájukba vágó tudományágak ujabb vivmányairól tudomást szerezhessenek, elhatároztam, hogy az ezen

czélra kiszemelt egyes állami tanitó- és tanitónőképző intézetekben évről-évre szünidei tanitó tanfolyamokat fogok tartani, a melyeknek hivatott szakférfiak által tartandó előadásai a tanitók szellemi látókörét tágitsák; tekintetüket az állami és a társadalmi élet magasabb szempontjai felé irányitsák és uj eszmékkel termékenyitsék meg a tanitók lelkét; olyan eszmékkel, mik az önmüvelődésre és céltudatos, hivatásérzettől áthatott tevékenységre ösztökéljék őket.

A mondottakból folyólag a tanitói továbbképző tanfolyam tantárgyainak ugy kell csoportositva lenniök, hogy a tanfolyam jótékony hatása két irányban érvényesülhessen: az *iskola beléletében* és a hol a tanitó müködik, az illető *község anyagi (gazdasági) és erkölcsi életében.*

Az első célt szolgálják azon előadások, melyek tárgyukat a paedagógiai tudomány ujabbkori vivmányaiból meritik; ilyenek: a gyermek psychológia, a gyermek ápolás és a gyermek gondozás, a socialpaedagogia, a beszéd- és értelemgyakorlatok tanitásának és a szemléleti oktatásnak uj módjai. A phonomimikai olvasás tanitási eljárásnak egy előadás során való bemutatása. Előadások a gyermek olvasmányról, az ifjusági irodalomról és az ifjusági könyvtárakról; továbbá az ifjusági egyesületek rendeltetéséről, alakitásáról és haszonositásáról.

Ide tartozik még továbbá a mintaszerü tanitási gyakorlatok bemutatása; a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz és a szemléleti oktatáshoz szükséges szemléltető eszközöknek, amennyire ez keresztülvihető, anyag és karton munka utján való előállitása

A másik cél szolgálatában állanak a következő disciplinák köréből meritett előadások.

A köznépnek, tehát a kisiparos és kereskedő gazdasági productiv képességének fokozási módját ismertető *közgazdasági előadások* és ennek kapcsán előadások a gazdasági egyesületekről az állatenyésztésről a tejgazdasággal kapcsolatban; a kertgazdaság kapcsán a gyümölcs és főzelékfélék, valamint a gyógyfüvek termesztéséről s a termékek értékesitéséről; a mezőgazdasági termékek feldolgozásáról és értékesitéséről. A méhészet és a selyemgubótermelés gyakorlatilag bemutatandó. Továbbá a biztositási ügyről, a kivándorlásról, a népkönyvtárakról és az alkoholizmusról tartandó előadások.

A hazafias érzés és a nemzeti szellem felbuzditására *magyar irodalomtörténeti, hazai történelmi és földrajzi* előadások is tartandók, de nem a szokásos tankönyvszerü chablonok szerint.

Az irodalomtörténetből mintegy két összefoglalóan bevezető előadás után, főképpen a legujabb kor irodalmának története a szabadságharcztól napjainkig ismertetendő: az ezen idő alatt mutatkozott szellemi áramlatok és irodalmi irányok, valamint azok kiválóbb képviselőinek bemutatása kapcsán Ezen előadások során a lehetőségig behatóan ismertetendő az ifjusági irodalom is.

A hazai történelem és földrajz köréből vett előadások is felszabaditandók

az iskolai chablón alól. A történelmi előadások inkább müvelődéstörténelmi alapra helyezkedve, történelmünk egyes korszakainak uralkodó eszméit tárgyalják és azoknak hatását állami életünk kialakulására; ismertetendő továbbá a modern Magyarország állami és társadalmi intézményeiben és ennek kapcsán a magyar nemzet által a multban teljesitett és a jövöben teljesitendő culturmissió. — A földrajzi előadások közgazdasági és statisztikai vonatkozásban tartandók.

Az itt vázolt tervezet a tanitónők tanfolyamára is alkalmazva csak annyiban módosul, hogy ezen tanfolyam olyan városban rendeztetvén, hol földmivelési iskola is fennáll, ezen intézet igénybevételével a baromfitenyésztés, a konyhakertészet és a virágtermesztés és az ezek által elérhető eredmények valamint azok értékesitése gyakorlati uton és lehetőleg intensiv módon ismertessék.

Az összes előadásokra nézve, valamint az egész tanfolyam szellemére és munkásságára nézve egyátaljában mértékadóul tekintendő azon elv, hogy mindenekben inkább mélységre, mint terjengőségre törekedjék. Az előadók vessenek számot a rendelkezésükre álló idövel és jó előre átgondolt és előkészitett tervvel lássanak a munkához.

Mivel a tanáraikkal, az előadási órákon kivül is történő közvetlen társalgástól szintén a tanfolyam hatásának fokozása várható, ezen oknál fogva kivánatos, hogy a tanárok lehetőleg a délutánokat is, ha mindjárt csak közös séta, kirándulás vagy egyszerü társalgás okáért is hallgatóik körében töltsék el. Feltétlenül megkivántatik azonban, hogy a hétnek egyik délutánja arra fordittassék, hogy a szak-előadó vezetése alatt és az összes hallgatók belevonása mellett az előadások egy és más fontosabb közérdekü kérdéséről eszmecsere folytattassék.

A folyó év nyarán a budapesti, a mármarosszigeti és a csáktornyai áll. tanitóképző intézetben fognak ilyen tanfolyamok megtartatni tanitók számára; tanitónők részére pedig a szabadkai áll. tanitónő-képző intézetnél.

A három hétre terjedő tanfolyam julius hó 6-án kezdődik és ugyanezen hónap 25-én záródik be.

Mindegyik tanfolyamra 50 hallgató vétetik fel, akik közül 30 állami költségen nyer az intézet internátusában teljes ellátást, azonkivül 15 (tizenöt) korona utazási költségben is részesül. Azonban a saját költségükre jelentkező másik 20 hallgatónak is megengedem, hogy a tanfolyam egész idejére fizetendő husz (20) korona fejében, az előbbiekhez hasonlóan étkezést és lakást nyerhessenek, utiköltséget azonban nem kapnak.

Felvételért az illető tankerületi tanfelügyelőhöz intézett bélyegmentes kérvénynyel folyamodhatnak az ország bármely részében lakó és *bármily jellegü elemi népiskolánál müködő* okleveles tanitók és tanitónők.

A felvételre jelentkezők kérvényeit, megfelelő táblázatos kimutatás kapcsán és annak feltüntetése mellett, hogy melyik tanfolyamra kivánja a folyamodó magát felvétetni, legkésőbben f. é. május hó 15-ig tartozik Cim ideterjeszteni.

Felivom Cimet, gondoskodjék arról, hogy tankerülete minden jellegü iskoiskoláinál müködő tanitók kellő időben és megfelelően értesitve legyenek megtartandó tanfolyamokról.

Felhivom Cimet, hogy ugyanakkor terjeszszen ide javaslatot a tanfolyam előadó tanáraira nézve, a kik, ha a tanitóképző intézet tanárai között egyik vagy másik szaktárgy előadására vállalkozó tanár nem akadna, az esetben valamely más tanitóképző intézet-, esetleg másféle magasabb foku tanintézet tanári karából is választhatók. Megjegyzem azonban, hogy legszivesebben látnám, ha az előadók a tanitóképző intézeti tanárok sorából kerülnének ki.

A három heti tanfolyam ideje alatt a fentebb már megnevezett szaktárgyakból nagonkint egy órai,- és igy a tanfolyam egész tartama alatt összesen 18 órára terjedő előadást tartozik az illető tanár tartani. Ezen munkája fejében 250 (kétszázötven) korona tiszteletdijban fog részesülni. A gyakorló iskola tanitója azonban, mivel neki a *népiskola minden tantargyából* egy-egy órai gyakorlati mintaleckét kell bemutatnia; de azonkivül a hallgatóival végzendő gyakorlati tanitásokon is jelen kell lennie és azokat irányitania és vezetnie és az ezzel járó fentebb már jelzett munkákat is végeznie kell, ennélfogva az ő elfoglaltsága napi két órát igényel, miért is az ő tiszteletdiját 300 (háromszáz) koronában állapitom meg.

Figyelmeztesse Czim az illető tanitóképző intézet igazgatóját, hogy kellő időben gondoskodjék arról, hogy a tanfolyam tartama alatt, a gyakorló iskolában minden osztályból megfelelő számu növendék álljon rendelkezésére.

A tanfolyam anyagi ügyeinek vezetése és rendezése körül kifejtendő tevékenységükért az intézeti igazgatók külön tiszteletdijban fognak részesülni.

A hol az illető tanitóképző intézet a kir. tanfelügyelő székkelyén van, ott a tanfolyam közvetlen vezetését és irányitását magára a kir. tanfelügyelőre bizom; ahol ez az eset nem áll fenn, ott e teendő az intézeti igazgatóra hárul ugyan, de itt is kötelességévé teszem a kir. tanfelügyelőnek, hogy a tanfolyamot a rendes utazási átalánya terhére minden héten egyszer látogassa meg, — és a tanfolyamról ide terjesztendő jelentésben minden egyes látogatása alkalmából tett tapasztalatairól is részletesen számoljon be. A tanfelügyelői látogatásnak mindenkor az egész nap összes előadásaira kell kiterjeszkednie.

Utasitsa Czim egyidejüleg az intézet igazgatóját, hogy a tanfolyam érdekében lépjen érintkezésbe. „A kézimunkára nevelő országos egyesület“ igazgatójával és hogy az esetben, ha nevezett igazgató az intézet tanfolyamat meglátogatná, a legmesszebb menőleg legyen azon, hogy a tanfolyam lényegébe és szellemébe kellő betekintést nyerhessen. — Budapesten, 1903 évi március hó 24-én

Wlassics Gyula.

1306
1903

Miniszteri rendelet a helyneveknek postai küldeményeken ragozatlanul leendő használata tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1903. évi 814. eln. sz. a. kelt rendelete a helyneveknek postai küldeményeken ragozatlanul leendő használata tárgyában.

A községi és egyébb helynevekről szóló 1898. évi IV. t.-cz. végrehajtási munkálatai során az orsz. községi törzskönyvi bizottság részéről az a jelentés érkezett be a belügyminiszter urhoz, hogy a közönségnek s egyszersmind a különböző állami és helyhatósági hivataloknak az a gyakorlata, hogy a levelek és más postai küldemények cimzésénél a rendeltetési hely nevét az: -n, -on, -en, -ön raggal látják el, számos zavart idéz elő. Igy a Tura, Vaja, Röd, Bát, Topolya, Hornya, stb. községnevek ragozása folytán a Turán, Vaján, Rödön, Báton, Topolyán, Hornyán stb. alakok keletkeznek. melyek ez alakjukban egy-egy más község nevének felelnek meg. A postai szolgálat biztossága és pontossága érdekében, de egyszersmind a helynevek rendezésének és a végleg megállapitott helynevek általános elterjedésének érdekében is kivánatos, hogy a postai küldemények cimzésénél a helynevek felesleges és gyakran zavart okozó ragozása lehetőleg mellőztessék.

A közhivatalok levelezése a levélpostai jelentékeny hányadát képezvén, a fentebb emlitett visszás és zavart okozó gyakorlat megszüntetése érdekében van szerencsém felkérni Czimedet, méltóztassék intézkedni, hogy jövőben a hivatalos leveleken s mindennemü postai küldeményen a rendeltetési hely neve a szokásos, de felesleges ragozás mellőzésével, pusztán éredeti, hivatalos alakjában vezettessék a cimlapra.

Azon nagy fontosságra való tekintettel, melylyel a helyneveknek minden irányban való általános helyes használata a nevezett törvénycikk zavartalan végrehajtását illetőleg bir, kivánatos, hogy e részben a közönség körében minél szélesebb rétegekre kiterjedőleg a helyes gyakorlat honosodjék meg.

E helyes gyakorlat legsikeresebben az iskolákból indulván ki, tisztelettel kérem Cimet, méltóztassék hatáskörében intézkedni, hogy a tanitók évről-évre kellő kioktatásban részesüljenek az iránt, hogy a levelek cimzésénél a ragozásos alak használatából keletkezhető zavarok elkerülése végett a rendeltetési hely neve mindig pusztán ragozás nélkül használandó.

Fogadja stb. — Budapest, 1903. március hó 17-én.

1307
1902

A papság adójának kiszámitásánál a sz. misealapitványi tőkekamat után kivetett adó is beszámitandó.

Másolat. 3328/1902. K. szám. Ő Felsége a király nevében. A magyar királyi közigazgatási biróság Pozsony vármegye törvényhatósági bizottsága legtöbb adót fizető tagjainak 1903. évre érvényes névjegyzékének összeállitása ügyét, melyben a vármegye igazoló választmánya 1902. évi szeptember hó 28-ik napján 21.865. szám

alatt és a vármegye állandó biráló választmánya 1902. évi november hó 10-ik napján 23.766. szám alatt határozott. dr. Ochaba János dejtei r. kath. plébános által beadott panasz folytán 1902. évi december hó 9-ik napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőleg *itélt:* A biróság a panasznak helyt ad és elrendeli, hogy dr. Ochaba János a kérdéses névjegyzékbe 693 korona és 82 fillér kétszeresen számitott adóösszegnek megfelelő sorhelyen vétessék fel.

Indokok: Pozsony vármegye állandó biráló választmánya dr. Ochaba János plebánost 564 kor. 50 fillér kétszeresen számitott adóösszeggel vette fel a szóban levő névjegyzékbe, s a dejtei mise-alapitvány után kivetett 64 kor. 61 fillér tőkekamatadót azért hagyta számitáson kivül, mert azt nem a nevezettnek, hanem a mise-alapitványnak, mint jogi személynek adójaként tekintette. — Ezen utóbbi adó mellőzése miatt a plebános által beadott panaszt a m. kir. közigazgatási biróság alaposnak találta, mert a mise-alapitvány általános rendeltetéséből folyik, hogy annak azaz kamatainak élvezetére az illető plébános jogosult s igy a kérdéses tőkekamatadó beszámitása szempontjából nem az alapitvány tulajdonjoga, hanem az alapitványnak a plébánia-hivatallal egybekötött haszonélvezete volt döntő. — E szerint az állandó biráló választmány határozatában emlitett 563 korona 60 fillér adóhoz hozzászámitván a panaszló plébános által élvezett dejtei mise-alapitvány 64 korona 61 fillér adójának kétszeres összegét, el kellett rendelni, hogy nevezett plebános a legtöbb adótfizetők névjegyzékébe 693 korona 82 fillér kétszeres adónak megfelelő helyen vétessék be. – A biróság e határozat két példányát Pozsony vármegye főispánjának, mint állandó birálat választmány elnökének 1902 évi november hó 26. napján 27.424 szám alatt kelt jelentése mellékleteivel együtt megfelelő eljárás, illetőleg a panaszló részére az egyik példánynak az 1896. XXVI. t.-c. 138. §-a és a 21.973/M. E. 1896 számu végrehajtási rendelet 24. pontja szerint eszközlendő közbesitése végett kiadja. — Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási biróságnak 1902. évi december hó 9. napján tartott üléséből. — Szmrecsányi s. k. tanácselnök. Dr. *Vasdényey Géza* s. k. előadó.

1308
1903

1. *Breznay Béla dr.* budapesti tudományegyetemi tanár a „**Religio**-vallás“ melléklapja gyanánt „*Egyetemes Kritikai Lapok* a kath. egyház tudományos világának és irodalmi életének határa köréből különös tekintettel a kereszténység szellemének a tudományos és irodalom minden ágában való érvényesülésére“ cz. alatt irodalmi közlönyt inditott meg, melyet a *Religióval* együtt a tisztelendő egyházmegyei papság figyelmébe és pártfogásába ajánlok. „Religio“ előfizetői ingyen, mások évi 2 korona árban kapják. A megrendelés a *Religió szerkesztőségénél* (Budapest, VI. Bajza u. 14.) történik. Irodalmi müvek ajánltatnak: Breznay B. Krítikai Lapok.

2. *Dr. Frey János* „A Természetjog vagy észjog léte“ cimmel adta ki a

természetjog védelmére irt figyelemre méltó munkáját. melyet a tudomány keresztény restauraciója iránt érdeklődöknek szivesen ajánlok. Kapható fentnevezett szerzőnél Baranya-Baán. Ára 2 kor.

Bubregh Béla. Rövid Kis Katekizmus.

Bubregh Béla pécsi hitoktató, „*Rövid Kis-Katekizmus*“ czimü kis, káté füzetének II. (javitott és bővitett) kiadását akként dolgozta át, hogy az már nemcsak az iparos-tanonczok és ismétlő iskolások hitoktatásánál szolgáljon vezérfonal gyanánt, hanem egyszersmind a legszükségesebb imakönyvvül is használható legyen *a szent gyónás es áldozás méltóképen való végzéséhez.* Ugy az iskolából kikerülő nagyobb gyermekek, mint a felnőttek számára diszesebb kiállitásban igen alkalmas *emlék* vagy *jutalomkönyv* (az iskolai év végén vagy bérmálás, stb. alkalmával). Miért a t. lelkészkedő papságnak figyelmébe és pártfogásába ajánlom Kapható fentnevezett szerzőnél Pécsett. Szeminárium. A diszkötésü füzetkék ára darabonként a legfinomabb chagrin-papir táblával 26 fillér, egész vászonkötésben 36 fillér Egyes mutatvány példányok megrendelése alkalmával 5 fillér postadij mellékelése kéretik. Kisebb megrendelésnél egész 25 darabig a portódijat a kiadó fizeti; a nagyobb megrendelésnél 25 darabtól kezdve a postadijat megrendelő fizeti, de darabonként 4 fillér árkedvezményben részesül.

Csukovics János. Első-sz. áldozási emlék.

Csukovics János, Missió-társasági áldozópap, alábbi tömeges terjesztésre szánt hasznos füzeteit a t. lelkészkedő papságnak figyelmébe ajánlani.

a) „*Első sz. áldozási emlék*“ az első sz. áldozás gyümölcseinek megőrzése és gyarapitása végett felnőttek számára is. Ára egész vászonba csinosan kötve 16 fillér, füzve 8 fillér.

Májusi ájtatosság könyvecskéje.

b) *Májusi ájtatosság könyvecskéje magán és közhasználatra.* Ára egész vászonba kötve 30 fillér, füzve 15 fillér. A hónap minden napja részére külön lelki olvasmányt tartalmaz. Ezenkivül imákat és énekeket.

Maison-Segur. A gyakori sz. áldozás.

Maison Jeromos, kalocsa főehm. áldozópap, hitoktató, magyar forditásban kiadta Mgr. Segur „*A gyakori sz. áldozás*“ cz. munkáját, melyet IX. Pius pápa különösen ajánlott. Kapható fentnevezett forditó és kiadónál: Szabadkán. Ára füzve 40 fillér, vászonba kötve 80 fillér és 1 kor. 20 fillér.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 25-a Aprilis, a 1903.

Samuel, m. p.
episcopus.

V.

1470
1903

Midőn a biboros testület a hagyományos szokás szerint a karácsonyi és ujévi jókivánatok kifejezése végett Szentséges Atyánk előtt megjelent, Ő Szentsége az üdvözlő beszédre oly választ adott, mely nemcsak a tisztelgő biboros testületnek, hanem a katholikus Anyaszentegyház minden papjának és hivének tanulságos irányitást ad. Ezen okból e beszédet egész terjedelmében közölni jónak látom. (Szentséges Atyánk karácsonyi beszéde.)

„Rövid leszünk feleletünkben, tisztelendő testvérek, azokért a szeretetreméltó kivánságokért, a melyeket a kollegium dékánja mindnyájatok nevében nekünk tett. Azt azonban nem hallgathatjuk el, hogy ma inkább épitünk reményteljesen egyértelmü hódolatotokra, mint valaha. Ha oly hosszu időn keresztül érdemdús munkatársaink voltatok, akkor bennünket ugyanazzal a munkaképes szeretettel fogtok továbbra is kisérni azon a mindig zordabb uton.

A jubileumi esztendő, udvarias szerencsekivánataitok és a katholikus világ megszakithatatlan ragaszkodása kifejezésének újabb alkalma, a mint láthatjátok, szomoruan folytatódik a pápa szivének nagyon is fájdalmas szocziális jelenségek következtében Miután már százféleképen sértik meg az egyház és a katholikus név jogait, ugyanazon az úton tovább haladnak egészen addig, a hol a keresztény szent intézményeket törvényileg aláássák. De hát nem teszik-e mindezek egy részét, tán a legkiválóbbját, annak az örökségnek, a melyet Krisztus a megváltott népeknek hagyott, és nincsenek-e különösen arra rendeltetve, hogy megtartsák és megvédjék a legmagasabb erkölcsi javakat, az emberi együttlét minden más javainak legelső gyökerét? Ah, nem a nyilvános jólét és a polgári haladás iránt való őszinte lelkesedés sarkalja ezeknek a szerencsétlen rendszabályoknak okozóit; az, a mit ők akarnak és keresnek, a *keresztény rend megbontása* és az államoknak a pogány materializmus alapkövein való felépitése. Hogyha meg van irva a mennyekben, hogy ily keserüségek között végződjék életünk utolsó szakasza, akkor behunyjuk fáradt szempilláinkat az Úr dicsőitése közben, de a legszilárdabb meggyőződéssel

szivünkben, hogy, a midőn az irgalom órája elérkezik, Ő maga fog feltámadni a népek üdvére, a kik az Isten egyszülött fiának nagy hálójába vannak szánva.

Üdvözletének vége, biboros úr, *a keresztény demokráczia akcziójára* czéloz, a mely manapság, a mint helyesen megjegyeztetett, nem csekély horderejü dolog. *Ezen mozgalomhoz, a mely az idő karakterének és a szükségnek, a mely okozta, teljesen megfelel, jóváhagyásunkat és kezdeményezésünket adtuk*, mialatt mi annak czélját, módját és határait pontosan körvonalaztuk, még pedig annyira, hogy ha valaki véletlenül tévutra menne, nem azért történik, mintha neki mérvadó vezető hiányoznék. Hogy általában azokról beszéljünk, a kik ezt a munkát végezték, kétségtelen, hogy egész erejüket arra forditják, miszerint munkájukat szorgalmatosan és jól végezzék el; az a hasznos hozzájárulás sem maradhat figyelmen kivül, *a melyet néhány száz akaraterős ifju végez. A klérust is utasitottuk, hogy némely dolgok tekintetbe vételével erre a térre menjen működni*; mert, hogy az igazságot megmondjuk, nincsen a keresztény felebaráti szeretetnek oly józan és hasznos vállalkozása, a melyből a katholikus papság hivatása távol állana. Vagy tán nem valódi és a kornak nagyon is megfelelő felebaráti szeretet az, hogy buzgalommal és önzetlenséggel arra törekedjünk, hogy a tömeg szellemi és anyagi állapotán javitsunk? Az egyház anyai szeretete az emberekhez annyira általános, mint az, hogy egy Istennek vagyunk a fiai; nemkevésbbé azonban, hiven eredetéhez és az isteni példához, mindig az volt, hogy az alacsonysorsuakhoz, szenvedőkhöz és a szerencse által eltaszitottakhoz közeledjék. Ha a keresztény demokrácziát a népek ezen anyjának szelleme hatja át, bizvást tekinthet a jövőbe, hogy nem fogja czélját eltévesztení; és senkinek sincsen joga az elnevezésen megbotránkozni, ha tudja, hogy a czél jó. Az egyház értelmében a demokráczia fogalma nemcsak hogy szépen megegyezik a kinyilatkoztatással és a vallási dogmákkal, hanem a kereszténységből keletkezett és az nevelte fel és az evangelium ereje az, a mely a népek között elterjesztette. Athén és Róma addig nem ismerték, a mig nem hallották az isteni szózatot, a mely ezt mondá: „Mindnyájan testvérek vagytok és közös atyátok a mennyekben lakozik.“

Ezen a *kereszténynek nevezett demokráczián* kivül mozog és halad előre más ideálokkal és más utakon a lázitó és istentelen demokratikus áramlat. *Keserü napokat fog még az államoknak szerezni, a melyek mindennek ellenére szeretetteljesen keblükön táplálják.* Itt van *a keresztény népmozgalom*, a mely ugyanazon téren küzd, egyenrangu erő, a mely ellensulyozza amannak romboló hatását és már sok esetben elrántja a talajt alóla. Ha mást nem is ér el, mint azt, hogy a szocziál-demokrácziának a talaját gyöngiti és káros befolyását ellensulyozza, akkor ezzel egyedül is elég nagy szolgálatot tett a rendezett polgári életnek és a keresztény haladásnak.

Szeretetteljesen viszonozzuk kivánságaitokat és az ég legbőségesebb áldását kérjük a szent kollégiumra és ez az áldás legyen annak záloga, a melyet sziv-

ből adunk reátok, a püspökökre, a különböző praelátusokra és a többiekre, a kik ezt a kedves kört alkotják körülöttünk."

1471
1903.

Cum applicatio decreti „*Perpensis temporum adiunctis*" a s. Congregatione Episcoporum et Regularium opportunissimo consilio nuper editi nonnullis dubiis videatur obnoxia, infrascriptus Archiepiscopus N. N. pro iis dirimendis, ad eandem S. Congregationem maximo cum obsequio recurrit et authenticam responsionem exposcit.

Dubia circa decretum de votis simplicibus, votis solemnibus a monialibus praemittendis.

I. Quaestio. Quaelibet instituta monialium habent caeremoniale seu rituale pro admittendis novitiis ad religiosam professionem. Ritus autem praescriptus generatim unicus est, cum unica fere ubique antehac extiterit professio. Iam quaeritur, utrum ille ritus servandus deinceps erit pro prima aut pro secunda aut pro utraque professione. Quod si duplex ratio sacram functionem celebrandi deinceps erit inducenda, pro duplici nempe professione votorum simplicium et votorum solemnium, spectabit-ne ad Episcopos (aut ad Superiores Generales quoad monasteria exempta) caeremonias servandas et formulam a profitentibus exprimendam determinare? Quatenus affirmative, quaenam in praxi erit norma generatim sequenda? quatenus negative, caeremoniale seu rituale erit impetrandum ab ista s. Congregatione Sacrorum Rituum?

II. Quaestio. In numero VIII. decreti recognoscitur capitulum monialium pro admittendis ad professionem solemnem illis, quae congruo tempore in professione votorum simplicium permanserunt. Porro, huiusmodi capitulum erit ne necessario faciendum illis in Communitatibus, in quibus de acceptatione, de vestitione et de professione alumnarum capitulariter agitur? Quod si fieri absolute debeat, sufficient-ne pro aliqua a professione excludenda, quod moniales capitulares secreto suffragia contraria conferant, aut necesse erit, ut quaelibet monialis suffragii contrarii rationem expresse declaret, exponendo nempe graves causas quae dimissionem suadere seu exigere videantur, s. Sedis iudicio subbiiciendas? Ratio dubitandi ex eo oritur quod peracta professione simplici, Communitas religiosa non est amplius libera retinendi aut dimittendi alumnam, sed res pleno iure ad supremam Ecclesiae auctoritatem spectat.

III. Quaestio. Num. VII decreti declaratur professas votorum simplicium choro interesse debere, quatenus vero legitime impediantur, quominus choro intersint, ad privatam officii recitationem non obligari. Quid vero si qua a choro abstineat absque legitimo impedimento? Quae ita se gerat, negligentiae notam coram sororibus, et quod magis est, culpae maculam coram Deo videtur incurrere. At obligata ne erit divinum officium privatim recitare?

IV. Quaestio. Num. X decreti statuitur dotem esse solvendam ante professionem votorum simplicium. — Num. VI. votorum simplicium omnes favores spiri-

tuales indulgentur, quae competunt professis votorum solemnium, nec non omnia suffragia, si morte praeveniantur.

Num. XII. decernitur ad dimittendas a Monasterio votorum simplicium professas, recurrendum esse in singulis casibus ad s. Sedem. Quae hisce in locis sanciuntur nullam difficultatem prae se ferunt pro iis Ordinibus aut Institutis, in quibus hucusque unica observata est votorum professio. Ast adsunt Religiosae Familiae, quae iuxta regulas adprobatas a s Sede duplici professione, simplici et solemni, utuntur. Quid sane, si ad tramites constitutionum huiusmodi Institutorum, aut dos solvenda esset ante professionem solemnem, aut privilegia (praesertim pia post mortem suffragia) pro monialibus votorum simplicium essent minora, aut quod potius videtur) Supperiorissa Generalis haberet facultatem dimittendi professam votorum simplicium? Quae in privatis numeris enunciantur, suntne praeceptiva pro omnibus omnino Institutis votorum solemnium, aut exceptionem patiuntur relate ad Ordines seu Instituta, quae speciales dispositiones quoad praedicta habent sive in regula sive in constitutionibus

Sacra Congregatio Emorum ac Revmorum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcorporum et Regularium praeposita super praemissis dubiis respondet, prout sequitur.

„Ad I. Ritum seu caeremoniale in unoquoque monasterio receptum adhibendum esse in emittenda prima professione pro qua consuetae formulae, suppressis, si adsint, verbis solemnitatem exprimentibus, adiiciatur novitiam nuncupare vota simplicia iuxta decretum a S. Congregatione EE. et. RR. die 3 Maii 1902 editum; professionem autem secundam emitti posse privatim in Choro sive in Oratorio interiore coram Communitate, in manibus Superiorissae, praevia approbatione Ordinarii, seu Praelati Regularis, quoad monasteria exempta.

Ad II. Capitulum habendum esse etiam in praefatis casibus; eius tamen votum esse mere consultivum, locum quoque fieri posse discussioni super qualitatibus candidatae, scrutinium verum per secreta suffragia peragendum esse. Porro si omnia vel pleraque suffragia contraria forent admissioni ad solemnem professionem, ita ut, attento etiam articulo IV ipsius Decreti, ageretur de dimittenda sorore a monasterio, res subiicienda esset iudicio S. Sedis, ad quam proinde Ordinarius vel, pro monasteriis exemptis Praelatus Regularis distinctam omnium relationem transmittet.

Ad III. Professas votorum simplicium ad recitationem divini officii extra Chorum non teneri.

Ad IV. Recurrendum esse in casibus particularibus.

Romae 28 Iulii 1902. — *Fr. H. M.* Card. *Gotti* Praefectus, *Giustini,* Secretarius.“

1472
1903.

Cum aliquod dubium circa naturam altaris privilegiati existentis in Oratorio Sororum a Sacris Stigmatibus Cortonae degentium obortum fuerit, eo quod esset ligneum et nullo modo parieti firmatum, huic s. Congregationi Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praepositae sequentia dubia solvenda sunt exhibita: Dubia quoad altare privilegiatum, quum sit ligneum.

I. An lapis simpliciter consecratus, quem altare *portatile* seu *viaticum* vocant, privilegio gaudere possit?

II. Estne necessarium, ut altare sit fixum *stricto sensu liturgico* (scilicet ex toto lapideum et cuius mensa unico tantum constet lapide immediate stipitibus coniunto et consecratum) ad hoc, ut privilegio decorari veleat?

III. An sufficiat, ut sit etiam *ligneum muro minime firmatum*, cum lapide in medio mensae consecrato et alicui Sancto specialiter dicatum?

Emi ac Rmi PP. in Vaticano Palatio coadunati propositis dubiis responderunt die 15. Iulii 1902:

Ad I. *Negative.*

Ad II. *Negative.*

Ad III. *Affirmative.*

De quibus facta relatione SSmo Dno Nostro Leoni Pp. XIII in audientia ab infrascripto Card. Praefecto die 18 Iulii eiusdem anni, Sanctitas Sua Emorum Patrum resolutiones ratas habuit et confirmavit. — Datum Romae, ex Secretaria eiusdem S. Congregationis die 18 Iulii 1902. — *S.* Card. *Cretoni*, Praef. Pro R. P. D. *Franc.*, Archiep Amid., Secr: *Ios. M.* Can. *Coselli*, Substit.

1473
1903.

Quum saepe factum sit ut parochi in pagis et urbibus, in quibus Calvini vel Lutheri asseclarum praecones non invenirentur, proles parentum protestantium *in defectu pastoris acath.* baptisarent, omnino in memoriam revocatum velim, id *non licere.* Baptismus prolium parentum acatholicorum.

Docent quidem *Arsdekin* (Theolog. tripart. tom. 2, part. 2, part 2 tract. 6, qu. 31), *Laymann* (lib. 5, tract 2, cap. 6, num 12), *Babenstuber* (Curs. theolog. moral. tract. 8, part. 2, disp. 1. art. 6, § 3, qu. 17), *Mazotta* (Theol. moral, de bapt. cap. 4, qu. 1 in fine), La *Croix* (Thol. moral. lib. 6, num. 307) *Diana* (part. 3, tom. 4, C 7), *Iansen* (Teol. moral. de bapt casus 89, qu. 5, num. 15.) *Sasserath* (Curs. theol. moral. part 3, tract. 2, bapt qu. 4, num. 20): *licite* baptizari proles haereticorum, etiamsi illae cum periculo perversionis sint reddendae parentibus; huic tamen sententiae *contradicunt Suarez* (disp, 25. § 5) *Coninck* (qu. 68, art 10, num. 81) et alii solidis ducti argumentis.

Sacra Sedes pluries interpellata sententiae semper suffragata est Suarezianae, ita v. gr. in Instuctione s. Officii data iussu Clementis PP. XIII 21 Ianuarii 1767; quumque tamen essent, qui dubitarent mandatisque Romanis (quemadmodum male existimarunt) non satis claris haud acquiescerent, decreto suo s Sedes tandem disputationi finem imposuit sequenti (cfr. Decret. s. Congr. Inquis. 28. Aug. 1885): „*Si duo conjuges protestantes, deficiente ministro proprio, exhiberent parocho alterive sacerdoti catholico, proprium infantem baptizandum* **declarantes sese per hoc haud intelligere obstringi ad eum educandum in religione catholica,** *poterine parochus eum baptizare, ut interdum in tuto ponat innocentis infantuli aeternam salutem praescindendo ab eo, quod in futuro evenire possit, quando ad aetatem discretionis pervenerit?*"

In Congregatione generali habita coram Emininentisssimis et Reverendissimis Dominis Cardinalibus adversus haereticam pravitatem Inquisitoribus generalibus, iidem Eminentissimi Domini respondere decreverunt: **Negative,** *praeterquam in periculo mortis.*

1474
1903

Jubileum Francisci Troll.

Illmus ac Rssmus D. Franciscus a Paula Troll, electus Episcopus Tribuniensis, Protonotarius Apostolicus, Suae Sanctitatis Leonis PP. XIII. Praelatus domesticus, Vicarius Episcopalis et Casuarum Auditor Generalis, Praepositus Maior Capituli Ecclesiae Cathedr. Quinque-Ecclesiensis etc. Dei gratia favente die 12-a Maii a. c. attinget annum sexagesimum sacerdotii, festo vero Ascensionis D. N. J. Chr., anno currenti in diem 21-am Maii incidenti, die anniversaria primae s. Missae sacrificii jubileum sane memoriale sollemniter est celebraturus.

Nuntium hoc vere laetum cum gaudio sincero refero Ven. Clero Dioecesano, festum hoc una cum populo fideli Quinque-Ecclesiis celebraturo, jubilans enim iure meritoque celebratur. — Nam si senectus generatim venerabilis est, quanto magis veneranda apparet eadem, si cum vita longa opera bona et meritoria quoque coniuncta conspiciantur. Vita autem Francisci a Paula Troll operibus huius generis conserta fulgescit. Talentum a Domino sibi partitum non abscondit in sudario, sed fructificavit: officiis suis adimplendis semper religiosissime et rigorose adstrictis viribus animi et corporis incubuit et satisfecit. Spiritu vere clericali et zelo imbutus insuper singulari cum praedilectione sacras functiones tam Quinque-Ecclesiis, quam in oppidis et pagis etiam maxime dissitis fatigia extraordinaria non abhorrens suscepit et suscipit, functionesque has sacras speciali cum unctione ad aedificationem cleri populique fidelis perficit, instruendo simul populum praedicatione verbi Dei ad captum eiusdem dicta et ideo pretiosa.

Munificentia sua vere egregia continuo excelluit. Testantur hanc egeni, quos succolebat et succolit, posteris vero annuntiabunt eandem fundationes magni-

ficae in emolumentum sacerdotum aegrotorum et egenorum, vice-archidiaconorum et docentum catholicorum dioecesanorum oblatae et stipulatae, item instituta varia, quae aut succolebat aut vero erexit, ut est institutum pro educatione et instructione puellarum in Nagy-Mányok.

Memoria eius ideo sane non delebitur, imo et quidem iure meritoque in benedictione erit!

Quapropter vota Praesulis votis jungens cleri populique fidelis ex corde precor Deum omnipotentem, ut servum suum fidelem exempli imitandi instar sospitem atque incolumem in senectute venerabili conservet atque vivificet ad annos multos et felices!

1475
1903.

Clericis Meis cursum quartum ss. theologiae fine mensis Junii absoluturis ordines sacros per manuum Mearum impositionem collaturus sum et quidem tenore facultatum a S. Sede Apostolica dd. 5-a Januarii a. 1903. ad quinquennium pro foro externo concessarum: „12. Conferendi ordines extra tempora et non servatis interstitiis, usque ad sacerdotium inclusive“, ordine sequenti: Ordinatio.

die 26-a Junii subdiaconatum,
„ 27-a „ diaconatum,
„ 28-a „ presbyteratum.

Quod praesentibus eum in finem communico Ven. Clero Curato, ut Dominica II. et III-a post Pentecosten una cum populo fideli, praevie desuper edocendo pias ac devotas fundant preces, quatenus ordinandi accepta Spiritus S. gratia, digni altaris ministri et fideles dispensatores Mysteriorum Dei efficiantur, qui idonei evadant verbo et exemplo populum fidelem in via salutis aeternae manuducere.

Ordinandi veniunt autem sequentes: Georgius Blandl, Stephanus Braun, Stephanus Cserti, Andreas Cinderi, Ladislaus Dubniczky, Georgius Folnegovics, Georgius Hoffer, Carolus Hoffmann, Adamus Jung, Isidorus Körmendy, Josephus Morschhauser et Arthur Stephán.

1476
1903.

Thesi pro corona autumnali a. 1902 e jure canonico propositae et elucubrandae plurimi diligenter incubuerunt. Non desunt, quorum dissertationes attentionem mereantur, at propter difficultatem thesis, imprimis vero propter contradictionem inter theoriam suppositam et praxim apud plurimos asserta erronea quoque inveniuntur. Obtutu materiae et formae excellit solutio thesis ab Andrea Kaufmann cooperatore elaborata. Praeterea laudem merentur elucubrationes: Josephi Czernohorszky, praebendati, Josephi Fodor, Stephani Glück cooperatorum, Petri Recensio thesium pro corona aut. a. 1902.

Krum, praebendati, Alexandri Marton, Andreae Moyzes, Caroli Müller, Ludovici Müller cooperatorum, Joannis Rajczy parochi, Josephi Schmeller parochi, Josephi Schäfer, Ludovici Tóth, Francisci Wölfel et Caroli Wajdits cooperatorum. Adalbertus Horváth parochus omni attentione dignam relationem praebet de legibus in Croatia vigentibus respectu religionis prolium,

1477
1902.

Növendékpapok felvétele.

Felhivom a tisztelendő lelkészkedő papságot, hogy *különösen a gimn. IV. osztályát végzett és érettségit tett*, valamint a főgimn. V. VI. VII. osztályát végző tanulóknak alkalmas módon adják tudomására, hogy a növendékpapok felvétele a pécsi papnevelő intézetbe f. évi junius 30-ikán és julius 1-én fog megejtetni. Akik pályázni szándékoznak, előző évi iskolai bizonyitványukkal és keresztelő levelükkel f. évi junius 30-ikán a délelőtti órákban jelentkezzenek a pécsi papnevelő intézet aligazgatójánál, ki őket a szükséges utasitásokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és felvétel julius 1-én d e. 10 órakor a papnevelő intézet disztermében fog megtartatni. Megfelelő bizonyitvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és horvát nyelvet is beszélik, előnyben részesülnek.

A felvételi vizsgálat ideje alatt olyan pályázók, akik ebbeli szandékukat a papnevelő intézet aligazgatójának *eleve* bejelentik, a papnevelő intézetben ingyenes ellátásban részesülnek.

1478
1903.

A püspöki Tápintézetbe való felvétel.

Mindazok a kik a Pécsi Püspöki Tápintézetben a jövő 1903/1904. iskolai évben akár püspöki tápintézeti alapitványomnak terhére, akár más jóltevő adományából fentartott ingyenes, vagy pedig fizetéses helyet elnyerni óhajtanak, folyamodványaikat Hozzám czimezve a tápintézet igazgatójánál (Komócsy István, Papnövelde-utcza 7. sz.) legkésőbb f. é. julius 2-ig nyujtsák be.

Figyelembe veendők a következők:

1. A folyamodványhoz csatolandó az 1902/1903 tanévről szóló iskolai bizonyitvány, keresztlevél.

2. A folyamodványban pontosan kitüntetendő a szülők (gyám) vallása, polgári állása, lakása (utolsó posta).

3. Amennyiben valaki olyan helyre kérelmezi felvételét, melyet az egyházmegyei esperesi kerületek, tanitótestületek vagy egyesek tartanak fenn: folyamodásaikat a fentartók közvetitésével avagy ajánlólevelével nyujtsák be.

4. Személyes megjelenés nem szükséges, de a viszonválasz és az okmányok biztositására egy ajánlott levél dija (45 f.) pósta bélyegekben csatolandó.

5. Azoknál, kik az elmult iskolai évben nyertek már ellátást a tápintézetben, ezen körülmény jelzendő, valamint az is, kinek jótéteményét élvezték.

6 Elemi és kereskedelmi iskolások a tápintézetbe föl nem vétetnek. Tanitóképezdészek, középiskolások (gymnazium, reál- avagy polgári iskolások) közül is csak olyanok vétetnek fel, kik legalább elsőrendü osztályzatot nyertek.

7. A pécsegyházmegyei tanitók gyermekeinek az általam létesitett alapitványi helyekre elsőbbségük van.

8. Egyesek fizetéses helyeket is nyerhetnek. Ez esetben a tápintézeti ellátás dija, melyért ebédet s vacsorát kapnak a növendékek, 10 hónapra 120 K., mely összeg felvétel esetén a fizetéses növendékek részéről előre fizetendő és pedig vagy szeptember elején egész évre, vagy pedig szeptember és január hónapok elején fél évre mindig az intézet igazgatójánál. Késedelmezés esetén az igazgató záros határidöt szab, melynek be nem tartása a növendék elbocsájtását vonja maga után.

9 Azon egyesek és testületek, kik állandóan tartanak fenn tápintézeti helyet avagy annak czéljaira egyszer s mindenkorra adakoznak valamit, az 1901. évi X-ik számu püspöki körlevél 3151/1901. számu rendelete értelmében november és junius havában az egyházmegyei alapitványi hivatal czimére küldjék be járulékaikat. Az összegek utalványozásánál a következőket tartsák szem előtt: 1. Jelezzék minden alkalommal a beküldött összeg czélját. 2. Részletezzék névszerint is kinek mennyi a) A megigért járuléka b) mennyit fizetett meg abból. 3. Külön irják meg ha egyszer s mindenkorra megajánlott összeget is küldenének

Ha valamely kerület vagy egylet, mint erkölcsi testület tart fenn egész vagy fél ingyenes helyet, a 2-ik pont alatt emlitett részletezés el is maradhat.

10. A felvett növendék tartozik mindenben az intézet szabályaihoz és az igazgató rendelkezéséhez alkalmazkodni.

Meg nem felelő viselet vagy rossz tanulás esetén az intézetből eltávolittatik. Az igy eltávolitott vagy önkényt távozó növendékek befizetett dijaikat a már megkezdett hónapra nem kapják vissza.

1479
1902.

A m kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1902. év 11188. sz. körrendelete az óvónők. tanitók és tanitónők magyar honossága tárgyában. — Valamennyi kir tanfelügyelőségnek és tanfelügyelőségi kirendeltségnek. — Figyelemmel az 1883. évi I t.-c. 15 §-ára, melynélfogva állami tisztségre csak az nevezhető ki, a ki magyar állampolgár, ennélfogva felhivom a királyi tanfelügyelőséget, hogy az állami kisdedóvodák- s állami elemi iskoláknál az óvónői, illetve tanitói állomásokra kiirandó pályázati hirdetésekben jövőben mindenkor kösse ki azt, hogy a pályázók magyar honosságukat igazolni kötelesek. Óvónők, tanitók és tanitónők magyar honossága.

Kinevezésre, sőt helyettesitésre is a királyi tanfelügyelőség mindenkor csak magyar honost hozhat javaslatba és teendő javaslatában azt a körülményt, hogy a javaslatba hozott óvónő, tanitó, tanitónő magyar honos-e, mindenkor külön is hangsulyozni köteles.

Javaslatai alkalmával tehát ne elégedjék meg a Magyarországon szerzett tanképesitö okmány bemutatásával — mert ilyet külföldi honos is megszerezhet — hanem az okmány nyomán és adatai alapján követelje az érdekelt fél magyar honosságának igazolását is.

Ügyeljen továbbá a királyi tanfelügyelőség arra, hogy a fentirt rendelkezések a községi népoktatási intézeteknél hirdetendö tanitói és tanitónői pályázatokba is bevétessenek. — Budapest, 1903 február 17-én.

1480
1903.

Vallás- és közokt. ministeri rendelet az alkoholizmus terjedésének megakad. tárgyában.

A vallás-és közoktatásügyi nagyméltóságu m. kir. minister urnak az alkoholizmus terjedésének megakadályozása tárgyában az államiskolák ellenörző közegeihez intézett rendeletének mását alább egész terjedelmében miheztartás czéljából azon reményben közlöm az egyházmegyei tisztelendö lelkészkedö papsággal, különösen pedig az iskola-igazgató plébánosokkal és a *kerületi esperes-tanfelügyelőkkel*, hogy nemcsak az iskolában fognak egyházmegyém tanitói karával a valóban testet és lelket ölö alkoholizmus terjedésének megakadályozása érdekében a a legserényebben közremüködni, hanem hivatásukhoz képest lelkipásztori tevékenységük terén és társadalmi uton is, *oktatva* és *felvilágositva* oda fognak hatni, miszerint az alkoholizmusnak és pusztitásainak gátat vessenek. Ugy a pap, mint a tanitó, ha hivatásának magaslatán áll, nem zárkózhatik el az e téren való közremüködéstöl s ha czélirányosan és öntudatosan munkálkodik, sok üdvöset érhet el és sok áldást terjeszthet.

A vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszter f. é. április hó 24-én, 1125/1903. eln. sz. a. kelt és valamennyi kir. tanfelügyelöhöz, a felső keresk. iskolák kir. föigazgatójához, a felsőbb leányiskolák miniszteri biztosához és a kereskedö- és iparostanonc iskolák föigazgatójához intézett rendeletének másolata:

Az alkoholizmus népünk között is egyre nagyobb mértékben terjed, és a hol megjelenik, mindenütt nyomon követi elválaszthatatlan szövetséges-társa, a nyomor: a lelki és a testi elzüllés, a munkakedvnek,- a munkabirásnak és a keresetképességnek csökkenése, az állami lét- és a társadalmi rend szilárd alapjait képező családi élet legszentebb kötelékeinek meglazulása, a hit-élet aláhanyatlása; egy szóval: az erkölcsi és anyagi pusztulás.

A népünket pusztitó eme veszedelemmel szemben az erkölcsi élet irányitásának egyik legfontosabb és legjótékonyabb hatásu tényezöje az iskola sem maradhat tétlenül. Jól tudom ugyan, hogy az iskola egymagában gyenge arra, hogy ily rettenetes ellenséggel megküzdjön, de bizom a társadalom támogatásában s megvagyok róla győződve, hogy úgy mint a müvelt világ több államában, nálunk is, az egyesült, a nemes célban összeforrott kitartó erőfeszitést áldás fogja kisérni.

Hogy az iskola is kivehesse a maga részét az alkoholizmus ellen folyta-

tott küzdelemből, további eljárás végett és Czimnek jövőben való szigoru miheztartásául ezennel elrendelem, hogy a legmesszebbmenőleg gondoskodjék a Czim arról, miszerint az ellenörzésére bizott és a fenhatósága alá rendelt tan-intézetek minden osztályában az illető osztály tantervéhez illeszkedve és növendékeinek értelmi fejlettségi fokához mérten, az olvasókönyvhöz kapcsolódva, vagy az egészségtan és az embertan tanitása fonalán, az alkoholizmus nyomán jelentkező anyagi és erkölcsi veszedelmek és a nemzet jólétét aláaknázó pusztitások az egészségügy, a köz-erkölcs és a közgazdaság szempontjaiból megvilágitva, a tanulókkal, úgy a fiú-mint a leány-iskolákban megfelelő módon megismertessenek.

Figyelmeztetem egyben Czimet, hogy bármily foku iskoláknak bármely osztálya számára irt olvasókönyvet, a jelen rendelet kibocsátása után megjelenő uj kibocsátása után megjelenő uj kiadásában, iskolai használatra engedélyezni csak abban az esetben fogok, ha az alkohol elleni küzdelmet valamely oldalról megvilágitva, legalább egy olvasmánynyal támogatni fogja. Az embertannal foglalkozó paedagógiai és természetrajzi, valamint az egészségtani tankönyvek is, engedélyezésre számot csak abban az esetben tarthatnak, ha kellően megfelelnek a jelen rendeletben kifejezésre jutott intentióknak.

Buzditsa Czim továbbá a fenhatósága alá tartozó iskoláknál müködő tanerőket, hogy úgy faluhelyen, mint pedig a városban alkohol-ellenes egyesületek létesitésén buzgólkodjanak és figyelmeztesse az illetőket, hogy ezen irányban kifejtendő eredményes tevékenységüket különös érdeklődéssel kisérem és érdemeiket számon fogom tartani.

Végül elvárom Czimtől, hogy iskolalátogató és ellenőrző tevékenysége közben szorgos gonddal győződjék meg az e rendeletemben foglaltaknak miként történt foganatositásáról, — és úgy ezen irányban, — valamint a tan-erőknek netalán társadalmi uton kifejtett idevágó tevékenységét illető tapasztalatairól, terjeszszen Czim ide minden iskola év végén részletes és kimeritő véleményes jelentést.

Budapest, 1903. április hó 24-én.

Wlassics Gyula.

1481
1903.

Az országos kath. tanitói segélyalap középponti bizottsága elnökének kérelmére a Herkulesfürdő tekintetes Igazgatósága az *Országos kath. Tanitói Segélyalap* tagjaira is kitertjesztette azon kedvezményt, mely szerint a nevezett fürdő esetleges használatánál a jul. 1.—aug. 26. terjedő idő kivételével 50% engedményt élvezhetnek.

Orsz. kath. Tanitói Segélyalap tagjai részére kedvezmény Herkulesfürdőn.

Miről oly felhivással értesitem a tiszt. lelkészkedő papságot, hogy a fentnevezett egyesület tagjainek ezen kedvezményt hozzák tudomására azon hozzáadással, mely szerint a kedvezményt élvezni óhajtók tagsági könyvecskéjüket igazolásul a fürdő igazgatóságnál bemutatni tartoznak.

1482
1903.

Miniszteri rendelet a kézbesitési utasitás tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1903. évi 4520. eln. számú körrendelete a m. kir. belügyminiszter által kiadott kézbesitési Utasitás közzététele iránt.

Kivonat a m. kir. belügyminiszter úrnak 1900. évi 4600. sz. rendeletével kiadott kézbesitési Utasitásból

Az 1901: XX t.-cz. 44. §-ában nyert felhatalmazás alapján 1902. évi november hó 28-án hozott ministertanácsi határozat értelmében a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló 1901: XX. t.-czikknek a kézbesitést tárgyaló IV. fejezetében foglalt rendelkezések (25—30. §-ok) 1903. évi január hó 1-én életbelépnek.

A ministerium az 1901: XX t.-cz. 29. §-a alapján a kézbesitési eljárás részleteit következőleg szabályozza:

I.

Magánfelek részére postai uton kézbesitendő hivatalos iratok feladása.

1. §.

A közigazgatási hatóságoknak a hivatalos iratokat olyan alakban kell a postára feladniok, hogy ezek a postai kezelésre alkalmasak legyenek.

E végből hivatalos iratot — a menyiben nem levelezölappal való elintézésről van szó — rendszerint boritékba kell helyezni s a boritékot leragasztani.

Ha azonban a kézbesitendő irat csak egy iv terjedelmü és az ivnek csak két első oldala van beirva, a külön boriték használata mellőzhető s az iratot levélalakba való összehajtogatás által kell a postai kezelésre alkalmassá tenni. A levél lezárása, a mi (az összehajtott irat széleinek egymásba illesztése után) akár ostyával, akár pecsétviaszszal, akár enyvezett papirpecséttel (vignetta) történhetik, ebben az esetben sem maradhat el.

Nyitott, vagy egyszerüen összehajtott iratot a posta levél gyanánt nem fogad el.

2. §.

A boriték, illetőleg a levélalakba összehajtogatott iratot czimlapján felül fel kell tüntetni a feladó hatóság megnevezését (nyomtatva vagy bélyegző lenyomattal) és a boritékban foglalt irat vagy iratok iktatószámát; középütt a czimzett fél nevét és foglalkozását, alul a jobb sarokban a czimzett fél lakóhelyét, alul a bal sarokban pedig a portómentességi záradékot.

Kiváló gondot kell forditani a czimzett fél nevének és lakásának pontos és olvasható megjelölésére.

E végből különösen kis- és nagyközségekben kézbesiteudő leveleken akkor, ha a czimzett családi neve a gyakrabban előforduló nevek közé tartozik s az illető

megkülönböztetésül valamely melléknevet is használ, ez útóbbit is ki kell tenni: pl. Nagy Gábor (Péter fia) Férjes vagy özvegy nőknél akkor, ha a férj neve a sürübben előforduló nevek közé tartozik, férjük után viselt nevükön kivül saját családi és utónevüket is fel kell tüntetni.

Továbbá a városokba és nagyobb községekbe szóló leveleken az utczát és lehetőleg a házszámot is, Budapestre szóló leveleken ezenkivül a közigazgatási kerületet s a házszám mellett az emeletet és ajtószámot is fel kell tüntetni, pl. „Horvát Sándor szabósegédnek, Gál József szabómesternél Budapesten, IV., Zöldfa-utcza 20-ik sz. III. em 15“

Hogy a pontos czimezés lehetséges legyen, mindezen adatok megszerzésére és feljegyzésére már az illető ügy esetleges előzetes tárgyalásánál figyelemmel kell lenni.

Ha a fél lakókelyén postahivatal nincs, az utolsó postát is meg kell jelölni; más vármegye területén fekvő községbe szóló levelekre a község neve alá a vármegye nevét is ki kell írni.

Mindennemű megtisztelő czimzést (tekintetes, nagyságos stb.) mellőzni kell.

3. §.

A czimzésnél a következő rendelkezésekre is figyelemmel kell lenni:

Ha a fél a levelek átvételére külön megbizottat jelentett be a közigazgatási hatóságnál, a kézbesitések teljes joghatálylyal ennek kezéhez is történhetnek.

Ha fél ügyvédet vall a kézbesités az ügyvéd kezéhez történik.

Ha több érdekelt fél közös, együttes beadványt (panaszt, kérvényt, felebbvitelt) ad be a közigazgatási hatósághoz, a közigazgatási hatóság intézkedését tartalmazó iratot a beadvány aláirói közül csak annak kell kézbesíttetni, a ki a beadványt első helyen irta alá; kivéve, ha magában a beadványban a kézbesitendő irat átvételére más személy van kijelölve, a mely esetben a kézbesités a kijelölt személy kezéhez történik.

4. §.

A czimet (a feladó hatóság neve, a czimzett neve, foglalkozása, rendeltetési hely és portómentességi záradék) a levélre az állam hivatalos nyelvén, vagyis magyurul kell ráirni.

Rendeltetési helyként mindig az illető község hivatalos nevét (1898 : IV. t. cz.) kell feltüntetni.

5. §.

Általános szabály, hogy a leveleket közönséges levélként kell feladni (ajánlás és térti vevény nélkül.)

Térti vevénynyel kell feladni a jogkövetkezmények terhe mellett történő idézéseket, a fellebbezéssel megtámadó véghatározatokat, valamint azokat az iratokat,

melyeknek megtörtént kézbesitéséről a feladó hatóságnak mindig okmányszerü meggyöződést kell szereznie.

Ajánlva csak oly leveleket szabad feladni, a melyek pótolhatatlan vagy csak költséges utánjárással pótolható okiratokat tartalmaznak.

Ha az ezen szakasz második bekezdésében emlitett eset forog fenn, az ajánlott leveleket is térti vevénynyel kell feladni.

6. §.

A térti vevény vagy $^1/_4$ iv nagyságu közönséges papiroson, vagy fehér szinü vastag papirlapon készült — válaszos levelezőlap alaku — nyomtatvány, melynek szövege ez:

TÉRTI VEVÉNY.

A feladó hatóság neve és székhelye: .....

1	2	3	4	5	6
A kézbesitendő ügydarabnak		Neve és lakása a félnek vagy képviselőjének, a kinek részére a hivatalos irat kézbesitendő	A kézbesités helye, éve, hónapja és napja s az átvevő aláirása	Postai kézbesités esetén a kézbesités kelte s a kézbesitő postaközeg aláirása, alatta a postahivatal hely és kelti bélyegzőjének lenyomata	Községi közeg által történt kézbesités esetén a kézbesitő hatósági közeg megjegyzése a kézbesités módjára, idejére vagy az akadályra nézve keltezéssel és aláirással
iktató szám	neme és mellékleteinek száma				

A térti vevény 1—3. rovatait a feladó hatóságnak kell kitöltenie. Ugyanez a hatóság irja fel, vagy előre rányomatja a térti vevény felső részére, illetőleg a levelezőlap alakú térti vevénynek a czimzésre szolgáló oldalára a saját pontos czimét (a feladó hatóság neve és székhelye), hogy igy az irat kézbesitése után a térti vevény a feladó hatósághoz akadálytalanul visszaküldhető legyen.

A térti vevényt keresztfonállal a levél hátoldalához kell kötni, még pedig úgy, hogy a „Térti vevény“ felirat ne legyen elfedve.

Az ilyen levél czimlapjára feltünő módon fel kell irni és vörös irónnal körül kell keriteni ezt a szót: „Térti vevénynyel“, vagy — még czélszerübben — a levél czimlapjára enyvezett keskeny, rövid, vörös szinü papirszalagocskát (czimkét) kell ragasztani, melyre a „Térti vevénynyel“ szó reá van nyomtatva.

7. §.

Magánfeleknek szóló hivatalos leveleket a postára épen úgy és ugyanazon postafeladókönyv mellett kell feladni, mint a hatóságoknak szóló leveleket.

A postára feladott küldeményekről két postafeladókönyvet kell vezetni és pedig:

1. a közönséges levelekről;
2. az ajánlott levelekről (és csomagokról).

A postafeladókönyvbe csak a tényleg postán feladott küldeményeket szabad bevezetni; ellenben azokat nem, melyeket az illető hatóság saját közegeivel kézbesit.

A közönséges levelekről vezetett postafeladókönyv mintája ez:

1		3	3	4	5
Az ügydarab		A feladás ideje	A czimzett hatóság vagy fél megnevezése	A rendeltetés helye	Az átvétel elismerése
száma	súlya				

Az ajánlott levelekről (csomagokról) vezetett postafeladókönyv mintája ez:

1		2	3	4	5	6
Az ügydara		A feladás ideje	A czimzett hatóság vagy fél megnevezése	A rendeltetés helye	Az ajánlási szám	Az átvétel elismerése
száma	súlya					

A postafeladókönyvek 1—4. rovatait a feladó hatóság tölti ki.

8. §.

A feladó hatósághoz visszaérkező térti vevényeket ahhoz az ügyirathoz (idézés, véghatározat stb.) kell elhelyezni, a mely ügyirat kiadványának átvételét igazolják.

9. §.

A közigazgatási hatóságok a magánfeleknek szóló hivatalos leveleket akkor is, ha azok más hatóság (más vármegye, járás, város stb.) területén laknak, a feleknek postai uton közvetlenül küldik meg.

A megmagyarázás mellett kézbesítendő hivatalos iratok kézbesitése körül követendő kivételes eljárás a 24. §-ban van szabályozva.

A helybeli kézbesitéseket a hatóságok jövőben is akár saját külön közegeik utján végezhetik, akár pedig a posta utján, a szerint, a mint a helyi körülmények között az egyik vagy a másik eljárás czélszerübb

1483/1903.

Az orsz. kath. tanitói segélyalapból nyerendő ösztöndijak- és segélypénzekért benyujtandó kérvények határideje.

Az *Országos Kath. Tanitói Segélyalap* Elnökségének 166/1903. szám a. kérelme kapcsán az alábbi *Felhivást* oly utasitás mellett közlöm a t. *iskolaigazgató plébánosokkal*, hogy azt az „Országos kath. Tanitói Segélyalap“ plébániájuk területén müködő tagjainak haladéktalanul hozzák tudomására.

Felhivás. Az „Országos Kath. Tanitói Segélyalap“ mindazon t. Tagjait, a kik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében jogositva vannak ösztöndijak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 20 §-ának e) pontja szerint az alapgyüjtőbizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal utján sziveskedjenek f. évi *julius 15-ig* az illető *főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz* beterjeszteni.

Szives tájékozásul megjegyzem, hogy a központi bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesitése végett alá kell iratni az illetékes plébános által. Ezen hitelesités sem községi, sem müködési bizonyitványnyal nem helyettesithető. Ami a melléklendő iskolai bizonyitványokat illeti tekintettel arra, hogy a központi bizottság ülése csak augusztus utolsó napjaiban tartható és igy a folyamodványok elintézése az iskolai beiratások idejéig alig eszközölhető, legczélszerübb hiteles másolatokban becsatolni.

Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azon t tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap ilynemü jótéteményét.

Végül a t. Tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, a melyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve; továbbá a melyek nem az egyházi hatóságok utján, vagy a kitüzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni.

Datum in Püspök-Szent-László, die 8-a Maji a. 1903.

Samuel, m. p.
episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS, TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (B. MADARÁSZ) 1903.

VI.

ALLOCUTIO

SS. D. N. LEONIS PAPAE XIII.

DIE 20. FEBR. 1903. IN AULA BEATIFICATIONUM HABITA.

1612
1903.

Venerabiles Fratres, Dilecti Filii.

Allocutio Ss. D. N. Leonis PP. XIII. habita die 20 Febr. 1903 in aula beatificationum.

Quod haec apostolici muneris longinquitas uno post beatum Petrum exemplo Nobis contigit, sane nil tale meritis, divinae bonitatis memorabile ac singulare beneficium Nobiscum agnoscite Quandoquidem, si itinera flexusque naturae usitati spectentur, quota spes erat ut Nobis inter extrema senectutis hodiernus illucesceret dies? Atque illius summi Principis atque omnia moderantis Dei in hoc etiam providentia apparet, quod auspicato contigit ut per occasionem privati eventus maiorem flammam pietatis multi ubique gentium conciperent.

Quippe multitudo ingens gratulantium Nobis et fausta comprecantium hoc tempore, nequaquam Nos privatis, sed personam, quae geritur a Nobis, contemplantur animo et colunt. Id ipsa hodie testatur praesentia vestra: nam si convenire tam frequentes in hunc locum obsequii caussa placuit, quid magis pepulit animum, quam imago Petri? Immo vero haec ipsa munera, communis populorum pietatis non vulgare testimonium, Corona tergemina, Claves mysticae, nihil nisi vim ac maiestatem romani Pontificatus loquuntur. Nec absimilem significationem habet percussum memoriae caussa numisma insigne, et quidquid collatum undique ad opera templi Lateranensi fuit: voluntas enim honorandi Pontificis impulit ad liberalitatem

His ex rebus, propter id maxime quod in honorem vertunt Domini nostri Dei, tempestivum solatium inter amara curarum percipimus. Amanter ergo, quotquot heic adestis, complectimur, vos in primis, dilecti filii, agendae magnificentius celebritatis auctores et principes. Singulare studium vestrum curasque hac de caussa

ultro susceptas grato animo prosecuturi sumus et memori. Haec vero a Nobis tamquam mandata novissima accipite mentibusque insculpite universi, salutem non nisi in Ecclesia, instrumentum salutis praevalidum ac perpetuum in Pontificatu Romano Dei iussu esse quaerendum.

1613
1903.

A hitoktatásról szóló táblázatos kimutatások beküldése szorgalmaztatik.

Vonatkozással 1898. évi V. sz. körlevelemben 1040. sz a. a hitoktatás lelkiismeretes és buzgó teljesitése érdekében kibocsátott rendeletemre utasitom a t. iskolaigazgató plébánosokat, miszerint a *hitoktatás teljesitéséről szóló*, fentidézett rendeletemben előirt *táblázatos kimutatást* az iskolai szorgalmi idő befejeztével azonnal kiállitsák és hogy a tanitók megkivánt aláirása arról ne hiányozzék, azt általuk is azonnal aláirassák. Az igy kiállitott táblázatos kimutatások a kerületi esperes-tanfelügyelőkhöz küldendők.

A kerületi esperes-tanfelügyelők a hiányosan kiállitott kimutatásokat helyesbités czéljából visszaszármaztatni-, a be nem érkezetteket pedig szorgalmazni tartoznak, hogy az egybegyüjtött összes kerületi táblázatos kimutatásokat *Junius hó végeig* az **Egyházmegyei Hatóság** czimére beterjeszthessék.

1614
1903.

A baranyavári választó kerületben uj autonomiai képviselő választás rendeltetik el.

Nagyméltóságú Bittó István urnak, a magyarországi kath. egyház autonomiáját szervező gyülésbe a baranyavári kerület által megválasztott autonomiai képviselőnek elhalálozása folytán új választás vált szükségessé. Amiért is felhivtam a központi bizottság elnökét, t. Csonka Nándor baranyavári plébánost, hogy a választó kerület egyes plébániáinak ötös bizottságával érintkezésbe lépvén, a jóváhagyott választási módozatok szemmel tartása mellett a választást junius 30-ikáig megejtse.

Miről tudomásvétel és megfelelő eljárás végett értesitem a siklósi, dárdai és baranyavári esperesi kerületek tisztelendő lelkészeit.

1615
1903

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Ministernek a német uj egységes helyesirás tárgyában 1902. évi 1670. eln. szám alatt kiadott körrendelete.

Valamennyi főtiszt. autonom felekezeti egyházi főhatóságnak. — Miután a németbirodalmi államok, Svájczczal és Ausztriával egyetértőleg abban állapodtak meg, hogy véget vetnek az országonként divó külön és eltéréseiben változatos ortografiának és helyébük a német ajku nyelvterületek és tartományok hivatalos kiküldöttei részéről megállapitott és elfogadott uj (egységes) német helyesirást teszik kötelezővé iskolákban és a hatóságok hivatalos használatában egyaránt: és mivel a *német uj egységes helyesirás* már valamennyi német nyelvü országban életbe is lépett és kötelezővé tétetett, hasznossági szempontból szükségesnek tartom, hogy hazai iskoláink is e körülményt figyelembe vegyék. Utasitom ennélfogva a közvetetlen rendelkezésem és vezetésem alatt álló összes tanügyi tényezőket és iskolákat, hogy

ezen ujitásra tekintettel legyenek és a németnyelvi oktatásnál ezen uj egységes helyesirást kövessék.

Egyuttal elrendelem, hogy az uj német nyelv- és olvasókönyvek s a meglevőknek uj kiadásai az egységes német helyesiráshoz alkalmazkodjanak. De a jelenleg használatban levő kiadások tovább is használhatók, söt (hogy szegény szülőkre ezzel uj terhet ne rójunk) ugyanazon könyvnek uj kiadása mellett is használhatni a régit, kivéve ha az uj kiadás tartalmi tekintetben is tetemes változást szenvedne.

Erről Czimet becses tudomás végett tisztelettel értesitem. — Budapesten, 1903. évi márczius hó 31-én.

Wlassics Gyula s. k.

1616
1903

Valamennyi főtiszt. egyházi Főhatóságnak, melynek alá felekezeti tanitó-, tanitónő vagy óvónőképző-intézet tartozik. — A tanitóknak az országos tanitói nyugdij- és gyámintézetbe való felvételénél, amikor az igényjogosultak ugy tanitói oklevelüket, valamint születési anyakönyvi kivonataikat bemutatni tartoznak, minduntalan tapasztalni kellett azt, hogy a tanitó- és tanitónőképző-intézetek a tanképesitő oklevelek kiállitásánál nem járnak el mindig a kellő gonddal és sokszor az illetők vezeték- és utóneveit az oklevélre a felek bemondásai alapján helytelenül vezetik rá, hogy e tekintetben — de néha a születési időre vonatkozólag is — az oklevelek és az anyakönyvi kivonatok között kisebb-nagyobb eltérések mutatkoznak.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Ministernek 1903. évi 17595. s.z a. kelt rendelete a tanitó-, tanitónő- és óvónőképesitő oklevelek helyes kiállitása tárgyában.

Ezek az esetek, a melyek az igényjogosultak személyazonosságának megállapitásánál zavart okoznak és különben is megengedhetetlenek, oly gyakran ismétlődnek, hogy indittatva érzem magamat a főtiszt. egyházi főhatóságot is tiszteletteljesen felkérni arra, miszerint a főhatósága alá tartozó hasonnemű intézetek igazgatóit utasitani méltóztassék, hogy az oklevelek kiállitásánál az illetők anyakövi adatait mindenkor a születési anyakönyvi kivonatok alapján helyesen jegyezzék be. — Budapesten, 1903. évi márczius hó 21-én.

Wlassics Gyula, s. k.

1617
1903

Az elemi iskolai szegény tanulók részére társadalmi uton létesitendő ingyen konyhák tárgyában a vallás- és közoktatásügyi nagyméltóságu m. kir. miniszter urnak körrendeletét alább egész terjedelmében közlöm a tisztelendő egyházmegyei papsággal, egyben felkérem a tisztelendő *iskolaigazgató plébánosokat*, hogy hivatásukhoz képest ezen igazán áldásos emberbaráti intézménynek a vezetésök alatt álló iskolákkal kapcsolatban való létesitése érdekében saját hatáskörükben, a körülményekhez és helyi viszonyokhoz mérten valamely megfelelő alakban szintén buzgolkodjanak.

Ingyen konyhák szegény elemi iskolai tanulók számára.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. — 13449. szám. — Kör-

rendelet. Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelőségi kirendeltségnek. — A tankötelezettség végrehajtásának egyik nagy akadálya a nép szegénysége, a tankötelesek ruhátlansága és az a körülmény, hogy az iskoláktól távolabb eső gyermekek, a kiket szülőik kellő déli eléggel el nem láthatnak, ezen okból az iskolát nem látogatják, vagy a mennyiben látogatják is, a gyenge táplálkozás miatt testileg-lelkileg elernyednek és az oktatási munka rájuk nézve jóformán kárba vész.

Ezen bajok közül a ruhátlanságra már rámutattam az 1901. évi 32055. szám alatt kelt körrendeletemmel kiadott áll. el. isk gondnoksági Utasitás 36. §-ában és az 1902. évi 44246. sz a kelt rendelettel kiadott községi iskolaszéki utasitás 43 §-ában, mely szerint az áll. el. iskolai gondnokság illetve a községi iskolaszék felhatalmaztatott, hogy az iskolai birságpénzek egy részéből a szegény gyermekeknek ruhával való segitésére alapot gyüjtsön s azt társadalmi uton is gyarapitsa.

Nem kevésbbé fontos, sőt a tanitási eredmény fokozása, a tanulók testi-lelki fejlődésének előmozditására, nemkülönben a szülők és társadalom érdeklődésének, sőt az iskola iránt való szeretetének felkeltésére alkalmas tevékenység az, ha ha az iskolát távolabbról látogató szegény gyermekeknek déli étkezéséről az iskola tanitói testülete és helyi felügyelőhatósága gondoskodni tud. A csongrádi áll. el. iskolai gondnokság, a tantestület és az ottani társadalom nemeslelkü, vállvetett felbuzdulása és áldozatkészsége folytán létrejött szegény gyermekkonyha szép sikerei után erős a hitem, hogy a állami elemi iskolák gondnokságainak és a községi jellegü iskolák iskolaszékének a tanitótestületekkel való buzgó mukássága egyebütt is képes lesz hasonló eredményeket elérni; hogy t. i. társadalmi téren összegyüjtendő részint pénzbeli, részint terménybeli adományokból az iskolát messziről látogató szegény vagy általán otthon kellő táplálékban nem részesülő szegény gyermekek déli étkezésben részesittessenek.

A cél nemes és nemcsak emberbaráti, de tanügypolitikai szempontból is támogatására érdemes, mert egyrészről a tanulók jelentékeny részének lehetővé teszi az iskolábajárást, másrészről a szegényebb gyermekek testi, lelki elernyedésének elejét veszi s igy a tanitás munkáját már ezért is eredményesebbé teszi, de nagyfontosságu ezen jótékony intézmény megvalósitása azért is, mert a tanuló ifjuságnak az iskola iránt való szeretetét felkelti és állandóan ápolja és igy az iskolamulasztások jelentékeny apadására fog vezetni, de azért is, mert a társadalomnak és a szülőknek egyrészről meleg érdeklődését, másrészről az iskola iránt való háláját felébreszti s végül a tanitó nevelői és oktatói és evvel általános társadalmi tekintélyét emeli.

Ezen indokokból kijelentvén, hogy a szegény gyermekkonyhák létesitésének ügyét melegebb érdeklődéssel fogom kisérni, felhivom Cimedet, hogy mindazon áll. el. és községi el. népiskolák gondnokságait, iskolaszékeit és tanitótestületeit, melyekben számosabb szegény tanuló van, hivja fel, hogy ezen intézménynek társadalmi uton való létesitése iránt buzgó munkásságot fejtsenek ki, s az eredményről Cimed-

nek a folyó év végéig tegyenek jelentést, viszont Cimed is eljárása eredményéről ugyanakkor tegyen ide jelentést.

A siker érdekében elvárom Cimed buzgalmától, hogy fontosabb helyeken Cimed maga áll a kitejtendő társadalmi munkásság élére, s azt személyesen irányitja, s tekintélye latbavetésével biztositandja a kivánt sikert.

Végül óhajtom, hogy az uj gondnoksági utasitás fent érintett 36 §-ában illetve az iskolaszéki utasitás 43 §-ában jelzett s a szegény gyermekek felruházására gyüjtendő alap gyarapitása az előbb vázolt társadalmi mnnkásság körébe bevonassék, főleg pedig abban az irányban, hogy ha jobb módu szülők rábirassanak arra, hogy gyermekeik viseltes, de még használható ruháit szegény gyermekek felruházására a gondnokságnak, iskolaszéknek átszolgáltassák. — Budapesten, 1903. évi április hó 3-án. — *Wlassics Gyula* s. k.

1618
1903

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 903. évi 791. eln. számú rendelete, a m. kir. központi Statisztikai Hivatal kiadványaira való előfizetés tárgyában. — Valamennyi főt. egyházi hatóságnak.

A Statisztikai hivatal kiadványai ajánltatnak

A m. kir. központi Statisztikai Hivatal 1903. évi kiadványaira előfizetési felhivást bocsátott ki.

E kiadványok a következők lesznek:

1. A Magyar Statisztikai Évkönyv 1902. évi (X-ik) évfolyama
2. A Statisztikai Havi Közlemények 1903. évi (VII-ik) évfolyamat
3. A Magyar Korona Országai Külkereskedelmi Forgalmainak Havi Eredményei 1903. évi (III-ik) évfolyama.
4. A magyar Statisztikai Közlemények új sorozatának folytatólagos 6—8. szám kötete.

A Magyarország Tiszti Czim- és Névtára, mely eddig a statisztikai hivatal többi kiadványaival egy sorozatban adatott ki, most már a kiadványsorozatból kiválasztva, külön jelent meg, azonban ezúttal is megrendelhető 12 koronányi bolti áron.

Ugyancsak e kiadványsorozattól függetlenül jelent meg az 1903 év elején a Magyar Kor. Orsz. Helységnévtára, a mely szintén megrendelhető a megállapitott 15 korona bolti áron

Az 1903. évi kiadványsorozatba tartozó összes — mintegy 500—600 ivre terjedő — kiadványok előfizetési ára együttesen 20 korona.

A kiadványsorozat egyes részei azonban ezúttal is megrendelhetők külön is; igy elő lehet fizetni a Magyar Statisztikai Évkönyvre és a Magyar Statiszikai Közlemények három (6., 7. és 8.) kötetére együttesen 15 koronáért, továbbá a Statisztikai Havi-Közlemények és A Magyar Korona Országai Külkereskedelmi Forgalmának Havi-

Eredményei egész évi folyamára 5—5 koronáért. Közös előfizetés esetében azonban egy-egy csoportra aránylagosan több esik, úgy, hogy legelőnyösebb és legajánlatosabb a 20 koronán való együttes előfizetés.

A Statisztikai Havi Közlemények és a külkereskedelmi forgalmat ismertető havi füzetek — kivételével — amelyek füzve jelennek meg — az összes kiadványok ugy, mint eddig, erős vászonkötésben fognak közrebocsáttatni.

Az előfizetési pénzek az 1903. évi kiadványokra a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz küldendők (Budapest, II. Oszlop-utca), legcélszerübben postautalványon. A statisztikai hivatal kéri az előfizetéseknek lehetőleg f. évi március hó végéig való beküldését, hogy a kinyomandó példányok száma iránt előre tájékozódhassék.

A kiadványok könyvárusi uton is megszerezhetők, azonban csak az előfizetési árnál jóval magasabban megállapitott bolti áron.

1619
1903

Utasitás a slavoniai lelkészek részére az állami nyugdijasok es kegydijasok halálának, férjhezmenetelének bejelentése tárgyában.

A királyi Horvát-Szlavon-Dalmát országos Kormány vallás- és közoktatásügyi osztályának 20.057/1902. sz. átiratát alább egész terjedelmében miheztartás végett közlöm egyházmegyém slavoniai részében müködő t. lelkészkedő papsággal.

Az országos autonom költségvetésből vagy a kir. horv.-szlav.-dalm. országos kormány kezelése alatt álló közalapitványokból nyugdijazottak, ellátást élvező özvegyek és árvák nyugtáinak megerősitési ügyében a Horvát, Szlavon és Dalmát királyság bánja által az 1899. évi dec. 24-én 6551/pr. kiadott rendeletének 9. §. értelmében kötelesek a plébánia hivatalok, g. k. lelkészi hivatalok és rabbinatusok a nyugdijazottak s ellátást élvező özvegyek és árvák halálát, valamint ezen utóbbiak férjhezmenetelét minden egyes esetben haladéktalanul az ellátás beszüntetése czéljából a kir. országos kormánynak bejelenteni. Jóllehet ezen rendelet a Horvát s Szlavon királyságban érvényben levő törvények és rendeletek tárában kinyomattatott (1900. I. db. 5. sz.) s ezen felül az 1900. évi január 28. 20.829. sz. alatti átirattal ugyanazon rendelet nyomtatott példányai az ottani plébánia hivatalok számára kellő számban a ft. püspöki Szentszéknek megküldettek — tehát minden irányban kihirdettetett, a plébánia hivatalok a fenn idézett rendeletet még sem tartják meg.

Ennek következtében a kir. országos kormány belügyi osztályának 1902. évi decz. 7. 91.189. sz. átirata folytán kéretik a ft. püspöki Szentszék, sziveskedjék a területén levő plébánia hivatalokat szigoruan felhivni, hogy az idézett rendelet 9. §-át pontosan megtartsák.

Becses intézkedéséről méltóztassék a főtisztelendő Szentszék értesiteni.

Zágrábban, 1902. decz. 20. A bán helyett

A. Pavić.

1620
1903

Az ifjusági római zarándoklat vezetőségének felhivását és programmját alább egész terjedelmében azon utasitás kapcsán közlöm a t. lelkészkedő papsággal, hogy arra a hivek figyelmét alkalmilag felhivják: Ifjusági zarándoklat Rómába.

Ifjusági zarándoklat Rómába. XIII. Leo 25 éves jubileuma alkalmából. Vaszary Kolos biboros hercegprimás védnöksége alatt.

A dicsőségesen uralkodó Egyházfő, XIII. Leó pápa, immár betölté pápaságának 25-ik évét s ezzel a 263 pápa közül, mint második látta meg Szt. Péter éveit Az egész keresztény világ még mindig hullámzik az örök város felé hódolni a nagy pápának.

Mi kath. Magyarok megmutattuk, hogy ragaszkodunk ahhoz a szentszékhez, melynek támogatását s szeretetét, különös gondját 1000 éves hazánk minden időben érezte s melyet a történelem hálával emleget. XIII. Leo is atyai jóindulattal van eltelve a magyar nemzet s különösen a magyar ifjuság iránt, amit számtalanszor bizonyitott ez évben is. Nem méltó-e tehát, hogy annak mutassuk be minél többször hódolatunkat, kit jubileuma alkalmából koronás fők is fölkerestek s neki leróták tiszteletük adóját. Menjünk még egyszer a jubiláris ünnepek alatt a szent atya elé, menjünk Rómába, fölhasználva a kedvező alkalmat, amely most előnyösen kinálkozik.

A magyar ifjuság szive legnemesebb érzelmektől dobog, a legtisztább eszmékért hevül, s a jóra, szépre legfogékonyabb. Magasztost, jót, szépet látni, tapasztalni és tanulni sehol ugy nem lehet, mint Rómába.

A magyar ifjuságnak, mely Rómát látni óhajtja, csak kis része járulhatott a husvéti zarándoklat alkalmából a szent atya elé, részben, mivel a husvéti ünnepek nem alkalmasak tanulmányi kirándulásra, részben más akadályok miatt.

A szt. Alajos ifjusági társulat vezetősége elhatározta, tehát, hogy mindazoknak, kiknek eddig rómába jutni alkalmuk nem nyilt a szünidő kezdetén, midőn az iskolák bezárulnak, midőn az ifjuság megkezdi szellemi és testi pihenését; Lorettón át az Örök Városba, a szent Atya elé, az Apostolok és sz. Alajos sirjához, a klasszikus müemlékekhez zarándoklatot vezet

Minthogy a zarándoklat ifjusági jellegü, és mivel a vezetőség senkit sem akar az utazásból kizárni elhatározta, hogy két menetet szervez, még pedig mindkettőt Fiume—Anconán keresztül.

Az egyikben csak ifjak és tanférfiak vehetneknek részt, a másikhoz bárki csatlakozhatik. A zarándoklat egy napot tölt Lorettóban és hat napot Rómában. Részvételi árak az ifjusági menet számára, beleszámitva utazást és teljes ellátást az uton és Lorettó illetve Rómában, II. osztályu vasut, I. osztályu hajó 120 korona, III. osztályu vasut, II. osztályu hajó 80 korona. Azok számára, akik a másik me-

nethez tartoznak, utazás, teljes ellátás I. oszt. 260 korona, II. oszt 20 korona, III. oszt. 102 korona. Indulás az évzáró vizsgára való tekintetből junius 26-án reggel Jelentkezni lehet junius 15-ig Bussay Tivadarnál rendező bizottság pénztárosánál Budapest, II, Lánczhid-utcza 4. a Fölvilágositással szintén a nevezett szolgál.

Tekintve a kedvező föltételeket reméljük, hogy az ifjuság s főleg a magyar növendékpapság, melynek máskor nagyobb utazásra alkalma nem nyilik, sietve fog a jubileumi zarándoklathoz csatlakozni

Förendezők: Fischer Ágoston a Jó Pásztor intézet lelkésze, a szent Alajos társulat országos igazgatója. Bussay Tivadar áldozár, nevelő, a szent Alajos társulat aligazgatója. Rendező-bizottsági tagokok: Dr. Lőrincz Gyula hit- és bölcselettudor, gymn. r. tanár, Szent István társulat és O. P. E. vál. tagja. Dr. Herald Ferencz bölcsészettudor, gymn. r. tanár, cs. és kir. tartalékos huszárfőhadnagy. Hofbauer György hitoktató, ó-budai tanoncz-otthon és legényegylet ellenőre. Molnár László hitoktató, a ker. iskolatestvérek lelkésze.

Kivonat a pécs-egyhm. alapitványi hivatal 1902. évi zárszámadásaiból.

1621/1903.

A pécs-egyházmegyei alapitványi hivatal 1902. évi zárszámadásából a t. egyházmegyei papságot érdeklő pénztárakról kiadott kivonatot jelen körlevelem melléklete gyanánt küldöm meg.

Irodalmi művek ajánltatnak. Tóth Mike „Életpálya választása.“

1622/1903.

„Életpálya választása“ czim alatt *Tóth Mike* Jézustársasági áldozópap, a *Hirnök* szerkesztője igen becses, kis művet adott ki, s azért ezt a t. egyházmegyei papságnak figyelmébe szivesen ajánlom. A tanuló ifjuság részére igen alkalmas vizsgai jutalom-, vagy bérmálási emlékkönyvül szolgál Ára füzve 80 fillér, csinos vászonkötésben 1 korona 30 fillér. Kapható fentnevett szerzőnél: Kalocsa. Kollégium.

Dr. Greksa-Lányi „Cantate“.

Dr. Greksa Kázmér zirc cist r. áldozópap, fögimn. tanár és *Lányi Ernő* egri székesegyházi karnagy, képezdei tanár szerkesztésében egyházhatósági jóváhagyással megjelent *„Cantate“* cz. ima és énekgyüjteményt a kath. tanuló ifjuság részére a t egyházmegyei papságnak, különösen pedig a középiskolai hittanároknak figyelmébe melegen ajánlom. Ára egész vászonkötésben 2 korona 40 fillér.

Datum in Püspök-Szent-László, die 27-a Maji a. 1903.

Samuel, m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis. Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1903.

VII.

DECRETUM.

URBIS ET ORBIS.

2053
1903.

Ex quo Beatissima Virgo Maria Spiritus Sancti gratia plena Eiusque luminis splendore illustrata, aeternum Dei consilium atque incarnati Verbi mysterium omni mentis et cordis obsequio atque affectu suscepit, Dei genitrix effecta, etiam Mater boni consilii meruit appellari. Insuper divinae sapientiae eloquiis instructa, ea vitae verba, quae a Filio suo acceperat et in corde servaverat, in proximos liberaliter effundebat. Neque solum in nuptiis Canae Galileae huius novae Rebeccae consiliis acquievere ministri; sed et pias mulieres aliosque Domini discipulos atque ipsos sanctos Apostolos eam audisse consiliatricem credere fas est. Quam praerogativam Deiparae Virgini agnitam et confirmatam fuisse deprehendimus, cum Jesus prope moriturus videns iuxta crucem matrem et discipulum stantem, quem diligebat, dixit matri suae: *Mulier, ecce filius tuus.* Deinde dixit discipulo: *Ecce mater tua.* Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Joannem autem omnes Christifideles tunc repraesentasse ab Ecclesiae Patribus traditum est. Item, approbante Apostolica Sede, ab antiquis temporibus tum a clero tum a populo christiano, opem simul implorante, ipsa Beatissima Virgo glorioso titulo *Mater boni consilii* consalutata est. Sanctissimus vero Dominus Noster Leo Papa XIII. ob suam et Fidelium singularem pietatem erga Matrem boni consilii sacramque eius Imaginem quae in Sanctuario Genestani praecipue colitur, postquam per decreta Sacrorum Rituum Congregationis anno 1884. novum Officium cum Missa pro die Festo approbaverit, et anno 1893. etiam scapulare proprium cum Indulgentiis concesserit; hoc vertente anno 1903 ipsum Sanctuarium, antea novis aedibus hospitalibus suo aere ampliatum, ad Basilicae Minoris gradum et dignitatem cum omnibus iuribus et privilegiis, per Apostolicas Litteras in forma *Brevis*, evexit. Tandem idem Sanctissimus Dominus noster, quo ipsimet Beatae Mariae Virgini enunciatus titulus maiori honore et cultu auge-

Litaniis Lauretanis addendum praeconium *Mater boni consilii.*

atur, ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, infrascripto Cardinali Praefecto et Relatore, statuit et decrevit ut Litaniis Lauretanis post praeconium: *Mater Admirabilis*, adiiciatur alterum: *Mater boni consilii, ora pro nobis;* hac quoque cogitatione et firma spe permotus, ut, in tot tantisque calamitatibus et tenebris, pia Mater, quae a sanctis Patribus *caelestium gratiarum thesauraria et consiliatrix universalis* vocatur, per totum catholicum orbem sub eo titulo rogata, omnibus monstret se esse matrem bonii consilii, et illam Spiritus Sancti gratiam, quae sensus et corda illuminat, seu sanctum consilii donum sit impetratura.

Contrariis non obstantibus quibuscunque die 22. Aprilis 1903.

SERAPHINUS Card. CRETONI, *S. R. C. Praefectus.*

L. † S.

† DIOMEDES PANICI, Archiep. Laodicen., S. *R. C. Secretarius.*

Ad mentem igitur mandati huius apostolici ubicunque postmodum recitabuntur aut cantabuntur Litaniae Lauretanae, addenda debito loco erit etiam invocatio: *Mater boni consilii*: *Jó tanácsnak anyja.*

2054
1903.

S. CONREGATIO DE PROAGANDA FIDE.

N. 15921. Roma 27. Aprilis 1903.

Illme ac Rme Domine.

Transitus e graeco ad latinum ritum.

Accepta epistola die 15. mensis vertentis data sub. N. 1485. pergratum mihi est opportunas dilucidationes exhibere quoad petitionem e graeco-rumeno ad latinum ritum transeundi. 1. Itaque haec S. C. nemini concedit veniam transeundi ex uno ad alium ritum, nisi intercedat consensus Episcopi *a quo et ad quem*, in scriptis traditus. 2. A praedicta consensione imploranda non eximuntur fideles ritus graeci qui subiacent iurisdictioni Episcoporum latinorum. 3. Proles a graeci ritus coniugibus ortae, quae, deficiente graecorum Ecclesia, latino ritu baptizantur, pertinent ad ritum graecum. 4. Fideles ritus graeci, qui, ut suum ritum mutare valeant prius a fide catholica deficiunt et postea latinum ritum amplectuntur, graviter admonendi sunt apostasiam a fide esse detestabile delictum. 5. Ad remedium huic defectioni opponendum iidem recurrant in singulis casibus ad Apostolicam Sedem pro transitu e proprio ad latinum ritum implorando. Interim Deum adprecor, ut Te quam diutissime sospitet. Amp. Tuae Addictissimus servus Fr. H. M. Card. Gotti m. p. Praef.

A. Savelli-Spinola m. p. secrius.

Illmo ac Rmo Josepho Boltizár Episcopo Auxiliari, Esztergom (Hungariae.)

2055
1903.

Praesentibus ad notitiam perfero Ven. Cleri dioecesani per manuum Nostrarum Episcopalium impositionem Georgium *Blandl*, Stephanum *Braun*, Stephanum *Cserti*, Andream *Czinderi*, Ladislaum *Dubniczky*, Georgium *Folnegovics*, Gregorium *Hoffer*, Carolum *Hoffmann*, Isidorum *Körmendy*, Josephum *Morschhauser* et Arthurum *Stephan* theologos Meos cursum SS. Theologiae quartum absolutos die 26-a Junii ad s. subdiaconatum, die 27-a Junii ad s. diaconatum, die 28-a Junii vero ad s. presbiteratum et quidem sub sacro pontificali ritu sollemni in Ecclesia Cathedrali ad titulum dioeceseos promotos esse. Ordinatio.

2056
1903.

Occasione concursus publici in aedibus Seminarii die 1-a Julii a. c. asservati in Seminarium suscepti sunt: Alumni in Seminarium suscepti.

Pro studio theol: Seleznik Carolus (Szegzárd), Hradek Franciscus (Szegzárd), Kalauz Achatius (Quinque-Ecclesiae), Osztermayer Michaël (Szegzárd.)

In class. VIII. gymn.: Fejes Carolus (Quinque-Ecclesiae.)

In class. VII. gymn.: Kazimity Georgius (Colocza), Gratzl Julius (Zala-Egerszeg.)

In class. VI. gymn.: Rittinger Rudolphus (Zombor), Tóth Colomannus (Nagy-Kanizsa), Zanyi Franciscus (Colocza.)

In class. V. gymn.: Faust Antonius (Quinque-Eccl.), Fejes Joannes (Quinque-Eccles.), Kovács Julius (Budapest), Petrovits Eduardus (Alba-Regia), Pongrácz Achatius (Quinque-Eccles.), Wagner Aloysius (Quinque-Eccl.), Zala Josephus (Nagy-Kanizsa.)

2057
1903.

Mysteria tremenda, VV. Fratres, Vobis concredita candorem animae, statum gratiae requirunt. Gratia divina vero in anima hominis, ut bene nostis, minui imo etiam amitti potest. Ideo cum charitate Vos moneo verbis S. Pauli ad Timotheum: „Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi . . .“ I. Tim. IV. 14, et iterum: „Resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem mannum mearum.“ II. Tim. 1. 6. Exercitia ss. pro sacerdotibus.

Mediorum ad gratiam divinam in Vobis resuscitandam autem aptissima sunt exercitia ss. In sacra solitudine enim loquitur Deus ad cor hominis idem illuminando et ad charitatem infammando.

Quapropter sicut inde a pluribus annis laudabiliter introductum est, ita anno currenti quoque ss. exercitia pro vobis VV. Fratres servanda statui, atque

praesentibus paterne et amanter Vos invito, ut memores vocationis vestrae quam plurimi his intersitis et fructus ss. exercitiorum uberrimos percipiatis.

Ss. Exercitia pro sacerdotibus dioecesanis inchoabuntur **24-a Augusti** vespere, finientur vero 28-a Augusti mane cum sacra communione.

Comparituri in aedibus Seminarii hospitio et victu diebus suprafatis erga 10 coronas providebuntur, requiritur tamen, ut hanc intentionem 7 saltem diebus praevie vicerectori Seminarii notam reddant et superpelliceum, stolam albi coloris et libellum aureum Thomae a Kempis „de Imitatione Jesu Christi“ secum ferant.

2058
1903.

Lelki gyakorlatok az egyhm. tanitók részére.

Jézus Krisztus a ker. kath. tanitók eszményképe. Ha minden tanitó ezen eszményképnek, az édes Jézusnak szellemét fogja szivébe zárni, ha minden tanitó isteni Mesterének elveit fogja annyi és annyi nemzedék szivébe beoltani, akkor a kereszténység fája mély gyökereket fog ereszteni a társadalomban s annál terebélyesebbé válik annak koronája, annál többen találnak enyhet annak árnyékában, annál több gyümölcsöt fog az teremni a társadalomnak.

Hogy az édes Jézusnak szelleme minél mélyebb gyökeret verjen kedves tanitóim szivében s magasztos hivatásuknak mentöl könyebben és biztosabban megfelelhessenek, elhatároztam, hogy amint az előző években, akként a folyó évben is tartatok lelki sz. gyakorlatokat kedves egyházmegyei tanitóim részére. Mert hisz isteni Mesterök és eszményképök tanitása az, melyet itt hallanak s az örök igazságok, melyek a lelki sz. gyakorlatok alatt elhangzanak nagyon alkalmasak arra, hogy magasztos hivatásuknak betöltésére nekik megfelelő lelkületet és erőt kölcsönözzenek.

Meg vagyok győződve, hogy a lelki sz. gyakorlatok vonzó ereje annál hathatósabbnak fog bizonyulni, mennél többen megismerik azok áldásos gyümölcseit önnmagukra —, családjaikra — és müködésükre nézve.

Szeretettel hivom azért összes kedves egyházmegyei tanitóimat, hogy mentől számosabban vegyenek részt a lelki sz. gyakorlatokon, felhivom egyben a t. lelkészkedő papságot, miszerint a lelki sz. gyakorlalok idejét és körülményeit **mihamarabb** oly buzgalommal közöljék a plébániabeli tanitókkal, hogy eljárásuknak észrevehető eredményét lássam.

Az egyházmegyei taniók részére a lelki szent gyakorlatok f. évi **augusztus 10-ikén este** 6 órakor **kezdődnek** és 14-ikén a kora reggeli órákban szent áldozással érnek véget.

Akik ezen lelki szent gyakorlatokon egyházmegyei tanitóim közül részt venni óhajtanak, elhatározásukat legalább egy héttel előbb a pécsi papnevelő intézet aligazgatóságánál jelentsék be s a szemináriumban ezen napok alatt ingyenes ellátásban részesülnek.

Tekintettel a már beállott szünidőre fehivom a tisztelendő lelkészkedő papságot, miszerint tanitókkal ezen lelki sz. gyakorlatok idejét *azonnal* közöljék.

2059
1903.

Frey Joannes dr., cooperator in Baranya-Baán, nominatus est administrator interimalis beneficii parochialis Berement. Personalia.

Buzsáky Emericus cooperator in Baranya-Mágocs munere eodem functurus missus est ad parochiam Baranya-Baán.

2060
1903.

Nagy István a szegzárdi választó kerület autonomiai képviselője f. évi junius 15-ikén a haldoklók szentségeinek ismételt példás felvétele után Szent-András pusztán Tolna megyében az Urban elhunyt. Midőn halálát őszinte fájdalommal tudatom a t. egyházmegyei papsággal, ugyanakkor hithü lelkét buzgó imáiba ajánlom. Nagy István aut. kép. halála.

2061
1903.

Michaël Márton, parochus Szigetvárensis, 28-a Maii a c. apoplexia tactus, sacramentisque moribundorum rite susceptis in Homonna in Domino obiit aetatis suae 72-o, sacerdotii 50 anno. Fuit presb. dioec. M.-Váradiensis et ab. a. 1859 parochus ibidem in Körösladány, anno 1881. in dioecesim receptus, fuit ab anno eodem parochus in Szigetvár. Requiescat in pace! Obitus Michaëlis Márton parochi.

2062
1903.

Ludovicus Otrokóczy, can. ad hon. Ecclesiae Cathedr Quinque-Ecclesiensis, emer. Vadiaconus districtus Siklós, parochus Berementensis, die 3-a Junii a c. sacramentis moribundorum provisus animam Creatori suo reddidit anno aetatis suae 85, saccerdotii 63 — o. Ab. a. 1852 egit parochum in Monostor, ab a. 1857. in Berement, ab a. 1887. fuit ass. cons. et vad. districtus Siklós, ab a. 1888. can. hon., ab a. 1894. em. vad. Lux perpetua luceat Ei! Obitus Ludovici Otrokóczy.

2063
1903.

Adalbertus Nagy parochus emeritus, die 4-a Junii a. c. sacro viatico refectus e vivis migravit anno aetatis suae 81-o, sacerdotii 56-o Ab a. 1854 fuit parochus in Apar, ab a. 1864 admin. in Vaszar, ab a. 1865 parochus ibidem. Anno vero 1891. pensione provisus, in statu quietis vixit in Mágocs. Requiem aeternam dona Ei Domine! Obitus Adalbertus Nagy

Animas confratrum denatorum consuetis trium Missarum suffragiis commendo.

2064
1903.

Concursus pro pensione annua.

Per obitum RD. *Adalberti Nagy* emeriti parochi in statu quietis cum pensione annua in numero sacerdotum pensionatorum unus locus vacans redditus est.

Quapropter e Ven. Clero dioecesano eos, qui in statum quietis cum pensione annua poni anhelant, praesentibus invio, ut recursus suos puncto 7-o statutorum instituti pensionalis conformiter instructos usque 1-am Augusti a. c. horsum promoveant.

2065
190 .

Concursus pro benef. paroch. Szigetvár.

Benificiium parochiale Szigetvár vacans patronatui Illustrissimi Domini Alexendri e Comitibus Andrássy obnoxium concursui publico exponitur. Competentes, habiles praesentibus provoco, ut recursus Illustrissimo D. Patrono inscriptos usque 31-am Julii a. c. ad Me promoveant.

2066
1903.

Concursus pro benef. parochiali Berement.

Pro beneficio parochiali Berement patronatui Serenissimi D. Principis Georgii Schaumburg-Lippe obnoxio concursus publicus usque 31-am Julii a. c. exscribitur. Qui animo ducuntur isthoc beneficium obtinendi, praesentibus invio, ut recursus suos intra terminum praeclusi Serenissimo Domino Patrono inscriptos Mihi exhibeant.

2067
1903.

Kimutatás a kath. egyetemre befolyt pénzekről.

A kath. egyetemre 1902-ik- és előző évekre befizetett összegekről szóló kimutatást ./· alatt oly felhivás kapcsán közlöm a t. egyhm. papsággal, hogy a hátralékosok kötelezettségöknek igyekezzenek mihamarabb megfelelni.

2068
1903.

Miniszteri rendelet 15 éven aluli gyermekek korcsmák és nyilvános mulató helyektől való távoltartása ügyében.

Nem szükséges bővebben magyarázni azt, hogy a szeszes italok mértéktelen élvezete mily romboló hatást gyakorol az ember testi, lelki épségére és erkölcsi életére s ha szenvedélylyé válik, miképpen pusztitja el az ember egészségét, akaratát erkölcsi erejét és egész idegrendszerét, s mikép dulja fel a családok békéjét és mikép lesz oka annyi szerencsétlen család anyagi elzüllésének és nyomorának ; a serdülő kor pedig az alkohol élvezete által az iszákosság szenvedélyének legveszedelmesebb terjesztője. Minden eszközt meg kell tehát ragadni arra nézve, hogy az ifjuságot ezen veszedelemtől megóvjuk.

A vezetésem alatt álló miniszterium már több évvel ezelött közölte a vármegyei kir. tanfelügyelőkkel Heves-vármegye közönségének 1893. évi julius havában alkotott azon szabályrendeletét, melylyel a 15 éven aluli tehát tanköteles kor-

ban levő mindkét nemü gyermekeknek a korcsmákban időzését, korcsmai mulatságokban, nyilvános tánczvigalmakban megjelenését eltiltotta; közölte pedig ezen szabályrendeletet oly felhivással, hogy a vármegyék közönségét hasonló szabályrendelet alkotására buzditsák.

Minthogy azonban még számos vármegyei és városi törvényhatóságtól az érintett szabályrendelet megalkotásáról jelentés hozzám nem érkezett, felhivom a bizottságot, jelentse be, hogy a törvényhatóság megalkotta-e és mikor ezen szabályrendeletet, s az kormányhatósági jóváhagyást nyert-e?

Amennyiben a jelzett szabályrendelet még ezideig meg nem alkottatott volna, a bizottságnak kötelességévé teszem, hogy a másolatban idecsatolt hevesmegyei hasonló szabályrendelet rendelkezéseit figyelembe véve, a tanköteles korban levő gyermekeknek a korcsmáktól és nyilvános mulatóhelyektől való távoltartására nézve szabályrendelet alkotására a törvényhatósági bizottsági közgyülés elé javaslatot terjeszszen és ennek megtörténtét ide annak jelzésével, hogy a javaslatot a törvényhatóság elfogadta-e vagy sem? a folyó év végeig jelentse be.

2069
1903.

Kellő tájékozás végett közlöm t. lelkészkedő papságommal a nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak iskolaadó kivetése és behajtása ügyében hozott véghatározatát. Iskolaadó ügyben miniszteri véghatározat.

Másolat. M. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter. 7522. szám. Fejérmegye közig. bizottságának. — Az 1901. évi november hó 12-én 770. sz. a. hozott azon határozatát, melylyel a vaáli járási főszolgabiró 5948. sz. határozatát megsemisitve, a v . . . . . i r. k. iskolaszéket arra utasitotta, hogy K. K. I. ottani nagybérlőre szabályszerü kulcs szerint vesse ki az iskolaadót, a v . . . . . i rk. iskolaszék föllebezésére megsemmisitvén, a vaáli járási főszolgabirónak 1899. szeptember hó 13-án az 5948. sz. a. hozott azon határozatát, melylyel a v . . . . . i elüljáróságot K. K. I.-ra kivetett 30 frt. azaz 60 korona iskolaadó behajtására utasitotta, ezennel jóváhagyom. — A hitfelekezetek az 1868: XXXVIII. t.-cz. 11. §-a értelmében ugyan az általuk fönntartott nyilvános népoktatásügyi tanintézetek fölállitására és fönntartására hiveik anyagi hozzájárulását a saját képviseletük által meghatározandó módon és arányban igénybe vehetik. Következésképen, ha az iskolaadó szabályszerüen az érvényben levő tanácskozási és határozási szabályok figyelembe vételével s az egyházmegyei főhatóság helybenhagyásával lett az autonomiával nem biró rk. hitközségnél kiróva, a közigazgatási hatóságok, amennyiben ezen adók behajtása egyébként érvényben levő köztörvénybe vagy jogszabályba nem ütközik, azokat a megkereső hitfelekezeti iskolaszék kezéhez behajtani tartoznak. — A jelen esetben az ügyiratokból kitünőleg tény az, hogy a v . . . . . i iskolaszék mérlegelve K. K. I. teherviselési képességét, a nevezett nagybérlőt az egyházi főhatóság helybenhagyása mellett kötelezte a 30 frt. évi hitfelekezeti iskolaadó viselésére; s hogy maga az egy-

házi főhatóság is illetékesen igazolta, miszerint a nevezett terhére kirótt iskolaadó, illetve az e tárgyban kelt iskolaszéki határozat igazságos és méltányos. — Minthogy pedig arra nézve törvényes intézkedés nincsen, hogy milyen alapon rovassék ki a hitfelekezeti iskolaadó, hanem e részben különböző eljárás van gyakorlatban; s minthogy panaszos K. K. I. az adókirovás igazságtalan voltát ténybeli adatokkal nem igazolta, sőt azt — tekintve nagybérlői minőségét, nem is valószinüsitette, annálfogva az illetékes forumok által az érvényben levő törvényekbe és jogszokásba nem ütköző módon kivetett szóban levő hitfelekezeti iskolaadó behajtásától a megkeresett közhatóság a jogsegélyt meg nem tagadhatja. — Erről a bizottságot múlt évi szeptember hó 9-én 999. sz. a. kelt jelentésére a közlemények visszazárása mellett további eljárás végett értesitem. — Budapest, 1903. február 20. A miniszter meghagyásából: Halász, sk osztálytanácsos. — A másolat hiteléül: Kusovits, sk. közig kiadó. (P. H.) Másolat. Fejérvármegye közigazgatási bizottsága. Szám: 258. 1903. — Határozat. Ezen rendelet a vaáli járás főszolgabirájának további intézkedés czéljából másolatban kiadatik. — Fejérvármegye közigazgatási bizottságának Székesfehérvárott 1903. márczius hó 10-én tartott üléséből. Báró Fiáth sk. főispán elnök. (P. H.) — 1536./ki 903 A másolat hitelélül: Tarafás, tb. főszolgabiró (P. H.)

2070
1903.

Min. rendelet a tanitói személyzetben előforduló bejelentések iránt.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1903. évi 21034. sz. a. kelt körrendelete a tanitói személyzetben és a rendszeresitett tanitói és óvónői állások létszámában előforduló·változások bejelentése iránt. — Valamennyi fötisztelendő egyházi főhatóságnak.

A tanitók és hozzátartozóik végellátásáról szóló 1875. XXXII. t.-c. módositása tárgyában alkotott 1891. XLIII. t. c. végrehajtása iránt hivatali elödöm által az 1892. évi aug. hó 20-án 37290. sz. a. kiadott és a „Hivatalos Közlöny“ 1893-ik évfolyamának első számában közzétett utasitás II. szakaszának 8. pontjában szoros kötelességévé tétetett valamennyi kir. tanfelügyelőségnek, hogy a tanitói személyzetben beállott változásokról, valamint az orsz. tanitói nyugdijintézet kötelékébe tartozó tanintézeteknél és óvódáknál ujonnan rendszeresitett vagy megszüntetett állomásokról évnegyedenként kimutatást terjesszenek fel a vezetésem alatt álló miniszteriumhoz.

Ezen kimutatások felterjesztése azért fontos és szükséges, mert csak azok alapján lehet az állomásaikról távozott tanitók és óvónők nyugdijintézeti járulékait az új állomásuk helyére nézve illetékes kir. adóhivatalhoz átutaltatni és az ujonnan rendszeresitett állomásuk után az iskolafentartó által fizetendő 24 koronás járulékokat kellő időben kiróni és beszedésük iránt intézkedni; az orsz. tanitói nyugdij- és gyámalap pedig, amelynek terhére nyugdijak, özvegyi segélypénzek és árvagyám-

pénzek czimén az 1901. évben már 2,854.549 koronát kellett kifizetni és melynek kiadása évről-évre rohamosan emelkednek, kötelezettségeinek csak úgy felelhet meg, ha viszont az alap javára fizetendő járulékok pontosan, a kellő időben befolynak.

De nemcsak a nyugdijalapnak, hanem az iskolafentartóknak és tanitóknak is érdekében áll, hogy a járulékok kellő időben kirovassanak, mert ha a kir. tanfelügyelő csak iskolalátogatásai alkalmával vagy más módon utólagosan nyer az új állomások szervezéséről vagy a tanitó áthelyezéséről tudomást, a kirovandó, gyakran évekre terjedő járulékok egyszerre való befizetése a kötelezetteket esetleg igen súlyos pénzügyi helyzetbe sodorhatja.

Mindezeknél fogva, miután azt kellett tapasztalnom, hogy a változási kimutatások pontatlanul érkeznek be a vezetésem alatt álló miniszteriumhoz, a „Hivatalos Közlöny“ f. évi márczius hó 15-én megjelent számában 13766. sz. a. szigorú rendeletet intéztem a kir. tanfelügyelőségekhez, a tanitói változási kimutatások szabályszerü kiállitása és pontos beküldése tárgyában, minden mulasztásért őket téve első sorban felelössé.

Minthogy egyes kir. tanfelügyelők jelentéseiből legnagyobb sajnálatomra arról értesültem, hogy az elöl érintett negyedévi kimutatások pontos elkészitése és kellő időben való felterjesztése részükről azért ütközik nehézségekbe, mert a hitfelekezeti iskolaszékek a szükéges adatokat csak szórványosan jelentik be: ennél fogva hivatkozva az 1876. XXVIII. t.-cz. 13. §-ának 3. pontjára, mely szerint a hitfekezeti iskolaszékek kötelesek a néptanitók nyugdijazásáról szóló törvény értelmében reájuk háruló teendőket végrehajtani, — a nyugdijtörvény által rám rótt ellenörzési kötelezettség tudatában, hivatalos állásomból kifolyólag kénytelen vagyok a legnagyobb nyomatékkal kikérni a Főtisztelendő Főhatóság hathatós rendelkezését az iránt, hogy a hatósága alá tartozó iskolaszéki elnökök a tanitói és óvónői állomások létszámában és tanitó és óvónők személyében beálló változásokat, annak megjelölése mellett, hogy az új tanitó, ha már máshol volt mint tanitó alkalmazva, honnan jött és hogy az előbbi tanitó hová távozott, minden egyes esetben 30 nap alatt a kir. tanfelügyelőnek jelentsék be és miután a tanitó nyugdijigénye a nyugdijtörvény értelmében az időnként élvezett beszámitható tanitói fizetés összegéhez képest állapitandó meg, az ujonnan alkalmazott tanitó bejelentése alkalmával a tanitó dijlevelét is, avagy pedig a tanitói illetményeket feltüntető hiteles kimutatást is csatolják. — Budapesten, 1903. évi április hó 22-én,

2071
1903.

A forint értékü államjegyek és bankjegyek érvénye.

Most, hogy a forintértékre szóló államjegyeket és bankjegyeket a forgalomból bevonták, a monarchiában kizárólag koronaértékre szóló papirpénz forog. Egyelőre a régi papirpénzek jóllehet azokat a magánforgalomban elfogadni már senki sem köteles, még értékesithetők, de idővel az értékesités lehetősége egyre csökken

és bizonyos meghatározott időpont bekövetkezésével ezek a papirpénzek teljesen elvesztik érvényességüket. Erre való tekintettel nem fölösleges a régi forintértékü államjegyek és bankjegyek értékesitésének és kicserélésének módozatait ismerni.

Az *5 frtos és 50 frtos államjegyek* 1903. aug. 31-ig fizetésként elfogadtatnak az összes cs. kir. osztrák, kir. magyar és cs. és kir. közös pénztáraknál. Ezekkel az államjegyekkel tehát ez évi augusztus 31-ig lehet adókat, illetékeket fizetni és általában minden oly fizetést teljesiteni, a melynél az államkincstár az elfogadó fél. 1903. szeptember 1-től fogva bezárólag 1907. aug. 31-ig az emlitett államjegyekkel fizetni már nem lehet, hanem be kell azokat mutatni az osztrák-magyar bank budapesti vagy bécsi főintézetnél, vagy a bank fiókjainál, a hol ezen államjegyek helyett megfelelő összegü koronaértékü bankjegyet szolgáltatnak ki. A ki tehát 1907. aug. 31-ig az 5 frtos és 50 frtos államjegyeket be nem cseréli bankjegyekre, az elveszti pénzét, mert az emlitett államjegyek 1907. szept. 1-én már érvénytelenekké válnak. Még kérvényezni sem lehet ezen időn tul, mert ilyen kérvényeket a pénzügyi kormányzat nem vesz figyelembe.

A *10 frtos bankjegyekkel* fizetni kizárólag az osztrák-magyar bank budapesti vagy bécsi főintézetnél lehet 1903. aug. 31-ig. Ugyanitt természetesen ki is cserélik a 10 frtos bankjegyeket az emlitett időpontig. Söt kicserélik a 10 frtos bankjegyeket 1903. aug. 31-ig az osztrák-magyar banknak fiókjai is. De 1903. szept. 1-től 1909. aug. 31-ig már csak a budapesti vagy bécsi főintézetnél lehet a 10 forintos bankjegyeket beváltani. E szerint 10 frtos bankjegyek érvényessége 1909. aug. 31-én szünik meg, mert 1909. szeptember 1-én azokat beváltani többé sehol sem lehet.

A 100 forintos bankjegyekkel lehet fizetni 1094. április 30-ig az osztrák-magyar bank budapesti és bécsi főintézetnél. Ugyanezen időpontig be is lehet ezeket váltani minden bankfióknál. 1904. november 1-től fogva csak a budapesti és bécsi főintézeteknél lehet beváltani illetve kicserélni ezeket a 100 frtos bankjegyeket és pedig 1910. október 31-ig, miért is 1910. november 1-én a 100 frtos bankjegyek teljesen érvénytelenekké válnak.

Végre az *1000 frtos bankjegyek* akár fizetésként akár beváltásra elfogadtatnak az osztrák-magyar bank összes fiókjainál 1904. junius 30-ig, a budapesti és főintézeteknél lehet beváltani és pedig 1910. decz. 31-ig, mely időponttal a bankjegyek érvényüket vesztik. 1911. januar 1-én már nem tartozik az osztrák-magyar bank 1000 frtos bankjegyeit beváltani.

Ezeket a terminusokat ajánlatos lesz figyelemben tartani, mert a tapasztalás mutatja, hogy a papir pénzjegyek bevonása alkalmával igen jelentékeny tőkék vesznek oda amiatt, hogy sokan nincsenek kellően tájékoztatva a forgalomból kivont papirpénzjegyek érvényessége és értékesithetése tekintetében.

Datum in Püspök-Szent-László, die 5-a Julii a. 1903.

† Samuel, m. p.
episcopus.

A pécsi egyházmegye tisztelendő Papságához.

Hitből fakadt kegyeletetek bizonyára, a mint a hirlapokból a Szent Atyának, XIII. Leo Pápának, aggodalmat keltő betegségéről értesültetek, reávezetett Titeket, Tisztelendő Testvérek, hogy a beteg Pápáért imádkozzatok és hogy hiveiteket is ezen gyermeki kötelesség teljesitésére felhivjátok. — Nem is annyira figyelmeztetésül, mint inkább, hogy cselekvésteknek főpásztori szentesitésemet megadjam és vonatkozó kegyeletes eljárástokba az egyházmegye területén egységet és egyöntetüséget öntsek, rendelem a következőket:

1., Mig a Szent Atya betegsége tart, minden misező pap tartozzék miséje után az oltár előtt pro infirmo Pontifice három Pater és Ave-t elimádkozni.

2., A kinek gondjaira hivek vannak bízva, az miséje után kiteszi a Ciboriumot s az igy kitett legfölségesebb Oltáriszentség előtt híveivel együtt három Pater és Ave-t mond pro infirmo Pontifice.

3., Ha valamely napon dél-esti ájtatosságot tart a lelkész hiveivel, ilyenkor is köteles a Szent Atyáért a második pont alatt említett módon imádkozni, illetve imádkoztatni.

Az irgalmasságnak Atyja pedig és a vigasztalásnak Istene bizonyára azt fogja tenni, a mi az Ő dicsőségére, Egyházának javára, öreg Szolgájának lelki üdvösségére válik.

Kelt Püspök-Szent-Lászlón, 1903. évi július 8-án.

† **Sámuel,**
püspök.

VIII. 2190/1903.

Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi!

Obitus SSi. Domini Leonis XI.

Dolorose ingemiscit mundus universus, at imprimis turba fidelium per orbem diffusa, cum tristi nuntio Christi Vicarium, SSum Patrem, Leonem XIII. e vivis sublatum rescire cogamur. Quod anxios nos saepe terruit, quod vani rumores toties sparsere, concitantes, tremefacientes corda fidelium, nunc vere evenit. Die 20-a mensis currentis SS. Patrem obbiisse, — his quoque tabulis certum accipite!

Caligine obducti sunt igitur oculi, qui magno nostrae saluti semper prospexere amore; obriguerunt manus, e quibus tot et tam amplae benedictiones promanarunt super mundum; defecit cor magnum, cuius se fuisse charitate fotas, omnes norunt gentes; collapsum est corpus, quod immensa muneris onera cum annorum pondere adusque portavit.

„*Lumen de coelo*“ extinctum est. Mundus, societas, principes, subditi, divites, miseri aequo omnes compuncti dolore cingunt feretrum, quo mundi tutor et humanitatis provisor tumulatum fertur: lugent occidisse supremum principem, virorum maximum, omnis boni promotorem, fautorem optimum. Scientiae facibus inversis lugent doctorem maximum; lugent artes Maecenatem summum.

Nos vero, devoti filii Ecclesiae matris! quo nos luctu lacerati cordis sensa patefaciamus! quo gemitu Patris et supremi Pastoris obitum lamentemur?!

Patrem perdidisse ingemiscunt corda nostra; cecidisse gloriam et ornamentum ordinis sacerdotalis clamant singultus nostri; Christi Vicarium, Caput Ecclesiae decessisse vociferatur fides nostra.

Indeclinabile quidem per legem naturae hoc cuncti novimus et instare eo propius, quo in annis ulterius progressi essemus. Tamen nimis cito evenit, quod ut nunquam eveniret, filialis

amor suspiravit. Diu omnino vixit SS. Pater; annos Petri super Petri throno felix superavit, perraramve Eius canitiem centum ferme anni maturarunt.

At etsi in diebus ita processerit ad senectutis apicem summae; etsi factis clarissimis iugiter patratis, immortalitati memoriam nomenque mandarit, quia tamen pretiosa tanti Patris vita, quo longior, eo certe Reipublicae sacrae ac profanae evasisset utilior: mors Eius praematura et acerba nimis, immenseque amara accidit nobis. Quo enim clariora ediderit facta, tanto ea et continuari vehementius desideravimus et nunc eo maiorem, iis interceptis, moerorem persentiscimus.

Non subest hic locus cuncta perstringendi, quae denatus Sanctissimus Pater per saeculi quadrans verbis, scriptis, factis mirifice egit, — volumina haud caperent illa, nec opus est enumerare, quae in candelabro posita omnium oculis patent.

Omnes enim bene nostis, Venerabiles Fratres, nihil Ipsi antiquius per vitam fuisse, quam ut errores contra fidem exortos semper debellaret; veritatem catholicam encyclicis suis — coelesti sapientia refertis — tueretur atque collustraret; fundamenta vitae socialis atque sanctitatem vitae coniugalis, saepe impetitam, solidaret atque roboraret; universo clero religiosisque apostolico zelo virtutum incitamenta suppeditaret; spirituali ac temporali bono universi gregis christiani omni ope et iugi studio bene consuleret; imo curam ex corde paternam ad barbaras etiam extenderet gentes; atque illas infelices in umbra mortis sedentes ad tramitem iustitiae et humanitatis inviaret atque reduceret.

Quis ignoret Illum iura Sedis Apostolicae, nefariis violata persaepe ausibus, tanta animi fortitudine et tam sapienti semper consilio revindicavisse, ut Cathedrae Petri auctoritas ubique gentium in dies augeri, ac divina Ecclesiae potestas semper magis fulgere coeperit?

Summum munus, summam dignitatem optimis viribus semper exercuit, et successus, Dei favente gratia, saepe omnem superavit captum.

Inde est eo ingentior communis iactura, qua Eum perdimus, quo maiorem Ipsum in diem cognovimus.

Convenit itaque, convenit sane, ut ad exuvias SSi. Patris

celebrandas venerabundi compareamus, Ipsum in spiritu saltem ad tumulum comitantes, qui caros cineres et ossa servabit in ultimum diem. Luctuosis animis iusta funebria Ipsi persolvamus, ac solemnem Eius memoriam celebremus. Aureorum tamen nos in hoc ipso luctu memores esse oportet verborum Doctoris gentium, qui ad Thessalonicenses, quasi ad nos, scribit: „Nolumus vos ignorare fratres, ut non contristemini sicut et ceteri, qui spem non habent. Si enim credimus, quod Jesus mortuus est et resurrexit, ita et Deus eos, qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo“ (Thess. IV. 12—13.) Haec igitur mitigent dolorem, ut sedato animi moerore consolationem habeamus ex fide, qua SSum Patrem non tam exuisse, quam potius in meliorem commutasse vitam, erudimur, ut Scriptura testatur et dicit: „Justus, si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit“ (Sap. IV. 7.), nam „Beati mortui qui in Domino moriuntur“ (Apoc. XIV. 13.)

Scimus Eum praecessisse eo, quo nos omnes per veracem Jesu Christi fidem et bona opera aeque contendimus, „Ubi mors ultra non erit, neque luctus, neque dolor. . . .“ (Apoc XXI. 4.)

Non est ergo animo cadendum, etsi arcem Ecclesiae summo duce ad tempus orbatam, nosque derelictos sentire cogamur; spiritus Ipsius e coelo serenus praefulgebit nobis, manus autem Dei fortis Ecclesiam gubernabit et de successore secundum cor suum omnino providebit.

Id igitur restat, ut obitum SSi Patris inter solemnissimas communis ac publici luctus contestationes recolamus, precibusque devotissimis animam denati Deo Patri commendemus per Jesum Filium, cuius Vicarium in terris gloriose egit.

* * *

Ad exequias igitur SSi Patris digne celebrandas et ad electionem novi Pontificis — Deo adiuvante — quo citius ac felicius terminandam, sequentia DD. Parochis et parochiarum administratoribus praesentibus peragenda iniungo:

1. Perceptis his meis litteris proxima Dominica, die 26-a Julii populo fideli e sacro ambone annuntiandum est: feria II-a eiusdem hebdomadis, die 27-a Julii pro pie in Domino defuncto SSo Patre, Leone XIII. missam cantatam de Requiem fore celebrandam, ac interim assiduas fervidasque preces, uti filialis postulat pietas, ab omnibus fidelibus pro pace animae denati esse

offerendas. Item promulgetur: insequenti die feria III-a, 28-a Sacrum cantatum pro eligendo novo Pontifice fore celebrandum, quem in finem et fideles pias preces fundant.

2. Diebus 25-a 26-a et 27-a mane, meridie ac vespere post salutationem angelicam omnes cunctarum ecclesiarum campanae per dimidiam pulsabuntur horam, communem luctum nuntiando.

3. Feria II--a, die 27-a Julii erecto castro doloris decentissime ornato, solemnes exequiae cum Libera pro requie pie in Domino defuncti Pontificis, Leonis XIII. peragi debebunt.

4. Feria III-a, die 28-a vero Julii Missa solemnis cum expositione SSi Sacramenti pro eligendo novo Pontifice celebretur.

5. Tandem ab hac die, qua videlicet Missa solemnis pro eligendo novo Pontifice decantata fuerit, quotidie in quolibet sacro sumatur collecta pro electione novi Pontificis, usquedum electio facta certo innotuerit; finito vero sacro parochiali coram exposito Sanctissimo in Ciborio recitentur 3 Pater et Ave cum oratione supramemorata lingua populi in eundem finem.

In urbe autem Quinque-Ecclesiarum praeter ista sub numeris 1—5 contenta, sequentia adhuc observanda erunt:

Feria II-a, die 27-a Julii in Ecclesia Mea Cathedrali hora 8ª persolvetur Officium defunctorum cum tribus Nocturnis et Laudibus, item solemne Requiem et postea quinque absolutiones ad castrum doloris ritu in Pontificali praescripto, sub quibus postremis pulsabitur Ecclesiae Cathedralis campana maior. His finitis unus e Dominis Capitularibus immediate Sacrum solemne Angelorum decantabit.

Ut autem fideles piis istis solemnitatibus condigna devotione intersint, proxima occasione, die Dominica, 26-a Julii, sacer sermo habeatur: de divina primatus Romani institutione, de Eiusdem ad Ecclesiae unitatem conservandam necessitate, ad salutem fidelium promovendam utilitate et de Eius admiranda per XX. iam saecula conservatione.

Datum in Püspök-Szent-László, die 21-a Julii a. 1903.

† **Samuel**, m. p.
episcopus.

Quinque-Ecclesiis. Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1903.

IX.

2313
1903.

Venerabiles Fratres!

Allocutio SS. D. N. Leonis PP. XIII. habita in Consist. die 22. Jun. 1903.

Nobis quidem apprime gratum, quod vos in huius dignitate loci revisere frequentes hodie licet. Utinam grata ad audiendum eloqui omnia pari modo liceret. — Postremi spatium anni haud sane vacuum solatio fuit. Mitescere quippe sollicitudines, recrearique animus non sine caussa solet, si quando in conspectu sint fidei pietatisque chistianae testimonia non dubia; qualia profecto per hos superiores menses videmur in tot hominum millibus perspexisse, qui honorem habere Pontifici maximo tanta cum significatione reverentiae tantoque consensu certavere. Iucunda memoratu ista sunt atque opportuna spei; verum non estis ignari quam multiplex curarum aliunde materies. Quae saepe alias de conditione aspera catholicae rei per occasionem diximus, ea nunc iterare apud vos, tametsi nimium adhuc congruentia temporibus, nihil attinet. Unum silere non possumus, cuius quidem cogitatione sicut Nos incredibiliter angimur ita christianos hoc dignos nomine penitus commoveri singulos necesse sit: *infensos dicimus christianae gentium hnmanitati spiritus, quos per venas civitatum serpere quotidieque manare latius haec videt aetas. Sapientiae disciplinaeque a Iesu Cristo redemptore mortalibus traditae, fastidium quoddam vecors et contumax in vitam hominum apparet invasisse, non sine meditato regressu ad ingenium atque instituta miserorum ethnicorum.* Talem animorum habitum non ambigue prae se ferunt mores plurimorum, itemque leges, publice instituta, philosophia, artes ingenuae, ipsaemet non raro ad sacrilegum proiectae scelus humaniores litterae. Hinc si *modo circumspicias, velut pactam destinatamque passim dixeris institutorum catholicorum cladem;* ita multi sunt, qui adversus ea et privatim et publice, vel per occultum et in speciem lenius vel per apertam vim et sine modo grassantur. Refugit mens introspicere, quo denique ista sint, ni Deus iuvet, evasura consilia. Quid enim boni, quid spei relinquitur iis, qui parta per Jesum Christum beneficia sponte repudiarint? Isthaec quidem eripere usquequaque

et funditus humano generi beneficia non magis homines possunt, quam decreta frustrari voluntatemque omnipotentis Dei: at vero per superbiam et pervicacia utique possunt aditum ianuamque magnis iacturis patefacere, quarum caussa multitudo ingens de sempiterna salute periclitatur. His late incumbentibus malis, si voluntas est peiora praevertere, perfugium praesidiumque in benignitate divina quaeratur. Ab Ipso potissimum Jesu Christo contendere debemus, ut opus in terris suum, hoc est redemptionis benefacta, custodire tuerique in perpetuum velit, nec diripi hereditatem suam ulla ex parte patiatur. Communis omnium caussa agitur: omnes propterea, quotquot ubique numerantur, qui fidem avitam diligunt et salvi esse volunt, ad preces humiles ei supplices excitandi sunt. Nos vero, ne quid praetermittamus quod conducibile saluti videatur, dare publice litteras in eam rem, quae dicta est, constituimus: proximeque dabimus, spe praecipua in eo reposita, cuius numini parent omnia.

Referre ad vos de negotio debemus, quod sane ut expediatur hodierno die, Ecclesia Antiochena Graecorum Melchitarum requirit. Hanc in viduitate reliquerat Patriarcha suus, venerabilis frater b. m. Petrus Geraigiri, superiore anno morte sublatus. Quod igitur facto opus erat, catholici eadem natione Episcopi, ut de successore decernerent, in Synodum more institutoque veteri convenere. In aedibus Seminarii de Ain-Traz Synodus habita. Die autem vicesimo octavo Iunii an. MCMII. consentientibus omnium suffragiis et acclamatione in demortui locum dixere Patriarcham ven. fratrem Cyrillum Geha Archiepiscopum Aleppensem, Vicarium apostolicum Patriarchalem. Mox Episcopi suffragatores supplicandum Nobis curavere, ut electum Patriarcham rite confirmare sacrique honore Pallii afficere placeret. Eadem electus suppliciter rogavit, facta, ut assolet, catholicae fidei professione. Rem totam ad cognoscendum, sententiamque dicendam delegavimus ad sacram Congregationem christiano nomini propagando, negotiis ritus orientalis praepositam, quae caussa probe perpensa, postulatis annuendum censuit. — Venerabilem fratrem Cyrillum Geha ornamentis animi praeditum esse constat non paucis nec vulgaribus. Varia ille excultus doctrina, integritate vitae morumque suavitate praestans, Episcoporum collegarum suorum opinione maxime floret. Idem in archiepiscopatu Aleppensi gerendo virtutem ac prudentiam suam probavit; ideoque explorata spes est, futurum ut altiore etiam in gradu locatus communem expectationem digne expleat. Has ob caussas, de sententia sacrae Congregationis supra dictae, eumdem venerabilem fratrem in Patriarcham Antiochenum Graecorum Melchitarum confirmandum, eique Pallium de corpore beati Petri sumptum conferendum iudicavimus. Itaque auctoritate omnipotentis Dei, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et Nostra, *confirmamus et approbamus electionem seu postulationem a venerabilibus fratribus Episcopis Graeco-Melchitis factam de persona venerabilis fratris Cyrilli Geha*, eumque a vinculo absolutum, quo Ecclesiae Aleppensi adstrictus tenebatur, *praeficimus in Patriarcham Ecclesiae Antiochenae Graecorum Melchitarum*, prout in decreto et sche-

dulis Consistorialibus exprimitur: contrariis non obstantibus quibuscumque: In pomine Patris † et Filii † et Spiritus † Sancti. Amen.

Ceterum S. R. E. Cardinales creare ac renuntiare viros septem decrevimus, quos sua quemque virtus et variorum sapiens administratio munerum dignos plane, qui in amplissimum Collegium vestrum cooptarentur, probavere. Ii autem sunt:

Carolus Nocella, Patriarcha Constantinopolitanus, sacrae Congregationis Consistorialis Secretarius;

Beniaminus Cavicchioni, Archiepiscopus tit. Nazianzenus, sacrae Congregationis Concilii Secretarius;

Andreas Aiuti, Archiepiscopus tit. Tamiathensis, Nuntius Apostolicus in Lusitania;

Emigdius Taliani, Archiepiscopus tit. Sebastenus, Nuntius Apostolicus in Imperio Austro-Hungarico;

Sebastianus Herrero y Espinosa de los Monteros, Archiepiscopus Valentinus;

Ioannes Katschthaler Archiepiscopus Salisburgensis;

Ubertus Antonius Fischer, Archiepiscopus Coloniensis.

Quid vobis videtur?

Itaque auctoritate omnipotentis Dei, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et Nostra creamus et renuntiamus S. R. E. Presbyteros Cardinales

Carolum Nocella — *Sebastianum Herrero y Espinosa de los Monteros*
Beniaminum Cavicchioni — *Ioannem Katschthaler*
Andream Aiuti — *Ubertum Antonium Fischer*
Emigdium Taliani

Cum dispensationibus, derogationibus et clausulis, necessariis et opportunis.

In nomine Patris † et Filii † Sptritus † Sancti. Amen.

2314
1903

Si Postcommunio in missa Sanctorum Mm. Perpetuae et Felicitatis est eadem ac feriae, quomodo est mutanda?

Hodiernus Ordinator Calendarii ad usum Cleri Romani sequens dubium Sacrornm Rituum Congregationi pro opportuna solutione humiliter proposuit; nimirum: Anno 1904 proxime venturo, die 7 Martii, occurrit festum S. Thomae de Aquino cum com. Feriae II. post Dominicam III. Quadragesimae ac Ss. Mm. Perpetuae et Felicitatis. Quum vero *Postcommunio* Feriae et Ss. Martyrum sit eadem, et iuxta Rubricas *Postcommunio* earundem Ss. Martyrum sit mutanda, quaeritur: Unde sumi debeat?

Et Sacra Rituum Congregatio, ad relationem subscripti Secretarii, audito voto Commissionis Liturgicae, respondendum censuit: Sumatur in casu *Postcommunio* de missa plurium Martyrum *Salus autem*. Ubi autem in festo duplici vel semiduplici Ss. Mm. Perpetuae et Felicitatis mutanda sit *Postcommunio* feriae, sumatur *Postcommunio* feriae proxime sequentis — Atque ita rescripsit, die 19 Februarii 1903. — S. Card. *Cretoni*, Praef. † *D. Panici* Archiep. Laodicen, Secret.

2315
1903

Personalia

Késmárky Josepho, parocho in Vásáros-Dombó, ob infirmitatem erga preces proprias ab administratione parochiae in spiritualibus relevato,

Palkó Josephus, adusque cooperator in Szigetvár, constitutus est vicarius in spritualibus in Vásáros-Dombó.

Nyári Simon, cooperator in Ráczmecske, in munere subsidiarii missus est ad parochiam Püspök-Lak.

Missi sunt cooperatores:

Reisz Antonius e Bátaszék ad Mágocs.
Földes Desiderius e Villány ad Bátaszék.
Glück Stephanus e Szebény ad Villány.
Kapossy Joannes e Kajdacs ad Szigetvár.
Tóth Ludovicus e Vásáros-Dombó ad Kajdacs.
Braun Stephanus, neomista ad Nádasd.
Cserti Stephanus, neomista, ad Vásáros-Domdó.
Folnegovics Georgius, neomista ad Szebény.
Morschhauser Josephus, neomista ad Ráczmecske.
Éber Geysa, cooperator adusque in Nádasd, ad interim a munere dioecesano relevatus est et infirmitatem curat.

2316
1903

Wagner Adolphus in statum quietis poni et pensione annua provideri petit.

Per obitum Adalberti Nagy emeriti parochi in statu quietis cum pensione annua in statu sacerdotum pensionatorum unus locus vacans redditus est.

Provocavi anhelantes statum quietis cum pensione annua, ut recursus suos horsum promoveant, nexu huius RD *Adolphus Wagner*, parochus in Szent-Iván, *solus* petiit statum quietis cum pensione annua.

Quapropter puncto 8. statutorum instituti pensionalis conformiter praesentibus provoco AV. Fratres districtuum totius dioecesis, ut vota sua usque 15-am Augusti a. c. extra coronam singuli depromere et via ARD. Vice-archidiaconi districtus Mihi substernere velint, num pensionem praefato parocho applacidandam censeant?

2317
1903

Az egyházmegyei schematismus adatainak beszolgáltatása.

Hogy az egyházmegyei schematismus adatainak pontos összeállitására a t. papságnak minél több idő álljon rendelkezésére, azok beszolgáltatási határidejét f. évi szeptember végeig kiterjesztem, a mikor is azok a nt. esperes urak utján beterjesztendők lesznek.

Irányitásul tudomására adom a t. papságnak, hogy a plébániákra, azok népességének, vallásának, a tiszta és vegyes házasságoknak, áldozóknak számára, a posta- és távirda-állomásokra vonatkozó adatokat külön szükséges beterjeszteni oly alakban, a mint az a schematismusban előfordul és a milyen alakban azok már eddig is beterjesztettek évenkint, azon kivétellel, hogy a filiálisoknak az anyaközségtől való távolsága *kilométerekben* jeleztessék és nem órákban, mint eddig.

Az *egyletek* és *társulatok* kimutatásánál mindegyik t. plébános jelezze a tagok számát is. Egyebekben pedig ezen kimutatás a tavalyi szerint készitendő.

Az életrajzi adatokat csakis az ujmisések küldjék be az esperes urak utján olyan alakban, mint azok a schematismusban eddig is ki voltak tüntetve.

Némely filialisban épültek uj templomok. Ezeket megáldatásuk évszámával és titulusukkal együtt bejelentsék a lelkész urak; miután ezt eddig sokan elmulasztották, a plébániák leirása több helyütt nem volt teljes.

A pécsi t. papságot, illetve főleg az intézetek vezetőit, a szerzetesnők gyóntatóit külön is felhivom, hogy a vezetésük alatt álló intézet, illetve rendház személyi állapotát jelen állásában külön lapokon bejelentsék.

2318
1903

Nagy István földbirtokos urnak, a magyarországi kath. egyház autonomiáját szervező gyülésbe a szegzárdi kerület által megválasztott autonomiai képviselőnek, elhalálozása folytán Főmagassága, a Biboros Hercegprimás ur, uj képviselő-választás megejtését méltóztatott elrendelni.

A szegzárdi választó kerületben uj autonomiai képviselő-választás rendeltetik el.

Felhivtam ennek kapcsán Wosinsky Mór cz. apát, szegzárd-belvárosi plébánost, hogy a központi bizottság elnökét keresse meg, miszerint a választó kerület egyes plébániáinak ötös bizottságaival érintkezésbe lépvén, a jóváhagyott választói módozatok szemmel tartása mellett a választást f. évi szept. hó végeig befejezni szives legyen.

Miről tudomásvétel és megefelelő eljárás végett értesitem a szegzárdi és duna-földvári esperesi kerület tisztelendő plébániahivatalait.

2319
1903

Amily melegen óhajtom szeretett magyar véreimnek igazi, s ezért a vallásos és erkölcsös élet utján való anyagi boldogulását, épen oly őszintén üdvözlöm a *Magyarországi Kath. Egyesületek Országos Szövetségének* azon elismerést érdemlő vállalkozását, melynél fogva a szociáldemokracia rohamos terjedésének ellensulyozására *f évi aug. 17, 18, 19-ik napjain Budapesten keresztény szocziális kurzust* tervez. Czélja ezzel csak az, hogy megismertesse a nép vezetőivel a védekezés módjait és eszközeit, melyek segélyével a szoczialismus terjedésének utját állhatni, va-

A ker. szocziális kurzus ajánltatik.

lamint megismertesse azokat az intézményeket, melyek felkarolása mellett a nép nehéz anyagi helyzetén segiteni lehet.

Midön azért a fentjelzett keresztény szocialis kurzust *gyakorlati és nagyhorderejü jelentőségénél fogva* minden nemes ügy iránt érdeklődő tisztelendő papsá gomnak és kedves egyházmegyei tanitóimnak, különösen figyelmébe ajánlom, ugyanakkor felhivom, hogy iránta necsak érdeklődjenek, hanem azon minél számosabban részt is vegyenek.

Tanitók és növendékpapok részére előzetes jelentkezés esetén ingyen lakást és ellátást is nyujt ezen napokban a kurzust szervező Magyarországi kath. Egyesületek Országos Szövetsége

2320/1903

Kath. Gazd. Iskolák részére a Kath. azd. Iskolák tanterve be- G szerzendő.

Tekintettel a nagyméltóságu magyar püspöki kar azon határozatára, melynek értelmében a Kath. Tanügyi Tanács által kiadott Kath. Gazd. Iskolák tanitásterve minden Kath. Gazdasági (ismétlő) Iskola részére egy-két példányban beszerzendő, ezennel utasitom egyházmegyé n *kath. gazd. iskoláinak igazgatóit*, hogy a fentjelzett Tanitástervet *a Szent István Társulat.ál*, mint a „Kath. tanügy-tanács" bizományosánál, amennyiben még az iskola könyvtárában meg nem lenne, nehány példányban azonnal megrendeljék. Ára példányonként 30 fillér.

2321/1903

Keresk. Min. rendelet értelmében a elkészi hivatalok illetőségi ügyekben is porto mentesen levelezhetnek.

A magy. kir. vallás és közoktatásügyi Minisztertől. Valamennyi főtiszt. egyházi Főhatóságnak. 42840/1903. szám. — A kereskedelemügyi magy. kir. miniszter ur intézkedése folytán a lelkészi hivatalok nemcsak mint eddig gyám és gondnoksági, ujoncozási, szegénységi és bünügyekben és szökevények nyomozása iránt, hanem ezentul illetőségi ügyekben is portómentesen levelezhetnek a községekkel (községi elöljáróságokkal, körjegyzőkkel, rendezett tanácsu városokkal). Miről a főtiszt. egyházi főhatóságot szives tudomása végett értesitem. Budapesten, 1903. évi julius hó 17-én. A miniszter meghagyásából: *Kálóczy Zoltán* osztálytanácsos.

Datum in Püspök-Szent-László, die 2-a Augusti a. 1903.

† **Samuel, m. p.**
episcopus.

Quinque-Ecclesiis. Typis Lycei Episcopalis (B. Madarász) 1903.